

THE INFLIGHT MAGAZINE

your complimentary copy

177 (5) / 2025

ON AIR BULGARIA

The Damned
1971

ПРОКЛЕТАТА 1971

Space
Defence

КОСМИЧЕСКА ЗАЩИТА

Prague

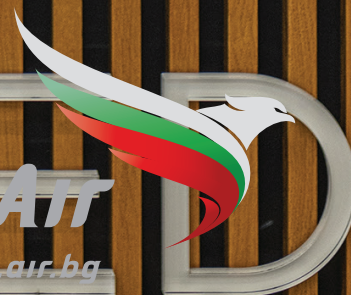
ЗЛАТОТО НА ПРАГА

THE ART OF DENTISTRY

Dr Branimir Kirilov, founder of Medical Dent
Д-р Бранимир Кирилов, основател на Medical Dent

OVER A
MILLION
READERS
PER YEAR!

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg



»»CLICK TO »»PAY



ЕВОЛЮЦИЯТА НА ОНЛАЙН ПАЗАРУВАНЕТО

Бързи, лесни и сигурни
плащания



Централна Кооперативна Банка
Важният си ти.



ОТКРИЙ ИСПАНИЯ С "БЪЛГАРИЯ ЕЪР"

Това лято пътувайте до слънчева Испания бързо, удобно и на изгодни цени с националния авиопревозвач. С кампанията си „Открий Испания“ през новия сезон „България Еър“ ви отвежда до едни от най-вдъхновяващите испански дестинации – Барселона, Палма де Майорка и Малага. Време е за нови приключения, средиземноморско слънце и незабравими преживявания.

БАРСЕЛОНА – градът на великия архитект Гауди, безкрайните плажове и динамичния нощен живот. Разходете се по Ла Рамбла, наслади се на шедеврите на модернизма и усетете пулса на каталунската столица. Барселона предлага несравнимо съчетание между култура, забавления и гастрономически изкушения.

МАЙОРКА – магнетичен островен рай на спокойствие, красиви плажове, ефектни коктейли, и нито следа от стрес и

напрежение. Тук ви очакват очарователни исторически забележителности, изтънчена кухня и чудесни възможности за разходки сред природата.

МАЛАГА – градът на Пикасо, на гревната история и автентичните испански вкусове. Опознайте стария град, насладете се на панорамните гледки и се отдайте на андалусийската кулинарна наслада. Малката перла на Коста дел Сол съчетава богато културно наследство с модерни развлечения и топъл средиземноморски климат.

Полетите от София до трите дестинации се изпълняват всеки вторник и събота през летния сезон, на цени от 129 евро с включени 10 kg ръчен багаж, безплатен check-in, напитки и храна на борда. "България Еър" продължава да лети и до испанската столица Мадрид пет пъти в седмицата, на цени от 115 евро.

DISCOVER SPAIN WITH "BULGARIA AIR"

This summer, travel to sunny Spain quickly, comfortably and at great prices with the national air carrier. With its "Discover Spain" campaign in the new season, "Bulgaria Air" takes you to some of the most inspiring Spanish destinations: Barcelona, Palma de Mallorca and Malaga. It's time for new adventures, Mediterranean sun and unforgettable experiences.

BARCELONA - the city of the great architect Gaudi, endless beaches and dynamic nightlife. Stroll along La Rambla, enjoy the masterpieces of modernism and feel the pulse of the Catalan capital. Barcelona offers an incomparable combination of culture, entertainment and gastronomic delights.

MALLORCA - a magnetic island paradise of tranquility, beautiful beaches, spectacular cocktails, and not a trace of stress and tension. Here you will find fascinating historical sights, exquisite cuisine and wonderful opportunities for walks in nature.

MALAGA - the city of Picasso, ancient history and authentic Spanish flavours. Explore the old town, enjoy the panoramic views and indulge in Andalusian culinary delights. The little pearl of the Costa del Sol combines a rich cultural heritage with modern entertainment and a warm Mediterranean climate.

Flights from Sofia to the three destinations operate every Tuesday and Saturday during the summer season, at prices from 129 euros including 10 kg of hand luggage, free check-in, drinks and food on board. "Bulgaria Air" continues to fly to the Spanish capital Madrid five times a week, at prices from 115 euros. ■

ВАРНА ЛЕТИ

ДО
ПАРИЖ
ФРАНКФУРТ
ПРАГА



Директни полети от Варна до Париж,
Франкфурт и Прага!

- Два удобни полета седмично
- Париж и Франкфурт от 17 април
- Прага от 15 юни



**9 | BUSINESS
ECONOMY**

22 | Стоматологията в България се промени революционно

Д-р Бранимир Кирилов, основател на Medical Dent, прег Bulgaria ON AIR

14 | Bulgarian Dentistry Has Chaged Revolutionarily
12 | Последният влак за еврозоната
14 | The Last Train to eurozone
16 | Еврото и петте филтъра на пропагандата
18 | The Euro and the Five Filters of Propaganda
32 | Възкръсването на атома
36 | Resurrecting the Atom
41 | POLITICS

44 | Прокълнатата 1971

Допреди половин век икономиките растяха успоредно с доходите. След това двете криви рязко се разделиха. Въпросът е защо

48 | The Damned 1971
**42 | Гърция и фалшивите фермери
Greece and the Fake Farmers**
52 | Четиридневна работна седмица?
54 | A Four-Day Working Week?
**55 | SCIENCE
TECHNOLOGY**

58 | Космическа стража

Всеки ден Земята е удряна средно от 55 метеорита. Какво ще стане, когато попаднем на следващия наистина голям?

62 | Space Watch
68 | Най-красивите коли в света

The Most Beautiful Cars

74| Как Volvo преоткри лукса
78 | How Volvo Reframed Luxury
**81 | TRAVEL
LIFESTYLE**

90 | Градът на стоте кули

Прага остава непроменена - и все пак винаги сервира по нещо ново

90 | The City of the Hundred Spires
84 | Афиш Poster
84| Най-гобрите фестивали на 2025
87 | The Best Festivals of 2025
106| Съблазняване по пражки
108 | Seduction in Prague
110| Голямата тайна на господин Грол
114 | Mr. Groll's Big Secret



THE INFLIGHT MAGAZINE

БОРДНОТО СПИСАНИЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕР ИМА СРЕДНА МЕСЕЧНА АУДИТОРИЯ
ОТ НАД 100 000 ДУШИ, ИЛИ НАД МИЛИОН ЧИТАТЕЛИ ГОДИШНО

THE INFLIGHT MAGAZINE ENJOYS AN AVERAGE MONTHLY AUDIENCE
OF MORE THAN 100,000 PEOPLE, OR OVER A MILLION READERS PER YEAR

ГЛАВЕН РЕДАКТОР
Константин Томов
ktomov@bulgariaonair.bg

EDITOR-IN-CHIEF
Konstantin Tomov
ktomov@bulgariaonair.bg

ПРЕВОДАЧИ
Global Club

TRANSLATORS
Global Club

АВТОРИ
Бойко Василев
Димитър Кьосемарлиев
Емил Иванов
Ивайло Петров
Калин Ангелов
Калин Николов
Петър Йовчев

CONTRIBUTORS
Boyko Vassilev
Dimitar Kyossemarliev
Emil Ivanov
Ivaylo Petrov
Kalin Angelov
Kalin Nikolov
Petar Yovchev

ДИЗАЙН
BRAND NEW design
ИЗДАТЕЛ
ИНВЕСТИР МЕДИА ГРУП

DESIGN
BRAND NEW design
PUBLISHER
INVESTOR MEDIA GROUP

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
Виктория Мумкова

CEO
Victoria Mitkova

РЕДАКЦИОНЕН АДРЕС
1540 София, бул. Брюксел 1
office@bulgariaonair.bg
тел.: 02 448 40 70
www.bgonair.bg

EDITORIAL ADDRESS
1540 Sofia, 1 Brussels Blvd.
office@bulgariaonair.bg
phone: (+359) 2 448 40 70
www.bgonair.bg

БАНКОВА СМЕТКА

BANK ACCOUNT

IBAN: BG57 CECB 9790 1019 1023 03
BIC: CECB BGSF
Банка „ЦКБ“ АД – клон Варна
ISSN 1314-2216

Съгласно чл.7а, ал.1 от Закона за задължителното депозитиране на печатни и други произведения и за обявяване на разпространителите и доставчиците на медийни услуги (изм. и доп.ДВ бр.94 от 13.11.2018г.) действителен собственик на дружеството издател на списание "България он ер" е "Инвестор.БГ" АД, който публично дружество по Закона за публично предлагане на ценни книжа и е под надзора на Комисията за финансов надзор.

CONTRIBUTORS АВТОРИ



БОЙКО ВАСИЛЕВ е един от най-уважаваните телевизионни журналисти в България, водещ и продуцент на "Панорама" по БНТ. Доктор по социология, възпитаник на Софийския университет, специализирал е в Хайделберг, Германия. Автор е на десетки документални филми, включително "Деца на бащите", за който получи Голямата награда "Робер Шуман" за 2007 година.

BOYKO VASSILEV is one of Bulgaria's most renowned television journalists, and the host and producer of the talk show Panorama (broadcast on the National Bulgarian Television). He holds a Ph.D. in sociology, is a Sofia University alumnus, and has specialized in Heidelberg, Germany. He has authored dozens of documentaries, including The Children of the Fathers, for which he received Bulgaria's 2007 Robert Schuman Journalism Award.



ИВАЙЛО НИКОЛОВ е независим икономист с професионален опит и интереси, свързани с политиките на икономическия преход, развитието на финансовата система, институционалните промени и европейската интеграция на България. Доктор по икономика, обучавал се в Bank of England, Европейската централна банка и Федералния резерв.

IVAYLO NIKOLOV is an independent economist with professional experience and interests related to economic transition policies, financial system development, institutional changes and Bulgaria's European integration. He holds a PhD in Economics and has trained at the Bank of England, the European Central Bank and the Federal Reserve.



ПРЕМИУМ АВТОМОБИЛИ СЪС СПЕЦИАЛНИ УСЛОВИЯ.



За повече информация и оферта, моля свържете се с нашите търговски екипи от М Кар Груп.

М Кар Варна

9023, Варна
бул. "Вл.Варненчик" 320
contact@bmw-mcarvarna.bg
www.bmw-mcarvarna.bg
Тел.: +359 52 918 208

М Кар Плевен

5800, Плевен
кв. "Дружба" 1
contact@bmw-mcarpleven.bg
www.bmw-mcarpleven.bg
Тел.: +359 64 970 804

М Кар Пловдив

4003, Пловдив
бул. "Карловско шосе"
contact@bmw-mcar.bg
www.bmw-mcar.bg
Тел.: +359 32 571 296

М Кар София

1407, София
бул. "Черни Врх" 53
contact@bmw-mcarsofia.bg
www.bmw-mcarsofia.bg
Тел.: +359 2 49 28 335

BMW X1: Среден разход на гориво, WLTP в л/100 км: 12,9–12,3, CO₂ емисии в г/км, комбинирани по WLTP: 43–35,
Среден разход на електроенергия, WLTP в кВтч/100 км: 33,6–32,5



ДИРЕКТНО ОТ ВАРНА ДО ПАРИЖ С "БЪЛГАРИЯ ЕЪР"

DIRECT FROM VARNA TO PARIS WITH BULGARIA AIR

За новия летен сезон "България Еър" разширява мрежата си от международни линии, оперирани от летище Варна. От 17 април за пръв път започнаха директни полети Варна - Париж - Варна, които ще се изпълняват до летище "Шарл дьо Гол" два пъти седмично - в понеделник и четвъртък. Цените са от 169 евро за едностранен билет в икономична класа. Полетите до Париж предлагат и удобни връзки до цял свят.

На 17 април бе възобновена и директната връзка между Варна и Франкфурт. Сезонната линия е планирана с две честоти седмично - в понеделник и четвъртък, а цените в икономична класа започват от 149 евро в посока.

От 15 юни „България Еър“ възобновява и директната си линия Варна – Прага – Варна с полети в сряда и неделя. Цените за едностранен билет в икономична класа започват от 119 евро в посока.

Полетите от Варна до трите дестинации ще се изпълняват с най-новите пополнения във въздушния флот на „България Еър“ - комфортните самолети Airbus A220.

В тарифата на икономична класа са включени 10 kg ръчен багаж, заедно с дамска чанта или лаптоп, както и кетъринг на борда с топъл сандвич, шоколадче, топли и студени напитки. Повече информация - на www.air.bg.

For the new spring-summer season, Bulgaria Air is expanding its network of international routes operated from Varna Airport. From April 17, direct flights Varna - Paris - Varna will start for the first time. They will operate to Charles de Gaulle Airport twice a week - on Mondays and Thursdays. Prices start from 169 euros for a one-way ticket in economy class. Flights to Paris also offer convenient connections to the whole world. On April 17, the direct connection between Varna and Frankfurt will also be resumed. The seasonal route is planned with two frequencies per week - on Mondays and Thursdays, and prices in economy class start from 149 euros per direction.

From June 15, Bulgaria Air is also resuming its direct route Varna - Prague - Varna with flights on Wednesdays and Sundays. Prices for a one-way ticket in economy class start from 119 euros.

Flights from Varna to the three destinations will be operated with the latest additions to the Bulgaria Air fleet - the comfortable Airbus A220 aircraft. The economy class fare includes 10 kg of hand luggage, along with a handbag or laptop, as well as on-board catering with a hot sandwich, chocolate, hot and cold drinks. More information - at www.air.bg. ■

ИНДИЯ НА ЕДНА РЪКА РАЗСТОЯНИЕ

INDIA AT YOUR FINGERTIPS

„България Еър“ сключи SPA договор с индийската авиокомпания Air India. Партньорството между двете авиокомпани позволява на пътниците от България да закупят само един билет за цялото пътуване между София и редица популярни градове в Индия, през трансферно летище в Европа и на по-атрактивни цени. Новото споразумение осигурява удобен достъп до дестинации като Делхи и Мумбай. Пътниците ще могат да се възползват от преференциални тарифи за билети, както и от възможности за трансфер на летището в Делхи до други дестинации в Индия. Комбинираните тарифи важат и за пътници от Индия, които желаят да открият България.

Bulgaria Air has signed a SPA agreement with Air India. The partnership between the two airlines allows passengers from Bulgaria to purchase only one ticket for the entire trip between Sofia and several popular cities in India, via a transfer airport in Europe and at more attractive prices.

The new agreement provides convenient access to destinations such as Delhi and Mumbai. Passengers will be able to benefit from preferential ticket rates, as well as transfer options at the Delhi airport to other destinations in India. The combined rates are also valid for passengers from India who wish to discover Bulgaria. ■





It is time TO EMBRACE THE SUMMER

SUMMER DESTINATION A
STEP AWAY FROM THE SEA



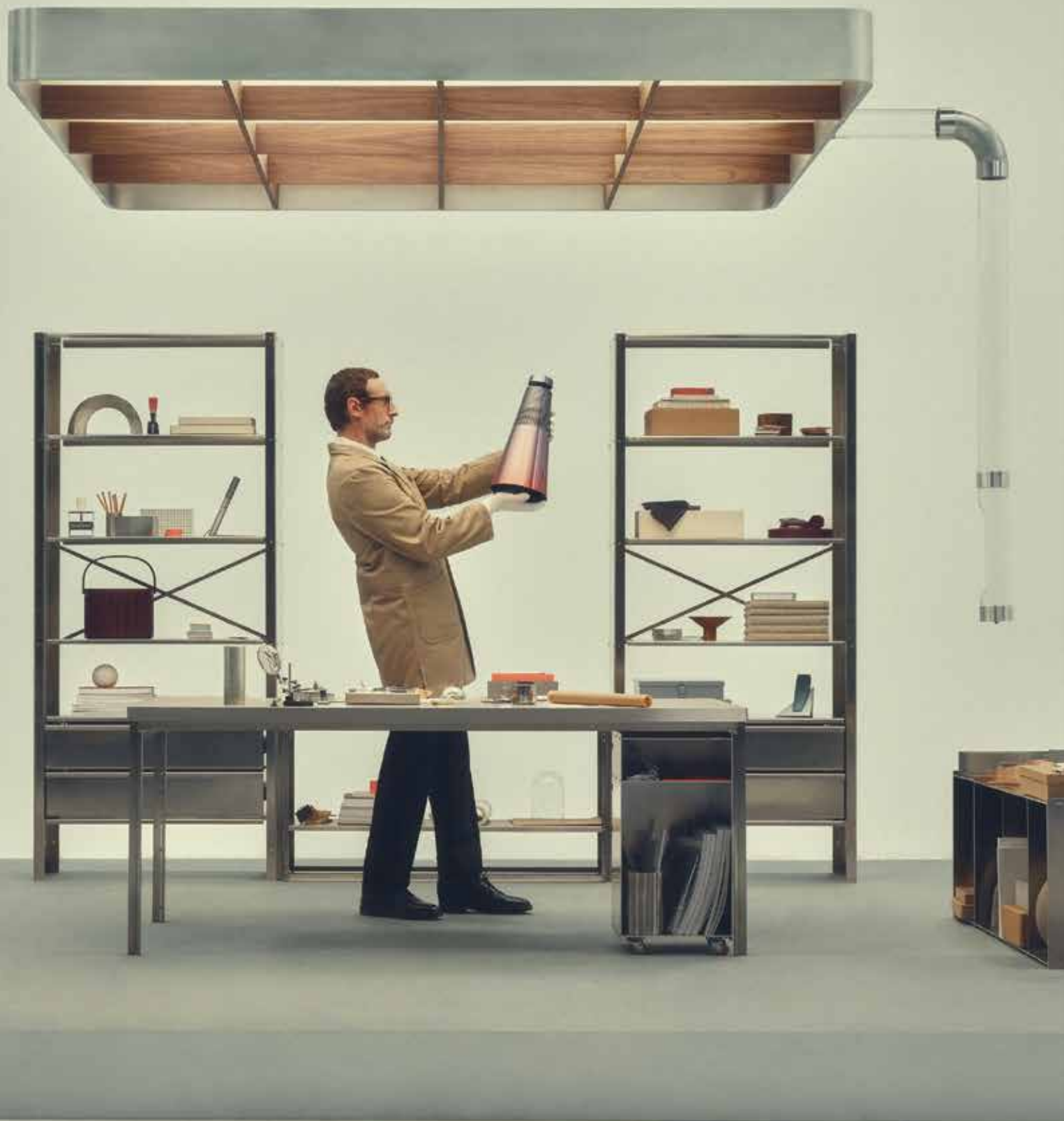
SPA / WELLNESS
WWW.HOTELPRIMORETZ.BG

info@hotelprimoretz.bg
+359 56 8 12345



You dream it. We craft it.

Introducing Bang & Olufsen Atelier



SOFIA, 53, CHERNI VRAH BLV.
+359 2 8073757
SOFIA@BEOSTORES.COM
WWW.BEOSTORES.BG

B&O



32 | **ВЪЗКРЪСВАНЕТО
НА АТОМА**
RESURRECTING THE ATOM

12 | **ПОСЛЕДНИЯТ ВЛАК ЗА ЕВРОТО**
THE LAST TRAIN TO THE EURO

22 | **ИНТЕРВЮ: Д-Р БРАНИМИР КИРИЛОВ**
INTERVIEW: DR BRANIMIR KIRILOV



ЧИСЛА И ЛИЦА

FIGURES & FACES

102,000

гуши са безработните в България към края на април 2025 по данни на Eurostat, което означава 3.3% от трудоспособното население. Това е третият най-нисък показател в целия Европейски съюз след Чехия и Малта (по 2.7%). Средната безработица за ЕС е 5.9% - най-ниската от години. Най-висока е безработицата в Испания - 10.9%, Финландия - 9.1%, и Швеция - 8.6%.

EN

102,000 people were unemployed in Bulgaria at the end of April 2025 according to Eurostat data, which means 3.3% of the working-age population. This is the third lowest indicator in the entire European Union after the Czech Republic and Malta (2.7% each). The average unemployment rate for the EU is 5.9% - the lowest in years. The highest unemployment rate is in Spain - 10.9%, Finland - 9.1%, and Sweden - 8.6%. ■

44%

е ръстът на преките чуждестранни инвестиции в България през 2024 на фона на общ спад на инвестициите в Европейския съюз, показва ново изследване на EY. През миналата година в страната са започнати 39 нови инвестиционни проекта, които са създали близо 2100 работни места. Най-голям дял - около една трета - от тези проекти са в областта на промишленото производство. В Европа като цяло през 2024 са започнали 5383 проекта, с 5% спад на годишна база.

EN

44% is the growth of foreign direct investment in Bulgaria in 2024 against the background of a general decline in investments in the European Union, according to a new EY study. Last year, 39 new investment projects were launched in the country, which created nearly 2,100 jobs. The largest share - about a third - of these projects were in the field of industrial production. In Europe as a whole, 5,383 projects were launched in 2024, with a 5% decrease year-on-year. ■

3.5%

от Брутният вътрешен продукт ще достигнат разходите на България за отбрана до 2032 година, заяви министърът на отбраната Атанас Запрянов. На специален форум в София германски и български фирми обсъдиха възможностите за партньорства в областта на отбранителната промишленост.

EN

Bulgaria's defence spending will reach 3.5% of the Gross Domestic Product by 2032, said Defence Minister Atanas Zaprjanov. At a special forum in Sofia, German and Bulgarian companies discussed the possibilities for partnerships in the defence industry. ■



4,000

мегавата са инсталираните мощности за производство на електроенергия от слънце в България, по данни на Ember. Това е около 1.1% от общия капацитет на Европа, и петият най-голям капацитет в Централна и Източна Европа. Полша има най-големите слънчеви мощности - 20.2 гигавата, пред Унгария - 7.7 гигавата, Румъния - 4.7 гигавата, Чехия - 4.2 гигавата. През летните месеци на 2024 над 20% от енергията в България е идвала от слънце, твърди Ember. По актуални данни на ESO към пролетта на 2025 фотоволтаиците в България вече имат общ капацитет 4.7 гигавата.

EN

4,000 megawatts are the installed capacity for generating electricity from solar energy in Bulgaria, according to Ember. This is about 1.1% of the total capacity of Europe in 2024, and the fifth largest capacity in Central and Eastern Europe. Poland has the largest solar capacity in the region - 20.2 gigawatts, ahead of Hungary - 7.7 gigawatts, Romania - 4.7 gigawatts, the Czech Republic - 4.2 gigawatts. During the summer months of 2024, over 20% of the energy in Bulgaria came from the sun, claims Ember. According to current data from ESO, by the spring of 2025, photovoltaics in Bulgaria already have a total capacity of 4.7 gigawatts. ■

NATUZZI
ITALIA

Прегърнете
Комфорта и Уелнеса
с Mindful 365

COM
FORT
NESS

Проектиран за хармонията на тялото, ума и душата.
Открийте Mindful 365 и философията за Комфорт и Уелнес от Natuzzi Italia.



SELAMORE

ул. Никола Вапцаров 5, Варна, 9010.

Natuzzi Italia Sofia

бул. Симеоновско шосе 14, София, 1700.

БЪЛГАРИЯ ХВАЩА ПОСЛЕДНИЯ ВЛАК ЗА ЕВРОЗОНАТА

Още през юни инфлацията и дефицитът могат да надхвърлят допустимия таван за членство

България е изпълнила всички критерии за пълноправно членство в еврозоната - и икономически, и законодателни, обяви Европейската централна банка на 4 юни при изнасянето на поискания от София конвергентен доклад. "Позитивната оценка на конвергенцията пазира пътя за България да въведе еврото от 1 януари 2026 година и да стане 21-вият член на Европейския съюз, присъединил се към еврозоната", заяви главният икономист на ЕЦБ Филип Лейн. На практика остава само още една стъпка, преди това да се случи - окончателно утвърдително решение на съвета на финансовите министри, което се оч-

аква да стане факт през юли, коментира Reuters. Веднага след това представители на България ще бъдат поканени да се присъединят към различните работни групи в ЕЦБ. Те ще са със статут на наблюдатели до окончателното приемане на страната в еврозоната.

Управляващите мнозинства в България се стремяха към членство в еврозоната още от 2018, но то бе отложено заради неспазени критерии в областта на законодателството и най-вече на инфлацията. Сегашният конвергентен доклад отчита едногодишната инфлация до април 2025 - 2.7%, точно под допустимия таван от 2.8%. Европейската комисия

отчита, че инфлацията в България се ускорява от началото на тази година и прогнозира тя да достигне 3.6%, което отново ще е над изискванията за еврозоната, но това вече няма влияние върху процеса.

За управляващите в България остава сложната задача да овладееят сериозния скок на държавните разходи преди отпадането на валутния борд от 1 януари. В последните две години страната осезаемо повиши външния си дълг, за да финансира популистките разходи. Бюджетът за 2025 предвижда 3% дефицит - точно на ръба на изискванията за еврозоната. Но все повече експерти твърдят, че това е неизпълним показател. Заложените в него приходи са твърди оптимистични и няма как да бъдат изпълнени, коментира финансистът Люмила Елкова в предаването Money.bg по телевизия Bulgaria ON AIR. В същото време разходите в голямата си част са отложени за средата и края на годината. След първото тримесечие дефицитът все още изглежда под контрол, но причината е, че "практически няма разходи към края на март месец", уточнява Елкова. Много разходи, като увеличенията на заплатите за МВР, са отложени във времето. Очакванията са тези плащания да се случат през май и юни. "Това означава, че дефицитите ще бъдат основно през май и юни ще започне да се вижда съвсем ясно как разходите много съществено превишават приходите", прогнозира финансистът. ■

БЮДЖЕТНИЯТ БАЛАНС THE BUDGET BALANCE



В синьо е бюджетният баланс (таванът е дефицит от 3%), в жълто е държавният дълг (до 60% от БВП)
In blue is the budget balance (the ceiling is a deficit of 3%), in yellow is the government debt (the ceiling is 60% of GDP)

MAZDA CX-60

УСЪВЪРШЕНСТВАН МОДЕЛ 2025

Сега с 10 000 лв. ЕКО БОНУС

8-степенен автоматик, 4x4

Изберете между:

Diesel M-Hybrid 48V

3.3L, 6 цилиндъра - редови, 254кв
или

Plug-in Hybrid

2.5 бензин, 327КВ, 62км пробег на ток, 5.8 сек 0 – 100км/ч

Заявете тестово шофиране и открийте разликите.



mazda.bg

CRAFTED IN JAPAN

Разход на гориво WLTP комбинирано, от 5,8 до 8,4 л/100км. CO₂ емисии от 31 до 142 г/км

DRIVE TOGETHER





BULGARIA CATCHES THE LAST TRAIN TO THE EUROZONE

Inflation and deficit could exceed the membership ceiling as early as June

Bulgaria has fulfilled all the criteria for full membership in the eurozone - both economic and legislative, the European Central Bank announced on June 4 when presenting the convergence report requested by Sofia. "The positive assessment of convergence paves the way for Bulgaria to introduce the euro from January 1, 2026 and become the 21st member of the European Union to join the eurozone," said ECB Chief Economist Philip Lane. In practice, there is only one more step left before this happens - a final affirmative decision

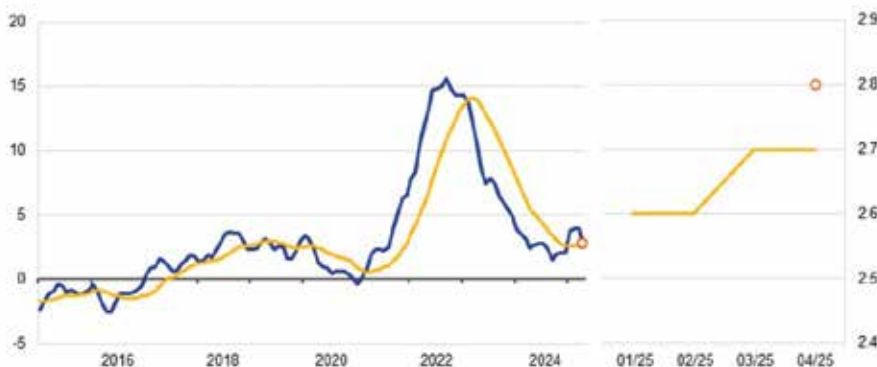
by the council of Finance Ministers, which is expected to become a fact in July, Reuters commented. Immediately after that, representatives of Bulgaria will be invited to join the various working groups at the ECB. They will have observer status until the country's final admission to the eurozone.

The ruling majorities in Bulgaria have been striving for eurozone membership since 2018, but it was postponed due to non-compliance with criteria in the field of legislation and, above all, inflation. The current convergence report re-

ports one-year inflation by April 2025 at 2.7%, just below the permissible ceiling of 2.8%. The European Commission reports that inflation in Bulgaria has been accelerating since the beginning of this year and predicts it to reach 3.6%, which will again be above the requirements for the eurozone, but this no longer has an impact on the process.

For the ruling parties in Bulgaria, the more complex task remains to control the serious surge in government spending before the currency board is abolished on January 1. In the last two years, the country has noticeably increased its nominal external debt to finance populist spending. The 2025 budget envisages a 3% deficit, right on the verge of the requirements for the eurozone. But more and more experts say that this is an unachievable indicator. The revenues set in it are strongly optimistic and cannot be met, commented financier Lyudmila Elkova in the Money.bg program on Bulgaria ON AIR television. At the same time, the expenses have largely been postponed to the middle and end of the year. After the first quarter, the deficit still seems under control, but the reason is that "there are practically no expenses at the end of March," Elkova specified. Many expenses, such as salary increases for the Ministry of Internal Affairs, have been postponed. These payments are expected to take place in May and June. "This means that the deficits will be mainly in May and June, and it will begin to be quite clear how expenses very significantly exceed revenues," the financier predicted. ■

ИНФЛАЦИЯТА THE INFLATION



Движение на инфлацията в България. В синьо е показателят ХИПЦ на годишна база, в жълто - средното за 12-месечен период. Червеният кръг отбелязва референтната стойност. Графика ЕЦБ
Inflation trend in Bulgaria. In blue is the HICP indicator on a year-to-year basis, in yellow - the average for 12 months. The red circle marks the reference value. ECB graphic



ЦКБ Сила
пенсионноосигурително
акционерно дружество

С грижа за вас!

ИЗБЕРИ ПОАД „ЦКБ-СИЛА“:

ПЪРВОТО УЧРЕДЕНО В БЪЛГАРИЯ ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНО ДРУЖЕСТВО ПРЕЗ ФЕВРУАРИ 1994 Г.

КЪМ 31.03.2025 Г. – С НАД 407 ХИЛЯДИ КЛИЕНТИ И НАД 2.4 МИЛИАРДА ЛВ. УПРАВЛЯВАНИ НЕТНИ АКТИВИ В ПЕНСИОННИТЕ ФОНДОВЕ (ДАННИ НА КФН: WWW.FSC.BG).

ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ДОБРОВОЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД ОТ МАРТ 1996 Г. ОТ 2019 Г. ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ПРОФЕСИОНАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД, ОТ ОКТОМВРИ 2021 Г. ИЗПЛАЩА ПОЖИЗНЕНИ ПЕНСИИ И РАЗСРОЧЕНИ ПЛАЩАНИЯ НА ОСИГУРЕНИ ЛИЦА В УНИВЕРСАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД.

*ПОСОЧЕНИТЕ РЕЗУЛТАТИ НЯМАТ ПО НЕОБХОДИМОСТ ВРЪЗКА С БЪДЕЩИ РЕЗУЛТАТИ.



ЕВРОТО И ПЕТТЕ ФИЛТЪРА НА ПРОПАГАНДАТА

Въпросът за смяната на валутата в България е чудесна илюстрация на една от най-важните теории за съвременния свят

Текст ИВАЙЛО НИКОЛОВ / Фотография ISTOCK

Не става въпрос само за специално подбиране на теми за новини, понякога приличащо на манипулация. Или примесването им със слухове, полустини или съвсем измислени факти. Добре дошли в сложния свят на пропагандата – където власт, пари и информация се преплитат и моделират обществените представи.

КОГАТО ПРЕДИ НЯКОЛКО ГОДИНИ СЕ ОБСЪЖДАШЕ първият проект на Комуникационна стратегия за присъединяването на България към еврозоната, спокойният делничен следобед на група чиновници бе смутен от няколко скептични въпроса по текста. Например документът призоваваше за изобличаване на фалшиви новини и дезинформация относно въвеждането на еврото. Тогава това предизвика принципа дискусия дали не трябва предварително да има анализ и ясно дефиниране на плюсовете, минуси и проблемни въпроси, свързани с еврото. Та вече на тази основа комуникационните експерти да разпространяват истината, предпазвайки от пропаганда както себе си, така и всички български граждани.

„Какво е истина?“ е въпрос, който Пилат Понтийски задава след разговора си с Исус Христос. А какво е пропаганда? Историческият произход на този термин най-често се свързва с една друга комуникационна стратегия, датираща от преди няколко века. През 1622 година папа Григорий XV създава комисия, отговаряща за разпрос-

транението на католическата вяра, която на латински се нарича „Sacra Congregatio de Propaganda Fide“.

В днешно време това понятие обикновено предизвиква негативни асоциации. Обаче Едуард Бернайс, смятан за основател на съвременния PR и пионер в разработването на техники за влияние върху общественото мнение, представя една оптимистична трактовка в класическата си книга „Пропаганда“, публикувана през 1928. Според нея пропагандата е важен елемент в управлението на демократичните общества. На теория всеки гражданин може да дава мнение по обществени или частни въпроси, но тези въпроси са милиони и често имат сложни икономически, политически, морални или други аспекти. Ако всеки тръгне да ги изучава и анализира, постигането на общо заключение става невъзможно. Ето защо трябва да оставяме управляващите да пресяват информацията и да формулират въпросите така, че полето за избора ни да се свежда до практически размери. Така според Бернайс пропагандата е механизъм за организиране и ориентиране в хаоса от въпроси и решения.

СПОРЕД ТАКАВА ГЛЕДНА ТОЧКА ПРОПАГАНДАТА е необходима за провеждането на добри икономически политики, основани на прецизни анализи и прилагани от отговорни институции. Нима Европейската централна банка не трябва да влага огромни ресурси (което и прави) за специална комуникация, която да обяснява и подпомага паричната и

политика – тема свръхсложна, но засягаща ежедневието на стотици милиони европейци? Не е ли направо задължително централните банки да се занимават с икономическа пропаганда?

Това може да се отнесе и към бурните дискусии за и против еврото в България. Дали всеки отделен гражданин, оставен без насоки „отгоре“, знае правилния отговор на всички трудни въпроси, свързани с преминаването от лев към евро?

Официална или опозиционна, държавна или частна – оправдана ли е пропагандата? Някои базови принципи, познати от икономиката, могат да дават известна насока за размисъл по тази тема.

Такива са принципите за търсенето и предлагането. Освен на пазарите на стоки и услуги, тези принципи са валидни и в политическата сфера. Има академична литература, която разглежда политиката като пазар на идеи. И както на всеки пазар се появяват предприемачи, които с помощта на маркетинг (в случая наричан политически маркетинг) търсят да привлекат максимален брой потребители (в случая наричани избиратели).

От страната на предлагането се намира властта, а понякога и големите корпорации, търсещи да прокарат определени политики. През 1988 Едуард Херман и Ноам Чомски описват един специален „модел на пропаганда“, чрез който средствата за масова комуникация се превръщат в инструменти за разпространение на интересите на властта и едрия бизнес.





ХЕРМАН И ЧОМСКИ ДАВАТ ПО СЪЩЕСТВО

една икономическа обосновка на пристрастността и едностранчивостта на медиите. Според техния модел медиите използват пет начина (наричат ги „филтри“) за отсяване и модифициране на информацията, която достига до обществеността.

Първият филтър е свързан със собствеността и търсенето на печалби в медиите. Най-влиятелните традиционни медии са и големи бизнеси. Те изразяват икономическите интереси на своите собственици, за които възможностите за печалба и близостта до властта са особено важни.

Вторият филтър са рекламите. Бизнес моделът на съвременните средства за масова комуникация разчита най-вече на приходите от реклама. Съответно се избягва съдържание, което би отблъснало големите рекламодатели.

ТРЕТИЯТ ФИЛТЪР Е СЛЕДСТВИЕ от източниците на информация. Медиите се нуждаят от постоянен поток от материал за новините, който трябва да изглежда достоверен. Малко медии могат да си позволят собствени огромни мрежи от репортери, анализатори или бази от данни. Ето защо медиите поемат с удоволствие прессъобщенията и всякаква информация, пристигаща от правителства и институции.

Четвъртият филтър са средствата за натиск върху медиите, когато те разпространят съдържание, което не се харесва на властта или на други влиятелни фактори, включително корпоративни. Натискът може

да включва организиране на негативни кампании срещу „непослушни“ медии или даже съдебни преследвания.

Петият филтър е налагането на определена идеология, съответно брендирането на алтернативните гледни точки като вредни за интересите на страната. В оригиналния модел на Херман и Чомски такъв филтър по това време в САЩ е идеологията на антикомунизма. По-късно борбата срещу тероризма поема ролята на такава идеология-филтър за медиите.

Прилагайки пропагандния модел на Херман и Чомски към дебата за еврото в България, никой не би да го бъде изненадан или да се сърди на резултатите.

ПЕТТЕ ФИЛТРА ОБЯСНЯВАТ КОЛИЧЕСТВЕНАТА ДОМИНАЦИЯ на евро-апологетите, поне в големите и традиционните медии. Обясняват и защо текущата информационна кампания за еврото по дефиниция няма как да е по-загълбочена и балансирана.

Първите четири филтъра разкриват най-вече икономическите стимули зад съдържанието на информацията в големите медии. Петият филтър в нашия случай е адаптиран – официалната идеология е европейската интеграция, а опонентите биват представяни като маргинали, отклоняващи страната от правилната геополитиска ориентация.

Забележително на този фон е, че всички социологически проучвания показват ясно мнозинство на противниците на еврото в България (особено на бързото му приемане). Връщайки се на концепцията за политиката

като пазар с търсене и предлагане на идеи, това предполага да има солидно електорално търсене на решения, различни от официално предлаганите.

НЕСЛУЧАЙНО СЕ ПОЯВЯВАТ ПОЛИТИЧЕСКИ ПРЕДПРИЕМАЧИ, предлагащи такива решения. Те полагат големи усилия да „хакнат“ пропагандния модел, описан от Херман и Чомски, т.е. да преодолее филтрите за разпространение на идеи и информация.

Тези усилия включват активни изяви в алтернативни медии и социалните мрежи. Противниците на еврото се възползват и от всеки кризисен момент или повод за обществена тревожност с цел пробив в новините и достигане до по-голяма аудитория. Самите методи на официалната пропаганда също биват осветлявани или подлагани на директна критика (своеобразен връх тук е „фактчекване“ на „фактчекъри“, за които се смята, че прокарват интересите на властта).

В крайна сметка дискусиите около еврото са естествено приложно поле за пропаганда и могат да бъдат видяни също като сблъсък на пропагандни модели. Различни информационни филтри затрудняват обективната преценка и формирането на лична позиция. Но внимателният поглед разкрива икономическата мотивация на източниците на информация и техните посредници, която най-често е свързана с ресурси, близки до властта. Това дава поне една отпадна точка за ориентиране в света на пропагандата. ■

THE EURO AND THE FIVE FILTERS OF PROPAGANDA

The issue of the currency change in Bulgaria is a wonderful illustration of one of the most important theories of the modern world

By IVAYLO NIKOLOV / Photography iSTOCK

It is not just a matter of special selection of news topics, sometimes resembling manipulation. Or mixing them with rumors, half-truths or completely fabricated facts. Welcome to the complex world of propaganda – where power, money and information intertwine and shape public perceptions.

WHEN THE FIRST DRAFT of the Communication Strategy for Bulgaria's accession to the eurozone was being discussed a few years ago, the calm weekday afternoon of a group of officials was disturbed by several sceptical questions about the text. For example, the document called for exposing fake news and disinformation about the introduction of the euro. At that time, this sparked a principled discussion about whether there should not be an analysis and clear definition of the pros, cons and problematic issues related to the euro in advance. So, on this basis, communication experts should spread the truth, protecting both themselves and all Bulgarian citizens from propaganda.

"What is truth?" is a question that Pontius Pilate asked after his conversation with Jesus Christ. Now, there's another question: what is propaganda?

THE HISTORICAL ORIGIN OF THIS TERM IS MOST OFTEN associated with another communication strategy, dating back several centuries. In 1622, Pope Gregory XV created a commission

responsible for the spread of the Catholic faith, which in Latin is called "Sacra Congregatio de Propaganda Fide".

Nowadays, this concept usually evokes negative associations. However, Edward Bernays, considered the founder of modern PR and a pioneer in the development of techniques for influencing public opinion, presents an optimistic interpretation in his classic book "Propaganda", published in 1928. According to him, propaganda is an important element in the management of democratic societies. In theory, every citizen can give an opinion on public or private issues, but these issues are millions and often have complex economic, political, moral or other aspects. If everyone sets out to study and analyse them, reaching a general conclusion becomes impossible. That is why we should let those in power sift through the information and formulate the questions in such a way that our field of choice is reduced to practical dimensions. Thus, according to Bernays, propaganda is a mechanism for organising and guiding in the chaos of questions and decisions.

ACCORDING TO SUCH A POINT OF VIEW, propaganda is necessary for the implementation of good economic policies, based on precise analyses and implemented by responsible institutions. Shouldn't the European Central Bank invest enormous resources (which it does) in special communication to explain and support

its monetary policy – a topic that is extremely complex, but affects the daily lives of hundreds of millions of Europeans? Isn't it absolutely mandatory for central banks to engage in economic propaganda?

This can also be attributed to the heated discussions for and against the euro in Bulgaria. Does every individual citizen, left without guidance "from above," know the correct answer to all the difficult questions related to the transition from lev to euro?

Official or oppositional, state or private – is the propaganda justified? Some basic principles known from economics can provide some direction for reflection on this topic.

THESE ARE THE PRINCIPLES OF SUPPLY AND DEMAND. In addition to the markets for goods and services, these principles are also valid in the political sphere. There is academic literature that considers politics as a market for ideas. And as in any market, entrepreneurs appear who, with the help of marketing (in this case called political marketing), seek to attract the maximum number of consumers (in this case called voters).

On the supply side are the authorities, and sometimes large corporations, seeking to push through certain policies. In 1988, Edward Herman and Noam Chomsky described a special "model of propaganda" through which the mass media become tools for spreading the interests of the authorities and big business.



HERMAN AND CHOMSKY ESSENTIALLY provide an economic justification for the bias and one-sidedness of the media. According to their model, the media use five ways (they call them “filters”) to sift and modify the information that reaches the public.

The first filter is related to ownership and the search for profits in the media. The most influential traditional media are also big businesses. They express the economic interests of their owners, for whom profit opportunities and proximity to power are particularly important.

The second filter is advertising. The business model of modern mass media relies mainly on advertising revenue. Accordingly, content that would repel large advertisers is avoided.

THE THIRD FILTER IS A CONSEQUENCE of the sources of information. The media need a constant flow of news material that must appear credible. Few media can afford their own vast networks of reporters, analysts, or databases. That is why the media gladly accept press releases and any information coming from governments and institutions.

The fourth filter is the means of pressure on the media when they disseminate content that is not liked by the authorities or other influential factors, including corporate ones. Pressure can include organising negative campaigns against “disobedient” media or even legal prosecutions.

The fifth filter is the imposition of a certain ideology, respectively the branding of alternative points of view as harmful to the interests of the country. In the original model of Herman and Chomsky, such a filter at that time in the USA was the ideology of anti-communism. Later, the fight against terrorism took on the role of such an ideology filter for the media.

Applying the propaganda model of Herman and Chomsky to the debate about the euro in Bulgaria, no one should be surprised or angry at the results.

THE FIVE FILTERS EXPLAIN the quantitative dominance of Euro-apologists, at least in the large and traditional media. They also explain why the current information campaign for the euro, by definition, cannot be more thorough and balanced.

The first four filters reveal mostly the economic incentives behind the content of the information in the large media. The fifth filter in our case is adapted – the official ideology is European integration, and the opponents are presented as marginals, diverting the country from the correct geopolitical orientation.

It is remarkable against this background that all sociological surveys show a clear majority of opponents of the euro in Bulgaria (especially of its rapid adoption). Returning to the concept of politics as a market with a demand and supply of ideas, this suggests that there is a solid

electoral demand for solutions different from those officially offered.

IT IS NO COINCIDENCE THAT POLITICAL ENTREPRENEURS appear, offering such solutions. They are making great efforts to “hack” the propaganda model described by Herman and Chomsky, i.e. to overcome the filters for the dissemination of ideas and information.

These efforts include active appearances in alternative media and social networks. Opponents of the euro also take advantage of any moment of crisis or occasion for public anxiety in order to break into the news and reach a larger audience. The methods of official propaganda themselves are also illuminated or subjected to direct criticism (a peculiar peak here is the “fact-checking” of “fact-checkers” who are believed to advance the interests of the authorities).

Ultimately, discussions around the euro are a natural field of application for propaganda and can also be seen as a clash of propaganda models. Different information filters make it difficult to objectively assess and form a personal position. But a careful look reveals the economic motivation of the sources of information and their intermediaries, which is most often associated with resources close to the authorities. This provides at least a starting point for orientation in the world of propaganda. ■

БИЗНЕС START



с Роселина Петкова и Христо Николов

Всеки
делник

07:30

Bloomberg
TV Bulgaria



www.bloombergtv.bg

GRAVITY HOMES & LIVING – КОГАТО ДОМЪТ СЕ ПРЕВРЪЩА В ПРЕЖИВЯВАНЕ

На метри от парк „Камбаните“, в полите на Витоша, се ражда проект, който обещава не просто дом, а цялостно преживяване. **Gravity Homes & Living**, дело на **Ocean Investments**, преосмисля концепцията за жилищна среда и я превръща в култура на обитаване, в която комфортът, природата и общността съществуват в хармония.

Дом с душа: повече от архитектура

„Gravity не е просто архитектурен проект. Това е философия за живот, в която естетиката, уютът и устойчивостта вървят ръка за ръка“, споделя **Виктор Йорданов**, един от ръководителите на проекта. Заедно с **Кристиян Симеонов**, изпълнителен директор на Gravity Homes, те стоят зад идеята да създадат пространство, което да надхвърля очакванията към стандартен жилищен комплекс.

Фокусът е върху пространството – не само като квадратура, но и като усещане. Всеки имот, дори най-малкият апартамент с две спални, е проектиран с внимание към детайла, за да осигури простор, светлина и комфорт. В комплекса се предлагат и три- и четириспални жилища, редови и самостоятелни къщи с впечатляваща площ до 990 кв.м – мащаб, който рядко се среща на пазара.

Град в града: общност, която живее заедно

Gravity Homes & Living е място, създадено с мисъл за хората – за техните нужди, навици и мечти. В сърцето на комплекса ще се издигне обществена сграда с изцяло частен

достъп за обитателите: спа зона, фитнес, коуъркинг, рецепция 24/7 и личен консьерж. А за хората от околните комплекси в съседство ще има на разположение ресторант, кафене и детски център.

Като естествено продължение на тази визия, десетдекаровият проект ще се превърне в зелена сцена за активен начин на живот – с футболно игрище, детски площадки, барбекю зона и лятно кино.

„Искаме да създадем място, в което съседите се поздравяват, децата растат заедно, а животът се случва споделено“, обяснява **Кристиян Симеонов**. И добавя: *„Истинската стойност на Gravity е в общността, която ще се създаде тук.“*

Отговорен инвеститор, устойчив модел

За разлика от повечето проекти, Ocean Investments не само изгражда Gravity, а поема дългосрочен ангажимент за неговото управление чрез собствен фасилити мениджмънт екип. Това включва ежедневна поддръжка на зелените площи, сгради и съоръжения, както и организиране на културни, спортни и социални събития за жителите.

„Грижим се Gravity да остане живо място. Да не се превърне в поредния затворен комплекс, а в среда, която расте и се развива заедно със своите хора“, допълва **Виктор Йорданов**. Технологичната свързаност също е на фокус – мобилно приложение ще осигурява достъп до услуги като резервации, известия, плащания и комуникация с екипа на комплекса.

Локация с бъдеще

Gravity Homes & Living е разположен стратегически – между динамичния град и спокойствието на природата. С три пътни входа и бърз достъп до централни артерии, комплексът комбинира удобството на града с красотата на планината. Това е един от последните големи терени в тази зона – с потенциал да се превърне в съвременен квартал с нова култура на живот.

Реален интерес, реална стойност

Към момента първата фаза на проекта е на етап груб строеж (акт 14), като вече се изграждат фасадите, монтирана е дограмата и предстоят довършителните работи. Интересът обаче далеч изпреварва темповете на строителството.

„Продажбите надминават очакванията ни. Търсенето потвърждава, че хората усещат стойността на това, което правим“, подчертава **Симеонов**.

Стойността на квадратен метър на имот в Gravity е по-конкурентна спрямо луксозния сегмент, благодарение на по-големите площи и високия стандарт на изпълнение. Това прави комплексът предпочитан избор за семейства, търсещи дългосрочна инвестиция и качествен живот.

Gravity Homes & Living не само отговаря на нуждите на съвременния човек – той предлага визия за бъдещето. За живот с мисъл, с мащаб и със сърце.



БЪЛГАРСКАТА СТОМАТОЛОГИЯ СЕ ПРОМЕНИ РЕВОЛЮЦИОННО ОТ 1989 НАСАМ

Д-р Бранимир Кирилов, основател на Medical Dent, през Bulgaria ON AIR

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография МИРА ДЕРМЕНДЖИЕВА

Д-р Кирилов, Medical Dent става на 20 години. Разкажете ни за началото по пътя към създаването на една от водещите клиники за дентална медицина в България.

Мога да разкажа за началото със следния пример. Година-та беше 2006. Medical Dent бе стартирал своята дейност преди година и половина. Планирах разширение на клиниката и отидох в една финансова институция да търся финансиране. Трябваше да представя бизнес план. Попитаха ме: д-р Кирилов, какво смятате да правите? Отговорих им: честно казано, и аз не знам какво правя.

Когато започвах практиката си, никой от нас, от нашето поколение лекари, не си даваше сметка, че да си лекар е едно, а да правиш бизнес - нещо съвсем друго. Защото в крайна сметка медицината е бизнес. Да, много деликатен бизнес, но функционирането на едно лечебно заведение по никакъв начин не се отличава от функционирането на кое да е друго търговско предприятие. И това е бизнес логиката. Границата между това да е печелившо търговското предприятие и да работиш с една много чувствителна материя, каквато е здравето, е много тънка. Това нито един лекар в България не го разбира, преди да завърши медицинското си образование и да се сблъска с реалността. Та и аз тогава започнах да се сблъскам с тази реалност и за пръв път си давах сметка, че наистина не знам какво правя. Защото съм лекар и лекувам пациенти от сутрин до вечер, грижа се за семейството си и за бременната си съпруга, и се сблъскам с факта, че

разширяването на практиката всъщност означава промяна на целия начин на функциониране на тази практика. Съвсем различни неща са зъболекар, който работи сам в кабинета си, прави всички процедури в устата на пациента сам и управлява най-много един асистент, и ръководител на клиника, който управлява лечебни заведения с по 15, 20, 40 човека персонал. Това са различни ситуации. В първия случай единственото, което трябва да правиш, е да лекуваш добре пациентите си. Във втория трябва и да управляваш хора, и да ги развиваш. А това са различни умения. Нужно е и да разбираш поне малко от финанси, счетоводство, структуриране и управление на работен процес... Стават твърде много нещата, които трябва да знаеш, и никой дотогава не ти го е казвал.

Има ли ли сте критични моменти през тези 20 години?

Критичните моменти са ежемесечни и ежеседмични. И днес на всяко първо число от месеца се събуждам със задължения от няколкостотин хиляди лева: заплати, осигуровки, доставчици на материали, маркетинг и така нататък... В предприемачеството понятието сигурност има малко по-различен смисъл. Сигурността може да гоиде от добрата подготовка, от добрия екип, от доброто взаимодействие с пациенти, от добрите работни процеси.

Все вътрешни фактори - тоест сигурността зависи от самия предприемач.

Основно. ►



► Много други успешни дентални практики се превърнаха в големи вериги от клиники. Вие съзнателно отбягвате подобно развитие, защо?

Това е моята гледна точка. Аз държа пациентите ми да бъдат лекувани по определени протоколи - съвременни протоколи, с доказани резултати от лечението. Видял съм много примери на това, че зад всеки успешен бизнес

стои човек. Когато човекът по някаква причина не може да стои плътно зад бизнеса си, бизнесът се променя. Аз не съм готов бизнесът, който съм създавал, да се промени във вид, който не би отговарял на моите стандарти за добро лечение.

От много места чуваме, че днес е по-трудно да се намерят медицински сестри и асистенти, отколкото квалифицирани лекари. Важи ли това и във вашата област? Как се справяте с проблема с кадрите?

Пазарът на труда е разрушен във всички сектори. На практика нямаме пазар на труда. Кое то довежда до много изкривявания, до деформации във възнаграждения - защото в определени сфери единственият начин да имаш хора е да наддаваш, да предлагаш над обичайното възнаграждение. Това е една от причините за инфлацията. Случва се във всички сектори: строителство, производство на храни и така нататък.

Вие сте един от пионерите на имплантологията в България. Помня времето, когато имплантите бяха нещо непознато и подозрително. Сега толкова сме свикнали с тези технологии, че дори не се впечатляваме, когато се сдобием с изцяло нови зъби в рамките на дни. Има ли все още някои неща, с които българските пациенти не са свикнали?

По-скоро се получава нещо друго. Винаги, когато се увеличи популацията на дивите прасета, нараства и популацията на вълците. Колкото повече пациенти имат финансовата възможност да се лекуват с импланти, толкова повече зъболекари започват да поставят импланти, и толкова повече се увеличава процентът на усложненията и неуспешните лечения. Тези неща са взаимосвързани.

Това са нормални процеси, грешките на растежа. Добрата новина, по моите наблюдения, е, че колегите, които започват да работят импланти, определено имат стремежа и потребността да се развиват и да се учат. Така че в годините по-скоро се увеличава броят на знаещите и можещите колеги.

Тук ще отворя една скоба. Прави ми впечатление, че в последните месеци започват да се изкарват изключително много негативни примери спрямо лекари. Но ми липса задълбоченото журналистическо разследване на



проблема. Даваме гласност на това, че някой е умрял, но липсва разследването какви са причините за това.

Денталната медицина претърпя поредица революционни промени в последните десетилетия. Водещите клиники в България от години разполагат с последната дума на технологиите. Но какво им коства това? Не изисква ли все по-големи инвестиции?

Все по-големи - не бих казал. По-скоро са постоянни. Те не могат никога да спрат. Ако не следиш промяната в лечебните протоколи, което означава да ходиш на курсове, конгреси и семинари, и ако не инвестириш в новите технологии, в рамките на 3-5 години ти оставаеш грастично.

Да, българската стоматология наистина се промени революционно за периода от 1989 насам. Това се случи благодарение на липсата на регулация над зъболекарите и благодарение на частната инициатива.

Това е всъщност секторът от медицината, в който частната инициатива е най-изразена...

И доказва колко силен може да е един сектор, когато бъде освободен от регулацията. Това е много актуална тема в момента в контекста на възраждането на европейската икономика. Колкото по-малко регулации има, и колкото повече предприемачи бъдат поставени в условия да трябва да се борят и да развиват своя бизнес, толкова повече силни сектори ще има. В българската иконо-

мика денталният сектор е един от малкото, които предлагат възможност тук, на място, да получиш добър резултат.

Какви ще са следващите революции във вашата област?

Изкуственият интелект, безспорно, ще навлезе много. Роботите са следващата стъпка, предполагам. Изкуственият интелект ще помага за по-добро планиране, за избор на най-правилния клиничен протокол, на ниво диагностика - примерно като анализ на рентгенографии. Роботите ще са доста по-точни от човешката ръка за неща като пломби, корони, фасети. Все пак точността на човешката ръка е въпрос на тренираност и на поддържане на формата. Това е част от личното усилие, което всеки зъболекар или хирург трябва да положи. Защо зъболекарите и хирурзите лекуват с ръцете си. Да, те трябва да имат цялата познание за материали, за патология, за технологии. Но накрая човешката ръка е тази, която предприема какъв ще е резултатът от една операция. Тази ръка трябва да бъде тренирана.

Технологиите променят и самия ни начин на живот - като се започне от храненето и се свърши с обездвижването. Кои от тези фактори влияят на денталното здраве?

Аз съм реалист и смятам, че начинът ни на живота ускорено ни води към това да унищожим планетата. Всички сме много загрижени за климата, за опазването на природата. Но ако влезеш в един ресторант и само

видиш количествата храна, които остават след хората в чиниите им... Производство на храни е едно от най-унищожителните неща за природата. Преди известно време прочетох много интересна книга. Знаете ли коя е най-голямата животинска маса на планетата в момента?

Селскостопанските животни.

Точно така. Които се отглеждат за храна. Тоест ние сме подменили цялата флора и фауна, защото и най-голямата зелена маса на планетата отново се оказват земеделските култури: жито, пшеница, царевица, ориз... Дивите животни са останали само в резервати в Африка. И тези резервати са намалели по площ с две трети за последния век. Ние ускорено унищожаваме природата, за да произвеждаме храна. Сядаме и ядем, преяждаме, страдаме от наднормено тегло, след което се нуждаем от помощта на фармацевтични продукти. Всяка вечер гледаме рекламите на тези продукти по телевизора. Преял си? Няма проблем: взимаш едно харче, черният ти дроб ръкопляска, на стомаха му става леко, червата свирят прекрасно. Но това е само в рекламата.

А ако погледнем изразходваната енергия? Колко би спаднал разходът на енергия на планетата, ако хората се научим да живеем в домове с температура 20 градуса! Масово през зимата в апартаментите на хората е 30 градуса, и те се оплакват от високите сметки за парно. От медиите постоянно слушаме за високите цени на газта, на тока, на парното, и хората се вайкат как ще си пратят сметките. Лесно. Научете се да живеете на малко по-хладно. Това е по-здравословно и по-малко ще боледувате. Но поведението ни е резултат на дълбоко вкоренени навици. И това не ме прави оптимист - нито за здравословното състояние на хората, нито за опазването на природата.

Навремето като деца ни учеха, че четката и пастата за зъби са достатъчна грижа за зъбите. Сега има много други неща - но каква част от тях са плод на потребителското общество, и каква част са наистина полезни?

Истината е, че четка и паста за зъби, използвани правилно и с достатъчна продължителност, са достатъчни. Но не стига просто четката да влезе и да излезе от устата.

Колко дълго трябва да се мият зъбите? Три минути?

Три минути. Всъщност има зъболекарско изследване, което показва, че за да си измиеш наистина добре зъбите, са нужни 20 минути. Но това не го казваме на никого, защото ще откажем хората да го правят. Така че поне три минути. Но и това зависи от ситуацията. Ако човек има парадонтално заболяване,

"Пазарът на труда е разрушен във всички сектори. На практика нямаме пазар на труда. Което довежда до много изкривявания, до деформации във възнаграждения... Това е една от причините за инфлацията"

или множество импланти, той трябва да отдели не 3, а поне 7-8 минути.

Истината е, че ако още в детството се създадат правилни навици за почистване на зъбите, ако отделяме достатъчно време за това почистване и ходим два пъти годишно на контролен преглед, за 20 години ще променим грастично патологията в тази сфера. За мен е много спорна и темата за наследствеността на заболяванията. За каква наследственост става дума? Генетично ли унаследяваме това да си загубим зъбите млади? Или по-скоро социално унаследяваме определени навици, които доказано водят до ранна загуба на зъби? Медицинската литература е разделена по този въпрос.

Връщайки се отново назад, без да пренебрегваме безбройните недостатъци на предишната система в България, при нея все пак имаше държавна политика за дентална профилактика, която обхващаше още детските градини и началното училище. Защо нямаме нещо подобно днес?

Този въпрос е много добър и мога да ви говоря два дни по тази тема. Ще дам само един пример. Аз също съм разстроен от скорошната смърт на дете в зъболекарски кабинет в Пловдив. Но мисля, че медиите не обръщат внимание на реалните проблеми, които водят до такива случаи, а те са свързани с либералния модел на възпитание на децата, който се наложи в последните години. Какво се случва? Имам записан час за вагене на зъби на дете под обща упойка. Влизам в

кабинета и очаквам съвсем малко дете. А заварвам 13-14-годишно момиче. Питам: мила, ти си голяма, защо трябва да спиш, за да ти извадят зъб? На което отговарят родителите: тя много се страхува, не можем да го направим по друг начин. Аз виждам проблема във взаимодействието между родители и деца, в това колко родители успяват да общуват с децата си така, че тези деца да имат разумно социално поведение. Една от причините за рязкото увеличение в лечението на деца под обща анестезия е, че родителите не могат да се справят с детето си. Да, възможно е при зъболекаря да има лек дискомфорт, възможно е да усетиш лека болка, когато те боцнат да ти поставят упойка. Но това са неща, които всеки разумен човек би трябвало да може да разбере, и да се справи с тях. Връщайки се към въпроса ви: ние загубихме всичко като система в здравеопазването. Нямаме вече такава система. Имаме отделни острови на благополучието в здравеопазването, но това не е система. Нямаме система на спешна помощ. Нямаме система за възпитание на децата. Образователната ни система я няма, както и правораздавателната... Проблемите само се замитат. А докато не започнем вярно да посочваме проблемите, няма как да ги решим.

Всеки лекар по дентална медицина ще посочи захарта като главен враг на зъбите. Но има ли степени на това вредно влияние? Има ли сладки храни, които са по-приемливи от останалите?

Захарта е бялата смърт. Нека не се заблуждаваме. Захарта е в основата на пирамидата на смъртността. Зъбите са най-малкият проблем. Можем да ги заменим с импланти. Но ние умираме, защото ядем много захар. Всички болести, свързани със затлъстяването, се дължат на неправилно хранене плюс недостатъчно двигателна активност. Най-честите причини за смърт са сърдечнострдови инциденти. И зад тях, и зад раковите заболявания стои затлъстяването, недостатъчната физическа активност, неправилното хранене - и захарта. Захарта е в основата на цялата пирамида на заболяемост в днешната цивилизация.

На финала един по-личен въпрос. Имате успешна, но и много натоварена практика - и в същото време в семейството ви са пет деца. Каква е тайната човек да намира време за всички най-важни неща?

С планиране. Докато не започнах да отделям дни за семейството, нямаш време за тях. Сега графикът ми е направен до края на тази година. Времето за съпругата и децата е заложено в този график, и се спазва с дисциплина. Единственият начин да балансираш между личното и професионалното е добро планиране - и дисциплина. ■

BULGARIAN DENTISTRY HAS CHANGED REVOLUTIONARILY

Dr. Branimir Kirilov, founder of Medical Dent, to Bulgaria ON AIR

By KONSTANTIN TOMOV / Photography MIRA DERMENDZHEVA

Dr. Kirilov, Medical Dent is turning 20. Tell us about the early steps on the path to creating one of the leading dental clinics in Bulgaria.

I can tell about the beginning with the following example. The year was 2006. Medical Dent had started its activities a year and a half ago. I was planning to expand the clinic and went to a financial institution to seek financing. I had to present a business plan. They asked me: Dr. Kirilov, what do you plan to do? Honestly, I answered them, I have no clue what I'm doing.

When I started my practice, none of us, from our generation of doctors, realised that being a doctor is one thing, and doing business is something completely different. Because ultimately, medicine is a business. Yes, a very delicate business, but the functioning of a medical institution is in no way different from the functioning of any other commercial enterprise. The line between a profitable commercial enterprise and working with a very sensitive matter, such as health, is very thin indeed. Not a single doctor in Bulgaria understands this before completing their medical education and facing reality. So then I began to face this reality, and for the first time I realised that I really don't know what I'm doing. Because I was a doc-

tor and I was treating patients from morning to night, I was taking care of my family and my pregnant wife, and I was faced with the fact that expanding the practice actually means changing the entire way this practice functions. A dentist who works alone in his office, performs all the procedures in the patient's mouth alone and manages at most one assistant, and a clinic manager who manages medical facilities with 15, 20, or 40 staff members are completely different. These are entirely different situations. In the first case, all you have to do is treat your patients well. In the second, you have to manage people and develop them. And these are different skills. You also need to understand at least a little about finances, accounting, structuring and managing a workflow... There are too many things that you need to know, and no one has told you about them before.

Have you had any critical moments in these 20 years?

Critical moments are monthly and weekly. Even today, on the first of every month, I wake up with obligations of several hundred thousand leva: salaries, insurance, suppliers of materials, marketing, and so on... In entrepreneurship, the concept of security has a slightly different meaning. Security can

come from good preparation, from a good team, from good interaction with patients, from good work processes.

These are all internal factors, meaning that security depends on the entrepreneur himself.

Mainly.

Many other successful dental practices have become large chains of clinics. You consciously avoid such a development, why?

This is my point of view. I insist that my patients be treated according to certain protocols - modern protocols, with proven treatment results. I have seen many proofs that behind every successful business, there is a person. When the person, for some reason, cannot stand firmly behind his business, the business changes. I am not ready for the business that I have created to change in a way that would not meet my standards for good treatment.

We hear from many places that today it is more difficult to find nurses and assistants than qualified doctors. Is this also true in your field? How do you deal with the staffing problem?

The labour market has collapsed in all sectors. We practically have no labour market. ►



► Which leads to many distortions, to deformations in wages, because in certain areas the only way to have people is bidding, offering above the usual wage. This is one of the reasons for inflation. It happens in all sectors: construction, food production and so on.

You are one of the pioneers of implantology in Bulgaria. I remember the time when implants were something unknown and suspicious. Now we are so used to these technologies that we are not even impressed when we get completely new teeth within days. Are there still some things that Bulgarian patients are not used to?

Rather, something else happens. Whenever the population of wild boars increases, the number of wolves also increases. The more patients have the financial opportunity to be treated with implants, the more dentists start placing implants, and the more the percentage of complications and unsuccessful treatments increases. These things are interconnected.

These are normal processes, the mistakes of growth. The good news, according to my observations, is that colleagues who start working with implants definitely have the desire and need to develop and learn. So over the years, the number of knowledgeable and capable colleagues is rather increasing.

Here I will open a parenthesis. It strikes me that in recent months, an extremely large number of negative examples have been made against doctors. But I miss the in-depth journalistic investigation of the problem. We publicise the fact that someone died, but there is no investigation into the reasons for this.

Dental medicine has undergone a series of revolutionary changes in recent decades. The leading clinics in Bulgaria have had the latest technology for years. But what does this cost them? Doesn't it require increasingly large investments?

Increasingly large - I wouldn't say. Rather, they are constant. They can never stop. If you don't follow the changes in treatment protocols, which means attending courses, congresses and seminars, and if you don't invest in new technologies, within 3-5 years, you will fall drastically behind.

Yes, Bulgarian dentistry has indeed changed revolutionarily since 1989. This happened thanks to the lack of regulation over dentists and to private initiative.

This is indeed the sector of medicine in which private initiative is most pronounced...

And it proves how strong a sector can be when it is freed from regulation. This is a very relevant topic at the moment in the con-



text of the revival of the European economy. The fewer regulations there are, and the more entrepreneurs are put in conditions where they have to fight and develop their business, the stronger the sectors will be. In the Bulgarian economy, the dental sector is one of the few that offer the opportunity here, on the spot, to get a good result.

What will be the next revolutions in your field?

Artificial intelligence, undoubtedly, will enter massively. Robots are the next step, I suppose. Artificial intelligence will help with better planning, choosing the most correct clinical protocol, at the diagnostic level - for example, analysing radiographs. Robots will

be much more accurate than the human hand for things like fillings, crowns, and veneers. However, the accuracy of the human hand is a matter of training and maintaining the shape. This is part of the personal effort that every dentist or surgeon must make. Because dentists and surgeons treat with their hands. Yes, they must have all the knowledge about materials, pathology, and technology. But in the end, it is the human hand that determines the outcome of an operation. This hand must be trained constantly.

Technologies are also changing our very way of life - starting with nutrition and ending with immobilization. Which of these factors affects dental health?

I am a realist, and I believe that our way of life is rapidly leading us to destroy the planet. We are all very concerned about the climate, about preserving nature. But if you go into a restaurant and just see the amounts of food that people leave on their plates... Food production is one of the most destructive things for nature. Some time ago, I read a very interesting book. Do you know what the largest animal mass on the planet is at the moment?

Farm animals.

That's right. Which are raised for food. That is, we have replaced all the flora and fauna, because the largest green mass on the planet is once again human-made: crops such as wheat, corn, rice... Wild animals are left only in reserves in Africa. And these reserves have decreased in area by two-thirds over the last century. We are rapidly destroying nature to produce more food. We sit and eat, overeat, suffer from obesity, and then we need the help of pharmaceutical products. Every night, we watch commercials for these products on TV. Are you overweight? No problem: you take one pill, your liver claps its hands, your stomach feels light, your intestines sing! But that's only in advertising.

And if we look at the energy consumed? How much would the energy consumption

were enough to take care of our teeth. Now there are many other things - but how much of them is the fruit of consumer society, and how much is really useful?

The truth is that a toothbrush and toothpaste, used correctly and for a sufficient period of time, are enough. But it's not enough to just put the brush in and out of your mouth.

How long should you brush your teeth? Three minutes?

Three minutes. In fact, there is a dental study that shows that to brush your teeth really well, it takes 20 minutes. But we don't tell anyone that, because we will make people stop doing it at all. So at least three minutes. But that also depends on the situation. If a person has periodontal disease or multiple implants, he should spend not 3, but at least 7-8 minutes.

The truth is that if proper habits for cleaning teeth are created in childhood, if we devote enough time to this cleaning and go for a check-up twice a year, in 20 years, we will drastically change the pathology in this area. For me, the topic of the heredity of diseases is also very controversial. What kind of heredity is this? Do we genetically inherit losing our teeth young? Or rather, do we socially inherit certain habits that have been proven to lead to early tooth loss? The medical literature is divided on this issue.

"The truth is that if proper habits for cleaning teeth are created in childhood, if we devote enough time to this cleaning and go for a check-up twice a year, in 20 years, we will drastically change the pathology in this area"

of the planet decrease if people learned to live in homes with a temperature of 20 degrees! In winter, people's apartments are often 30 degrees Celsius, and they complain about high heating bills. We constantly hear from the media about high gas, electricity, and heating prices, and people are complaining about how they will pay their bills. Easy. Learn to live in a little cooler environment. It's healthier and you'll get sick less. But our behavior is the result of deep-rooted habits. And that doesn't make me optimistic - neither about people's health nor about protecting nature.

Back in the day, as children, we were taught that a toothbrush and toothpaste

Without ignoring the countless shortcomings of the previous system in Bulgaria, there was still a state policy for dental prophylaxis, which also covered kindergartens and primary schools. Why don't we have something like this today?

This is a very good question, and I could talk to you for two days on this topic. I will give just one example. I am also upset by the recent death of a child in a dental office in Plovdiv. But I think that the media does not pay attention to the real problems that lead to such cases, and they are related to the liberal model of raising children that has become established in recent years.

What is happening? I have an appointment for a child's tooth extraction under general

anaesthesia. I enter the office and am expecting a very small child. And I find a 13-14-year-old girl. I ask: Dear, you are a grown-up, why do you have to sleep to have your tooth extracted? To which the parents answer: She is very scared, we cannot do it any other way. I see the problem in the interaction between parents and children, in how many parents manage to communicate with their children in such a way that these children have reasonable social behaviour. One of the reasons for the sharp increase in the treatment of children under general anaesthesia is that parents cannot cope with their child. Yes, there may be slight discomfort at the dentist, and you may feel a slight pain when they prick you to give you local anaesthesia. But these are things that any reasonable person should be able to understand and cope with.

Returning to your question: we have lost everything as a health care system. We no longer have such a system. We have separate islands of well-being in health care, but this is not a system. We do not have an emergency care system. We do not have a system for raising children. Our education system is gone, as well as the judicial system... The problems are just being washed away. And until we start correctly identifying the problems, there is no way to solve them.

Every dentist will point to sugar as the main enemy of teeth. But are there degrees of this harmful influence? Are there sweet foods that are more acceptable than others?

Sugar is the white death. Let's not be fooled. Sugar is at the base of the mortality pyramid. Teeth are the smallest problem. We can replace them with implants. But we die because we eat a lot of sugar. All diseases related to obesity are due to improper nutrition plus insufficient physical activity. The most common causes of death are cardiovascular accidents. Behind them, and behind cancer, hides obesity, insufficient physical activity, improper nutrition, and sugar. Sugar is at the base of the entire pyramid of morbidity in today's civilisation.

A more personal question to end with. You have a successful, but also very busy practice - and at the same time there are five children in your family. What is the secret to finding time for all the most important things?

With planning. Until I started taking family days, I didn't have time for the kids. Now my schedule is set until the end of this year. Time for my wife and children is built into that schedule, and it's followed with discipline. The only way to balance personal and professional is good planning - and discipline. ■



REAL ESTATE AWARDS

събитие на imoti.net

04.06 | ОФИЦИАЛНА ЦЕРЕМОНИЯ

INVESTOR
MEDIA **PRO**

SIKO: 22 ГОДИНИ ПО ПЪТЯ НА УСПЕШНИЯ БИЗНЕС

Лидер на спедиторския пазар в България, SIKO отбеляза 22 години от своето създаване. За изминалия почти четвърт век компанията изгражда име, което е символ на качество и надеждност, както за клиенти, така и за служители. Въпреки динамичните в икономически план години на преход, влизане в ЕС, непрестанна смяна на правителства и особено турбулентните години след пандемията и все по-нестабилния свят, в който живеем, SIKO успява не само да развива бизнеса си, но и да работи усилено в посока по-добра бизнес среда за бранша и налагане на световните стандарти на работа в спедицията.

За изминалите 22 години SIKO е извършила над 200 000 превоза за повече от 3 500 клиента. Компанията оперира в над 30 държави в Европа и е част от Националното Сдружение на Българските Спедитори и FIATA (International Federation of Freight Forwarders Associations).

SIKO добавя в портфолиото си на услуги и групжни линии за товари от Германия, Австрия, Бенелюкс и Унгария до България и Гърция, с което покрива всички линии на доставка в Европа, предлагайки цялостно обслужване от планирането, през организацията и проследяването, до доставка-



та на товара ви, в която и да е точка на Европа.

В същото време, една от основните мисии на SIKO е подобряването на средата на работа в България. По повод своята годишнина, компанията обяви най-краткият срок за плащане към превозвачи на пазара у нас – максимум 19 дни. SIKO лансира и своето мобилно приложение, изця-

ло дигитализира HR архива в компанията и стартира програмата си „Препоръчай приятел“ за набор на нови служители. Компанията провежда и инициативи за корпоративна отговорност, които се радват на изключителен успех и вътре в екипа, сред които е „Образование с бъдеще“ в подкрепа на дуалното образование в България. Научи повече на sikotrans.com.

SIKO: 22 YEARS ON A PATH OF SUCCESSFUL BUSINESS

Leader in the Bulgarian forwarding market, SIKO celebrates 22 years since its establishment. The anniversary marks the company's commitment to quality and reliability, both for clients and employees.

Despite dynamic and unpredictable economic planning horizons, especially in the post-pandemic and turbulent global environment, SIKO has managed not only to sustain its business but also to direct its operations towards improving industry standards.

Over 22 years, SIKO has completed 200,000 shipments for more than 3,500 clients. The company operates in over 30 countries across Europe and is a member of the National Association of Bulgarian Freight Forwarders and

the FIATA (International Federation of Freight Forwarders Associations).

SIKO recently adding groupage and full truckload lines from Germany, Austria, Benelux, and Hungary to Bulgaria and Greece. The company offers comprehensive logistics solutions across Europe, from planning and organization to tracking and delivery, to any point in Europe.

One of SIKO's core missions is to improve the working environment for freight forwarding in Bulgaria. To mark its anniversary, the company announced the shortest payment terms in the market – a maximum of 19 days. SIKO also launched a mobile application and digitized its HR processes, introducing a “Refer a

Friend” program for new employees.

The company is actively involved in corporate responsibility initiatives, including the “Education is the Future” project, which supports dual education in Bulgaria. Learn more at sikotrans.com.





ВЪЗКРЪСВАНЕТО НА АТОМА

70 години след началото на Атомната ера, обречените
доскоро ядрени централи започват да никнат като гъби

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография iSTOCK

Само след месец предстои да отбележим една от най-спорните годишнини в историята на човешката цивилизация: 70 години от началото на атомната ера. На 16 юли 1945, в 5:29 часа местно време в пустинята на Ню Мексико бе натиснат един безобиден черен бутон. Секунди по-късно шепата учени и военни в старата ферма на Макдоналд първи от човешкия род видяха злобещия гъбовиден облак. Демонацията на изпитателното устройство Trinity (Троица) превърна няколко квадратни метра от пустинния пясък в зеленикаво стъкло, осигури на Хари Труман допълнителни козове за Потсдамската мирна конференция, даде зелена светлина за бомбардировките на Хиросима и Нагасаки. И постави началото на атомната епоха.

В МЕЧТИТЕ НА УЧЕНИ КАТО ЕНРИКО ФЕРМИ и Нилс Бор това трябваше да е епоха на неограничена енергия и незапомнено благоденствие. Вместо това реалността ни даде Чернобил и Фукушима, купчини от радиоактивни отпадъци и, разбира се, надпреварата във въоръжаването. След 2011 дори изглеждаше, че аварията във Фукушима може да сложи точка на атомната енергетика. Фактът, че технологията може да предизвика катастрофа дори в ръцете на педантичните японци, убеди много хора, че енергията на бъдещето трябва да идва от другаде. Германия, Швейцария и Белгия обявиха, че ще се откажат от атомните си електроцентрали. В Италия бе проведен национален референдум, в който 94% гласуваха против плановете за нови АЕЦ. Дори във Франция, най-могъщия бастион на ядрената енергия, тогавашният президент Оланд обеща да намали производството ѝ с една трета. Изглеждаше, че атомната ера може и да не доживее до 70-ия си рожден ден.

ДНЕС ОТНОШЕНИЕТО КЪМ АЕЦ Е КОРЕННО ПРОМЕНЕНО. Драматичното затъмнение, което преживяха испанци и португалици в края на април, и което взе човешки жертви, бе последното необходимо доказателство, че използването на възобновяеми източници без балансиращи мощности е невъзможно. За повечето страни най-разумният вариант за такива балансиращи мощности (а също и най-„зеленият“, от гледна точка на въглеродни емисии) е атомната енергия. Затова възраженията на природозащитниците и затаените страх са избутани на заден план, и се дава ►

► ход на стотици проекти в тази посока. Около 70 реактора се строят в момента, други 100 са в процес на планиране (включително в България). Но това не е достатъчно: засега броят на новите централи само компенсира този на спрениите. За последните 20 години общо 106 реактора са били пенсионирани, а в експлоатация са въведени 102. За целите на енергийния преход, това съотношение трябва рязко да се промени в следващите десетилетия. И най-вероятно наистина ще се промени. В момента "ядреният клуб" на държавите с действащи реактори включва 32 страни. До 2040 към него ще се присъединят още поне 30.

В самата Испания правителството на Педро Санчес остава, поне на думи, твърдо против разширяването на атомната енергетика. Но правителствената позиция не звучи много убедително: не знаем какво е причинило затъмнението, казва Санчес, но със сигурност не е недостигът на атомна енергия. Понастоящем Испания е планирала да затвори всичките си 7 ядрени реактора най-късно до 2035 година. Но натискът за отмяна на тези планове става все по-силен. Според Игнасио Галан, шеф на компанията за соларна енергия Iberdola, отказът от АЕЦ ще доведе до оскъпяване на електричеството с поне една четвърт, и ще направи електрическата мрежа много по-ненадеждна.

В ГЕРМАНИЯ НАСТРОЕНИЯТА СРЕЩУ АТОМНАТА енергетика изглеждаха непохватими и планът на Меркел за спиране на всички АЕЦ в страната най-сетне бе доведен до край през 2023. Но сега общественото мнение бавно се променя. Новият канцлер Фридрих Мерц вече определи затварянето на последните три централи като грешка, и обеща да проучи възможностите те да бъдат отворени отново. Поне временно. Германското правителство все така няма намерение да инвестира в нови големи АЕЦ, но за сметка на това Мерц обещава щедри средства за развитието на нови технологии, като ядрения синтез и малките модулни реактори. Швейцария също обяви, че ще свали забраната за строителството на нови ядрени мощности, наложена през 2018, за да отвори пътя към нови модулни реактори. Дори Дания - в исторически план един от най-отявлениите врагове на ядрената енергетика - отмени 40-годишната забрана върху строителството на реактори. Страната никога не е имала атомна централа за граждански нужди, а само малки изследователски реактори, последният от които бе затворен преди четвърт век. Но сега датчаните са притеснени от срива на испанската енергийна мрежа, и смятат, че атомната енергия е единственият начин да се предпазят от подобни случаи.



Нашумелият европейски реактор с ядрен синтез ITER във Франция. Проектът, в който участва и България, по план трябваше да започне да произвежда плазма през 2018. После това се отложи за 2025. Накрая - за 2035

The much-hyped European ITER nuclear fusion reactor in France. The project, in which Bulgaria is also participating, was originally scheduled to start producing plasma in 2018. Then it was postponed to 2025. Finally, to 2035

ОТКЪДЕ ИДВА ПРОБЛЕМЪТ ПРИ ВЪЗБОВЯЕМИТЕ източници? Конвенционалните електрически централи - без значение дали газови, въглищни, атомни или водни - разчитат на масивни въртящи се турбини, които произвеждат променлив ток. Тези турбини се въртят с постоянна скорост, и ни дават електрически ток с честота 50 херца. Тази честота е ключова - всякакви по-сериозни отклонения от нея са в състояние да унищожат електрическите ни уреди, като се започне от малките битови и се свърши с големите промишлени. Затова в електрическата мрежа има вградени множество прекъсвачи, които се задействат, ако честотата се промени.

В същото време, честотата е в зависимост и от баланса производство/потребление. Когато генерацията на енергия надвишава потреблението, честотата се повишава. Когато потреблението е по-голямо от предлагането, честотата спада. Но големите турбини в ТЕЦ, ВЕЦ и АЕЦ противодействат на това: те имат голяма инерция, компенсираща резките промени в честотата.

ОТ ДРУГА СТРАНА, СЛЪНЧЕВИТЕ И ВЯТЪРНИТЕ централи не произвеждат променлив, а прав ток, който се преобразува в променлив с помощта на инвертори. Те нямат големи въртящи се турбини с инерция, която да смекчава промените в честотата. Енергийни системи с твърде голям дял на ВЕИ, като испанската, нямат механизмите достатъчно бързо да реагират, когато честотата рязко се промени. Инверторите се изключват, след тях - и друго оборудване по мрежата, и резултатът е каскадно спиране на електроподаването. Това все още е само теория за случилото се в Испания. Но теория, която звучи най-убедително от всички. Допълнително доказателство е, че когато каскадното спиране се прехвърли и в съседна Франция, то бързо беше овладяно благодарение на високата инерция във френската енергийна система, осигурявана от големия дял на АЕЦ и ВЕЦ.

Атомната енергетика не е единственият начин да се осигури такава защитна "инерция" за мрежата. Но другите варианти са с ограничена достъпност. Строителството на нови ТЕЦ в Европа е про-



2602

тераватчаса енергия са били произведени от атомни електроцентрали през 2023 година - около 9% от световното потребление. Броят на функциониращите реактори е 440 в 32 различни държави, включително два в АЕЦ Козлодуй, България.

блем заради горивата: зеленият преход диктува отказ от въглищата, а Старият континент няма достатъчни собствени залежи от природен газ. Големи водоелектроенергетически мощности могат да се строят само там, където природните условия са благоприятни. Същото важи за геотермалната енергетика. За онези, които не разполагат с такива природни условия, единственият избор са атомните реактори.

ПРОБЛЕМЪТ СЕ ЗАДЪЛБОЧАВА И ОТ РАСТЯЩОТО с рекордни темпове потребление на енергия. В началото на XIX век, в самото начало на Промислената революция, генерираната енергия на човек от

населението е била около 5000 киловатчаса годишно, почти изцяло от биомаса (дърва и въглища). В началото на XX век, с навлизането на петрола, енергията се увеличава до над 8000 кВтч. През 80-те години вече е близо 20,000 кВтч, а в наши дни е малко над 22,000 кВтч, по изчисления на нашумелият климатолог Бьорн Ломборг. Четворно увеличение за повече от две столетия не звучи чак толкова драматично. Но през следващите години темпото драстично ще се ускори заради един изцяло нов фактор: т. нар. изкуствен интелект. Неговото развитие е свързано с изграждането на все повече и по-големи центрове за обработка на данни, които са огромни потребители на електроенергия. По сметки на Международната агенция по енергетика (IEA), към 2030 година само тези центрове ще се нуждаят от 945 тераватчаса електричество годишно - над два пъти повече, отколкото през 2024.

ТЕЗИ ИЗЧИСЛЕНИЯ СА ДОБРЕ ИЗВЕСТНИ на всички държави, които се стремят да развият високи технологии. Тайван, най-големият производител на чипове, ще гласува това лято гали да отвори спрения си ядрен реактор. В Съединените щати и федералните, и щатските власти инвестират огромни суми в разработката на малки модулни реактори. Междувременно гори покритата с мрачна слава атомна електроцентрала на Трий Майл Айленд в Пенсилвания (сцена на най-тежкия ядрен инцидент преди Чернобил) ще заработи отново през 2029, за да захранва енергийните нужди на централите за данни на Microsoft. Гиганти като Alphabet, Meta и Amazon също усилено търсят начини да си гарантират собствени доставки на електроенергия. Alphabet, компанията-майка на Google, вече има договор с Kairos Power за енергия от малки модулни реактори. Междувременно президентът Тръмп вече подписа указ за създаването на 10 нови големи ядрени реактора до 2030, и обеща да увеличи четири пъти капацитета на националната атомна енергетика до 2050. Разбира се, нито едно от съображенията, които след 2011 накараха политиците да обърнат гръб на атомната енергия, не е отпаднало. Макар и несравнимо по-сигурни, отколкото в миналото, съвременните реактори все така са податливи на непредвидени външни фактори, като Фукушима доказва. Безопасността на новите технологии, като например малките модулни реактори, първа ще се доказва. А и по въпроса за третирането на опасните отпадъци от реакторите няма никакъв съществен напредък. Но това са все проблеми, които гнешните политици са склонни да оставят за онези след тях. ■



Силата на информацията

НОВИ ЕКСПЕРТНИ КОНСУЛТАНСКИ УСЛУГИ ОТ АПИС

АПИС ЕВРОПА предлага новите си експертни консултантски услуги, които могат да подпомогнат бизнеса Ви в следните области:

- **Мерки срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма** – подготовка на документация за съответствие с изискванията на ЗМИП (Закон за мерките срещу изпирането на пари) и свързаните с него нормативни актове, както и обучения за ангажирания персонал. Изготвянето на вътрешните правила по ЗМИП и другите документи са на цена от 500 до 800 лв. без ДДС, а при изготвянето и на оценка на риска цените започват от 700 лв. без ДДС и се определят съобразно сложността и желаното време за изпълнение. Наред с това ви предлагаме онлайн обучения на персонала на цена от 200 лв. без ДДС при участие в предварително обявени дати за групово обучение, а при нужда от индивидуални и вътрешнофирмени обучения цената е по договаряне.
- **Корпоративна социална отговорност и ESG стандарти** (Environmental, social and corporate governance – околна среда, социални въпроси и управление). В тази насока ви предлагаме консултации и разработване на политики за устойчиво корпоративно и социално управление, които отговарят на съвременните изисквания за прозрачност, етика и социална отговорност. Пълният пакет документи, които предлагаме, индивидуализирани съобразно всеки клиент, може да разгледате тук. Изготвената документация покрива двата сегмента на устойчивостта – социално управление и корпоративно управление, като цената на документите от всеки сегмент е от 1500 лв. без ДДС, а при закупуването и на двата цената е от 2700 лв. без ДДС и се определя съобразно осъществяваната дейност, структурата на организацията и наличната вътрешнофирмена документация. При необходимост може да се изготвят специфицирани отделни или група документи, като в тези случаи цената е по договаряне. Горепосаните услуги допълват и досега предлаганите от АПИС услуги по съответствие в следните направления:
 - **Защита на личните данни (GDPR)** – персонализирани обучения и консултации, свързани с прилагането на Общия регламент относно защитата на данните, включително подготовка на необходимата документация и адаптиране на вътрешните процедури към изискванията на регулацията.
 - **Защита на лицата, подаващи сигнали (ЗЗЛПСНОИ)** – изготвяне на вътрешни правила, процедури и обучения за организациите, които трябва да осигурят ефективен механизъм за приемане и обработка на сигнали за нарушения.
 - **Превенция на корупцията** – разработване на политики и процедури за укрепване на антикорупционните механизми в публичния сектор и бизнеса, в съответствие с националната стратегия за борба с корупцията и международните стандарти.

За допълнителна информация относно експертните услуги на АПИС, вижте на www.apis.bg. Можете да се свържете с нас на тел.: 02/980 48 27, 02/923 98 00, или e-mail: office@apis.bg

Централата Триј Мајл Ајленд в САЩ ще обслужва Microsoft
Three Mile Island nuclear plant in the US will serve Microsoft



RESURRECTING THE ATOM

70 years after the start of the Nuclear age, new reactors are sprouting like mushrooms

By KONSTANTIN TOMOV / Photography iSTOCK

In just a month, we will mark one of the most controversial anniversaries in the history of human civilisation: 70 years since the start of the Atomic age. On July 16, 1945, at 5:29 a.m. local time, an innocuous black button was pressed in the New Mexico desert. Seconds later, a handful of scientists and military personnel at the old McDonald farm were the first humans to see the ominous mushroom cloud. The detonation of the Trinity test device turned several hundred square meters of desert sand into greenish glass, provided Harry Truman with additional trump cards for the Potsdam Peace Conference, and gave the green light for the bombings of Hiroshima and Nagasaki. It also marked the beginning of the atomic age.

IN THE DREAMS OF SCIENTISTS LIKE ENRICO FERMI and Niels Bohr, this was supposed to be an era of unlimited energy and unprecedented prosperity. Instead, reality gave us Chernobyl and Fukushima, piles of radioactive waste and, of course, the nuclear arms race.

After 2011, it even looked like the Fukushima accident might spell the end of nuclear power. The fact that the technology could cause a catastrophe even in the hands of the meticulous Japanese convinced many people that the energy of the future would have to come from elsewhere. Germany, Switzerland and Belgium announced abandoning their nuclear power plants. In Italy, a national referendum was held in which 94% voted against plans for new nuclear power plants. Even in France, the most powerful bastion of nuclear energy, then-President Hollande promised to reduce its production by a third. It looked as if the nuclear age might not live to see its 70th birthday.

TODAY, THE ATTITUDE TOWARDS NUCLEAR POWER plants has changed radically. The dramatic blackout that the Spanish and Portuguese experienced at the end of April, which claimed human lives, was the last necessary proof that the use of renewable sources without balancing capacities is impossible. For

most countries, the reasonable option for such balancing capacities (and also the "greenest", in terms of carbon emissions) is nuclear energy. Therefore, the objections of environmentalists and the lurking fears have been pushed to the background, and hundreds of projects in this direction are being launched. About 70 reactors are currently under construction, another 100 are in the planning process (including in Bulgaria). But this is not enough: so far, the number of new plants only compensates for the number of those that have been shut down. Over the past 20 years, a total of 106 reactors have been retired, and 102 have been put into operation. For the purposes of the energy transition, this ratio must change sharply in the coming decades. And most likely it will indeed change. The "nuclear club" of countries with operating reactors currently includes 32 countries. By 2040, at least 30 more will join it.

IN SPAIN ITSELF, PEDRO SÁNCHEZ'S GOVERNMENT remains, at least in words, firmly ►



КОЙ КАКВО СТРОИ

Общо 68 ядрени реактора с обща мощност 74,438 мегавата се строят в момента по света, по данни на IEA. Други 108 реактора, с мощност 102,958 мегавата, са планирани и получили одобрение.

БАНГЛАДЕШ: 2 реактора, 2400 мегавата инсталирана мощност, руски VVER-1200.

КИТАЙ: В строителство са 32 реактора, с пусков срок между 2025 и 2030, и с общ планиран капацитет 35,567 мегавата. Технологиите са смесени: руски ВВЕР-1200, китайски Hualong One и CAP1000, което е китайска версия на технология на Westinghouse AP1000.

ИНДИЯ: 6 реактора, капацитет 5200 мегавата, основно руски ВВЕР-1000, но и индийски PHWR-700, а също и един експериментален реактор тип FBR (т. нар. реактор-размножител).

ЮЖНА КОРЕЯ: 3 реактора с общ капацитет 4200 мегавата, технология APR1400, разработка на корейската Korea Electric Power Corporation (KEPCO).

РУСИЯ: 7 реактора с общ капацитет 5316 мегавата. Основно ВВЕР-1200 и ВВЕР-ТОИ, но има и два плаващи малки реактора RITM-200S за нуждите на арктическата минна промишленост, и един експериментален БРЕСТ-300.

СЛОВАКИЯ: 1 реактор в съществуващата централа Моховце с капацитет 440 киловата, руски ВВЕР.

ТУРЦИЯ: 4 реактора с общ капацитет 4800 мегавата за новата АЕЦ Аккую, технологията е руска - ВВЕР-1200.

АРЖЕНТИНА: 1 малък модулен реактор тип CAREM с мощност 59 киловатчаса. Строителството се проточи и пусковият срок се измести от 2024 за 2027.

ИРАН: 1 реактор с капацитет 1057 мегавата, руски ВВЕР.

ВЕЛИКОБРИТАНИЯ: 2 реактора с обща инсталирана мощност 3440 мегавата за централата Хинкли Поинт, по технология EPR на френската Framatome. Трябва да бъдат пуснати през 2029 и 2030.

ЕГИПЕТ: 4 руски реактора ВВЕР-1200 за първата в страната АЕЦ Ел Дабаа, с обща мощност 4800 мегавата.

ПАКИСТАН: 1 китайски реактор Hualong One с капацитет 1200 мегавата, планиран за пускане през 2030 година.

ПЛАНИРАНИ: Извън вече строящите се реактори, има и 108, които вече са планирани и одобрени на политическо ниво, с общ капацитет 102,958 мегавата. Тук са и двата нови български реактора за Козлодуй (2500 мегавата). Най-масабири са плановете на Китай (44,656 мегавата), Русия (21,665), Индия (9400), Чехия (5270), Полша (3750), Швеция (2500).

WHO IS BUILDING WHAT

A total of 68 nuclear reactors with a total capacity of 74,438 megawatts are currently under construction worldwide, according to the IEA. Another 108 reactors, with a capacity of 102,958 megawatts, are planned and approved.

BANGLADESH: 2 reactors, 2,400 megawatts installed capacity, Russian VVER-1200.

CHINA: 32 reactors under construction, scheduled to be connected between 2025 and 2030, with a total planned capacity of 35,567 megawatts. The technologies are a mix: Russian VVER-1200, Chinese Hualong One, and CAP1000, which is a Chinese version of Westinghouse AP1000 technology.

INDIA: 6 reactors, capacity 5200 megawatts, mainly Russian VVER-1000, but also Indian PHWR-700, and also one experimental FBR reactor (so-called fast breeder reactor).

SOUTH KOREA: 3 reactors with a total capacity of 4200 megawatts, APR1400 technology, developed by the Korean Electric Power Corporation (KEPCO).

RUSSIA: 7 reactors with a total capacity of 5316 megawatts. Mainly VVER-1200 and VVER-TOI, but there are also two floating small reactors RITM-200S for the needs of the Arctic mining industry, and one experimental BREST-300.

SLOVAKIA: 1 reactor at the existing Mochovce plant with a capacity of 440 kilowatts, Russian VVER.

TURKEY: 4 reactors with a total capacity of 4800 megawatts for the new Akkuyu NPP, the technology is Russian - VVER-1200.

ARGENTINA: 1 small modular reactor type CAREM with a capacity of 59 kilowatt hours. Construction has been delayed and the launch date has been moved from 2024 to 2027.

IRAN: 1 reactor with a capacity of 1057 megawatts, Russian VVER.

UNITED KINGDOM: 2 reactors with a total installed capacity of 3440 megawatts for the Hinkley Point plant, using EPR technology from the French Framatome. They should be launched in 2029 and 2030.

EGYPT: 4 Russian VVER-1200 reactors for the country's first El Dabaa NPP, with a total capacity of 4800 megawatts.

PAKISTAN: 1 Chinese reactor Hualong One with a capacity of 1200 megawatts, planned for launch in 2030.

PLANNED: In addition to the reactors already under construction, there are 108 that have already been planned and approved at the political level, with a total capacity of 102,958 megawatts. This includes the two new Bulgarian reactors for Kozloduy NPP (2500 megawatts).

The most extensive plans are those of China (44,656 megawatts), Russia (21,665), India (9400), Czech Republic (5270), Poland (3750), and Sweden (2500).

► opposed to expanding nuclear power. But the government's position is not very convincing: we don't know what caused the blackout, Sánchez says, but it certainly isn't a shortage of nuclear power. Spain currently plans to close all seven of its nuclear reactors by 2035 at the latest. However, pressure to reverse those plans is growing. According to Ignacio Galán, head of solar energy company Iberdola, abandoning nuclear power would make electricity more expensive by at least a quarter and make the grid much less reliable.

In Germany, anti-nuclear sentiment seemed unwavering, and Merkel's plan to phase out all of the country's nuclear power plants was finally completed by 2023. But public opinion is now slowly changing. The new Chancellor, Friedrich Merz, has already called the closure of the last three plants a mistake and has promised to explore the possibility of reopening them. At least temporarily. The German government still has no intention of investing in new large nuclear power plants, but Merz has promised generous funding for the development of new technologies such as nuclear fusion and small modular reactors. Switzerland has also announced that it will lift a ban on the construction of new nuclear capacity imposed in 2018 to pave the way for new modular reactors. Even Denmark - historically one of the most vocal enemies of nuclear energy - has lifted a 40-year ban on reactor construction. The country has never had a nuclear power plant for civilian needs, only small research reactors, the last of which was closed a quarter of a century ago. But now the Danes are worried about the collapse of the Spanish energy grid, and they believe that nuclear power is the only way to protect themselves from such events.

WHERE DOES THE PROBLEM WITH RENEWABLES come from? Conventional power plants - whether gas, coal, nuclear or hydro - rely on massive rotating turbines that produce alternating current. These turbines spin at a constant speed, giving us electricity at a frequency of 50 hertz. This frequency is key - any serious deviations from it can destroy our electrical equipment, starting from small household appliances and ending with large industrial ones. That's why there are many circuit breakers built into the electrical grid that are triggered if the frequency changes.

At the same time, the frequency also depends on the production/consumption balance. When energy generation exceeds consumption, the frequency increases. When consumption is greater than supply, the frequency decreases. But the large turbines in thermal, hydroelectric and nuclear power plants counteract this: they have a large inertia, compensating for sudden changes in frequency.

On the other hand, solar and wind power plants do not produce alternating current, but

In the coming years, the pace will accelerate dramatically due to a new factor: artificial intelligence. Its development is associated with the construction of more and larger data centres - huge electricity consumers. By 2030, these centres alone will need 945 terawatt hours of electricity

2602

terawatt hours of energy were produced by nuclear power plants in 2023 - about 9% of global consumption. The number of operating reactors is 440 in 32 different countries, including two at Kozloduy NPP, Bulgaria.

direct current, which is converted to alternating current using inverters. They do not have large rotating turbines with inertia to smooth out changes in frequency. Power grids with a very high share of renewable energy, such as Spain's, do not have the mechanisms to react quickly enough when the frequency changes abruptly. The inverters are turned off, followed by other equipment on the grid, and the result is a cascading blackout. This is still only a theory about what happened in Spain. But it is the theory that sounds most convincing of all. Further evidence is that when the cascading blackout spread to neighboring France, it was quickly contained thanks to the high inertia in the French power system, provided by the large share of nuclear and hydroelectric power plants.

NUCLEAR POWER IS NOT THE ONLY WAY to provide such protective "inertia" for the grid. But other options are of limited availability. The construction of new thermal power plants in Europe is a problem because of fuels: the green transition dictates the abandonment of coal, and the continent does not have suf-

ficient natural gas reserves of its own. Large hydroelectric power plants can only be built where natural conditions are favourable. The same applies to geothermal energy. For those who do not have such natural conditions, the only choice is nuclear reactors.

The problem is also exacerbated by the record-breaking growth in energy consumption. At the beginning of the 19th century, at the very beginning of the Industrial Revolution, the energy generated per capita was about 5,000 kilowatt-hours per year, almost entirely from biomass (wood and coal). At the beginning of the 20th century, with the advent of oil, energy increased to over 8,000 kWh. In the 1980s, it was already close to 20,000 kWh, and today it is just over 22,000 kWh, according to calculations by the renowned climatologist Bjorn Lomborg. A fourfold increase in more than two centuries does not sound so dramatic. But in the coming years, the pace will accelerate dramatically due to an entirely new factor: so-called artificial intelligence. Its development is associated with the construction of more and larger data centres, which are huge consumers of electricity. According to calculations by the International Energy Agency (IEA), by 2030 these centres alone will need 945 terawatt hours of electricity per year - more than twice as much as in 2024.

THESE CALCULATIONS ARE WELL KNOWN

to all countries that strive to develop high technology. Taiwan, the largest chip manufacturer, will vote this summer on whether to reopen its suspended nuclear reactor. In the United States, both federal and state governments are investing heavily in the development of small modular reactors. Meanwhile, even the infamous Three Mile Island nuclear power plant in Pennsylvania (scene of the worst nuclear accident before Chernobyl) will restart in 2029 to power Microsoft's data centres. Giants like Alphabet, Meta, and Amazon are also looking hard at ways to secure their own electricity supplies. Alphabet, Google's parent company, already has a contract with Kairos Power for energy from small modular reactors. Meanwhile, President Trump has already signed executive orders to build 10 new large nuclear reactors by 2030 and has promised to quadruple the nation's nuclear capacity by 2050.

Of course, none of the considerations that led politicians to turn their backs on nuclear power after 2011 have disappeared. Although vastly safer than in the past, modern reactors are still susceptible to unforeseen external factors, as Fukushima has shown. The safety of new technologies, such as small modular reactors, has yet to be proven. And there has been no significant progress on the issue of treating hazardous reactor waste. But these are all problems that today's politicians tend to leave for those who come after them. ■



ALUASOUL®
SUNNY BEACH

*Официално Откриване
Май 2025*

Резервирайте от тук



Adults Only 16+

sales.bulgaria@hyatt.com

+359 888 020323

WORLD
OF
HYATT®



BULGARIA'S HYDROGEN FUTURE BEGINS

The largest hydrogen project in Southeastern Europe is starting to take shape after Greece began construction of a hydrogen pipeline to Bulgaria. This is the first section of the so-called Southeastern European Hydrogen Corridor (SEEHyC) - a new 3,132 km long infrastructure that will cost between 5 and 6.8 billion euros and should be completed by 2029. The project partners are gas operators from seven countries - DESFA (Greece), Bulgartransgaz (Bulgaria), Transgaz (Romania), FGSZ (Hungary), EUSTREAM (Slovakia), NET4GAS (Czech Republic), OGE and naTran Deutschland (Germany). The pipeline should supply hydrogen to industrial facilities in Germany and central Europe as an alternative to the currently used natural gas. Hydrogen is a good solution for storing and transporting excess energy from renewable sources such as solar and wind. The initial planned capacity of the pipeline will be 80 gigawatt hours per day, with a tendency to increase. In Germany alone, hydrogen demand is forecast to reach 130 terawatt hours by 2030, and 500 terawatt hours by 2050.

The Greek DESFA has already opened the procedure for awarding the construction of the section from Agia Theodori to the border with Bulgaria. The same is forthcoming on the Bulgarian side. In Bulgaria, the new pipeline will be about 250 km long, with two compressor stations of 24 megawatts each near Petrich and Dupnitsa.

The hydrogen project is not only an additional incentive for investment in solar energy in the region, but will also provide Europe with relatively cheap access to solar energy from North Africa. Greece and Egypt confirmed in May their commitment to build a 1,000-kilometre submarine cable that will bring 3,000 megawatts of electricity from Egypt's vast solar capacity to Europe. The project will cost around 4 billion euros and has already secured funding. ■

ВОДОРОДНОТО БЪДЕЩЕ НА БЪЛГАРИЯ ЗАПОЧВА

Най-мощният водороден проект в Югоизточна Европа започва да придобива реални очертания, след като Гърция започна изграждането на водороден тръбопровод към България. Това е първият участък от така наречения Югоизточен Европейски водороден коридор (SEEHyC) - нова инфраструктура с дължина 3132 км, която ще струва между 5 и 6.8 милиарда евро и трябва да бъде завършена до 2029 година. Партньори по проекта са газови оператори от седем държави - DESFA (Гърция), "Булгартрансгаз" (България), Transgaz (Румъния), FGSZ (Унгария), EUSTREAM (Словакия), NET4GAS (Чехия), OGE и naTran Deutschland (Германия). Тръбата трябва да доставя водород за промишлените мощности в Германия и централна Европа, като алтернатива на използвания в момента природен газ. Водородът е добро решение за складиране и пренос на излишната енергия от възобновяеми източници като слънце и вятър. Първоначалният планиран капацитет на тръ-

бопровода ще е 80 гигаватчаса дневно, с тенденция да нарастне. Прогнозите са само в Германия търсенето на водород да достигне 130 тераватчаса към 2030 година, и 500 тераватчаса към 2050.

Гръцката DESFA вече откри процедурата за възлагане на строителството на участъка от Ая Теодори до границата с България. Предстои същото и от българска страна. В България новият тръбопровод ще е с дължина около 250 км, с две компресорни станции по 24 мегавата край Петрич и Дупница.

Водородният проект е не само допълнителен стимул за инвестиции в соларна енергетика в региона, но и ще осигури на Европа относително евтин достъп до соларна енергия от Северна Африка. Гърция и Египет потвърдиха през май ангажимента си за изграждане на 1000-километров подводен кабел, който да поставя 3000 мегавата електроенергия от огромните соларни мощности на Египет към Европа. Проектът ще струва около 4 милиарда евро и вече има осигурено финансиране. ■

44 | **ПРОКЪЛНАТАТА 1971**
THE DAMNED 1971



42 | **ГЪРЦИЯ И ФАЛШИВИТЕ ФЕРМЕРИ**
GREECE AND THE FAKE FARMERS

52 | **ЧЕТИРИ ДНИ РАБОТА?**
FOUR DAYS A WEEK?





ГЪРЦИЯ ПЛАЩА ЗА ФАЛШИВИТЕ ФЕРМЕРИ

GREECE PAYS FOR ITS FAKE FARMERS

Гърция ще трябва да възстанови над 670 милиона евро земеделски субсидии, получени в резултат на измами през последните 15 години. В центъра на скандала е агенцията със звучната абревиатура ОРЕКЕРЕ, която трябва да разпределя, контролира и извършва плащанията в южната ни съседка. Европейски проверки са събрали предостатъчно доказателства, че много от субсидиите са присъдени на хора, които или изобщо не са фермери, или са имали право на значително по-малко средства. В миналото тези измами се случваха, защото субсидиите се определяха от земеделски кооперативи с малко външен контрол. Именно затова бе създадена ОРЕКЕРЕ, но Европейският съд на одиторите (ECA) е установил, че това ни най-малко не е отстранило проблемите. Още през 2017 в Гърция е била разработена "поточна линия" за присъждането на пасбища без добитък по тях на мними фермери, за да могат да получават субсидии, твърди Павлос Сатолиас, президентът на Националния съюз на земеделските кооперативи (ETHEAS). Служители на ОРЕКЕРЕ, които имали достъп до софтуера за разпределяне на пасбищата, се възползвали от вратичка в законодателството, за да осигурят изплащането на помощи за хора, които дори не са регистрирани като фермери, твърди Сатолиас. Измамните плащания за 670 милиона евро датират от периода 2010-2024. Министър-председателят Кириакос Мицотакис вече обяви, че ще закрие ОРЕКЕРЕ и ще прехвърли функциите ѝ към данъчната служба. От опозиционната "Сириза" обаче цитираха данни на европейската прокурорска служба, според които сериозна част от измамите са се случили след 2019, в мандата на самия Мицотакис.

Greece will have to repay more than €670 million in farm subsidies it received as a result of fraud over the past 15 years. At the center of the scandal is the agency with the sonorous acronym OREKERE, which is supposed to distribute, control and make agricultural payments in our southern neighbor. European inspections have gathered ample evidence that many of the subsidies were awarded to people who were either not farmers at all or were entitled to significantly less money. In the past, these frauds happened because subsidies were determined by agricultural cooperatives with little external control. That is why OREKERE was created, but the European Court of Auditors (ECA) has found that it has not fixed the problems in the least.

As early as 2017, a "pipeline" was developed in Greece to award pastures without livestock on them to bogus farmers so that they could receive subsidies, claims Pavlos Satolias, president of the National Union of Agricultural Cooperatives (ETHEAS). OREKERE employees, who had access to the software for allocating pastures, took advantage of a loophole in the legislation to ensure that benefits were paid to people who were not even registered as farmers, claims Satolias. The fraudulent payments of 670 million euros date back to the period 2010-2024. Prime Minister Kyriakos Mitsotakis has already announced that he will close OREKERE and transfer its functions to the tax office. However, the opposition Syriza party cited data from the European Public Prosecutor's Office, according to which a significant part of the fraud occurred after 2019, during Mitsotakis's term in office. ■

ЯПОНИЯ СЕ УПЛАШИ ЗА БЪДЕЩЕТО СИ

JAPAN FEARS FOR ITS FUTURE

Застаряването и свиването на населението на Япония е отдавна известна тенденция, но последните данни за раждаемостта шокираха дори песимистите. През 2024, за пръв път от над столетие, в страната са родени по-малко от 700,000 деца. Снагът в раждаемостта е 5.7% спрямо 2023, а коефициентът на плодовитост е 1.15 - най-ниският в историята. Ако актуалната тенденция се запази, населението на Япония ще се стопи от сегашните 124 милиона души до едва 87 милиона към 2070 година, и 40% от тези 87 милиона ще са пенсионери.

Japan's ageing and shrinking population has long been a well-known trend, but the latest birth rate figures have shocked even pessimists. In 2024, for the first time in over a century, fewer than 700,000 children were born in the country. The birth rate fell 5.7% from 2023, and the fertility rate is 1.15 - the lowest in history. If current trends continue, Japan's population will shrink from its current 124 million to just 87 million by 2070, and 40% of those 87 million will be retirees. ■





Централна
Кооперативна
Банка
Важният си ти.

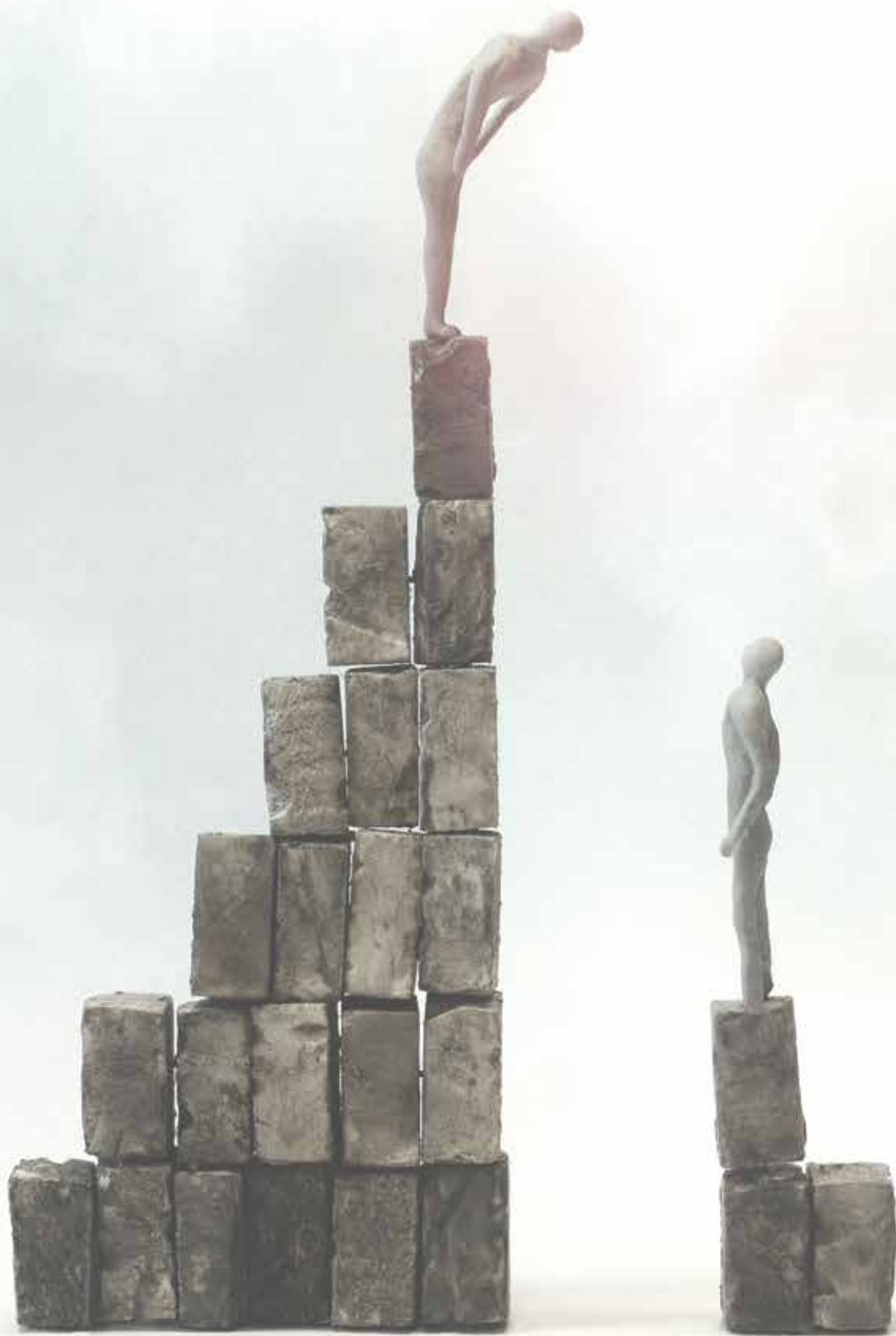


 **Mobile**



БИОМЕТРИЧНО УДОСТОВЕРЯВАНЕ ОТ ЦКБ

**Максимална сигурност с
минимални усилия**



ПРОКЪЛНАТАТА 1971

Допреди половин век икономиките растяха успоредно с доходите. След това двете криви рязко се разделиха. Въпросът е защо

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография iSTOCK, АРХИВ

Какво се случи през 1971? Много вероятно е да попаднете на този въпрос в социалните медии тези дни – ако вече не сте попаднали.

ЕСТЕСТВЕНО, ВЪПРОС С ТОЛКОВА ШИРОКА формулировка може да има безброй отговори. През 1971 е изстреляна първата космическа станция (Салют 1), в Бангладеш се води освободителна война, създава се Международният валутен фонд, отваря врати първият Disney World. В България с референдум се приема нова конституция (в която Член 1 е за "ръководната роля" на комунистическата партия), Живков е преизбран на X конгрес на БКП, излиза филмът "Таралежите се раждат без бодли", а ЦСКА печели футболния шампионат, изпреварвайки "Левски" само по голова разлика.

Но въпросът, задаван настойчиво в социалните мрежи и икономическите медии, се отнася до друго. 1971 е годината на "голямото разделяне" между икономически растеж и доходи. От 1949 до началото на 70-те нарастването на брутния продукт и повишаването на производителността вървят ръка за ръка с увеличаване на доходите. Благата от икономическия растеж се споделят между всички – "приливът вдига всички лодки", както казват британците. След 1971 това рязко се променя. Днес реалният БВП на глава от населението в Съединените щати, най-голямата световна икономика, е с около 400% по-голям, отколкото през 1949. Но реалните доходи са едва около 170% от тези преди 75 години, и почти не са мръднали от 1990 насам.

ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТТА НА ТРУДА и часовата надница вървяха ръка за ръка до началото на 70-те. Но от 1979 насам производителността се е повишила с 86%, а надниците – с едва 32%. Като в същото време цената на живота е скочила драстично. През 1970 средната цена на къща в Америка е била 26,000 долара, което прави около 210,000 долара в днешни пари, ако отчетем

инфлацията. Средната цена на къща през първата четвърт на 2025 е 503,800 долара, по данни на Federal Reserve Bank of St. Louis. Два и половина пъти повече. В същото време най-богатите 0.1% от американците вече имат повече активи от най-бедните... 90%. Според някои изчисления Илон Мъск е най-богатият човек в историята, измерено в абсолютна стойност, изпреварвайки дори Джон Д. Рокфелер. Излиза, че вече половин век икономическият прилив повдига няколко лодки до рекордни височини, а всички останали си стоят на дъното.

Разбира се, тези наблюдения не са универсални. Те са валидни за Съединените щати, в частност, и за западния свят като цяло. В много други страни, от Китай и Виетнам до Полша или България, доходите са скочили с впечатляващо темпо. Но това са страни, стартирали от много ниска база в началото на 90-те, и видимо забогатели в последните години. Те са само изключенията, потвърждаващи правилото.

Кое то ни връща към оригиналния въпрос: какво толкова стана през 1971, че да смени изцяло посоката на икономиката, на доходите и на трудовия пазар? Този въпрос няма прост отговор: множество най-различни фактори са комбинирали въздействията си, за да го постигнат. Но един от най-съществените сред тях е окончателният край на т. нар. "Златен стандарт".



КАКВО Е ЗЛАТНИЯТ СТАНДАРТ? Един от възможностите отговори на най-големия проблем с парите ни: съмнението каква е реалната им стойност. Цялата парична система се крепи на доверието: трябва и двете страни в търговията да вярват, че банкнотата или монетата, която използват за разплащане, има определена стойност. Дълги десетилетия решението на проблема е да се обезпечат валутите със злато. Дори на българските левчета от социалистическата епоха пишеше "Обезпечено със злато и всички активи на банката", независимо, че златото на БНБ отдавна бе извозено тайно в Москва... Но за да съществува стабилна международна търговия след Втората световна война, бе нужно нещо повече от чистата вяра.

За да осигурят това нещо, над 700 икономисти, дипломати и политици от съюзническите държави се събраха в хотел "Маунт Уошингтън" в Бретън Уудс, Ню Хемпшър през юли 1944, още преди войната да е свършила. Между партиите голф те успяха да положат основите на новия глобален финансов ред за следващия четвърт век. От тази конференция впоследствие се родиха МВФ, Световната банка и Световната търговска организация. На нея бе решено Брутният вътрешен продукт (БВП) да се използва заанапред като основен измерител на националните икономики. Но най-същественото решение от Бретън Уудс бе да се възроди, макар и по специфичен начин, "златният стандарт". Делегатите се съгласиха да определят обменни курсове между останалите национални валути и американския долар, а самият долар да бъде отново обвързан с цената на златото (1 долар да се равнява на 1/35 от унция злато).

ПО ОНОВА ВРЕМЕ, ТАКА ИЛИ ИНАЧЕ, лъвският пай от световното злато бе във Федералния резерв (банкрутиралите в резултат на войната европейски държави отдавна бяха продали своите запаси; американските граждани нямаша право да ▶

► притежават злато с инвестиционна цел, а само ограничено количество златни бижута). Тази система гарантираше, че всяка друга национална банка може по всяко време да обмени държаните от нея долари за злато. Това узакони щатския долар като основно платежно средство в световната търговия, и я опрости несравнимо в сравнение с 20-те и 30-те години.

Но сделката, разбира се, не бе еднакво изгодна за всички. Най-големият печеливш от системата Бретън Уудс бе самата Америка. Съединените щати не само получиха безпрецедентен контрол над глобалната търговия, но и можеха по всяко време да отпечата една хартийка с надпис "100 долара", и да я разменят с другите държави срещу стоки и услуги на тази стойност. Беше въпрос на време - и то на доста кратко време - количеството долари в обращение да надхвърли граматично количеството злато в трезорите на Федералния резерв. Първият, който гласно се усъмни в реалната стойност на долара, бе френският президент Шарл Дьо Гол. Той гаде началото на секретната операция Vide-Gousset за обратно пласиране на долари към Фед в замяна на злато. Между 1963 и 1966, французите си прибраха от Америка 3313 тона злато. Трансферите продължиха дори след смъртта на Дьо Гол: за да прибере последната пратка, наследникът му Жорж Помпиду дори изпрати военен колаб в нюйоркското пристанище.

ФРАНКУЗИТЕ ПРАВИЛНО БЯХА ПРЕДВИДИЛИ събитията. Други последваха примера им и за десетилетие златните запаси на Фед се стопиха наполовина. Това принуди президента Ричард Никсън на 15 август 1971 да обяви, че "временно прекратява конвертируемостта на американската валута в злато" ("Шокът на Никсън"). "Временна" мярка, която оттогава никой не е отменил. 15 август 1971 бе окончателният край на златния стандарт. Цената на златото бързо скочи от 35 долара за унция до над 800 долара за унция към 1980 година. Щатската валута се обезцени с 96% за едно десетилетие. Държавите, които не се оказаха толкова прозорливи като Франция и продължиха да държат активи в долари, загубиха много. Краят на златния стандарт на практика предизвика и петролната криза през 70-те. Големите производители на петрол не бяха склонни да продават стоката си срещу хартийки, необезпечени с нищо. А грастичното поскъпване на горивата доведе до поскъпване и на почти всички други стоки и услуги.

САМО ПО СЕБЕ СИ, ТОВА НЕ Е ДОСТАТЪЧНА причина за откъсването на доходите от производителността и ръста на БВП. Но то я предизвика косвено. Отчаяните мерки



57%

от хората по света смятат, че децата им ще живеят по-зле от тях заради тенденциите в икономиката и нарастващото глобално неравенство. Резултатите са от международно проучване на Pew Research Center. В САЩ скептиците са цели 74%, в Германия - 61%, във Франция - 81%, в Гърция - 72%. От всички изследвани европейски страни единствено в Полша оптимистите за бъдещето са повече от песимистите - 41 срещу 31%. Най-голям процент от запитаните посочват твърде голямото политическо влияние на свръхбогатите като главна причина за неравенството (86%). 81% хвърлят вината и върху посредствените образователни системи.

за стимулиране на закъсалите икономики включваха намаляване на регулациите, приватизация на обществени дотогава индустрии и понижаване намаляване на данъците, особено за най-богатите, за да бъдат стимулирани те да реинвестират капиталите си обратно в икономиката. Всички тези мерки дадоха непосредствен ефект през 80-те години, но те поставиха и началото на едно все по-загълбочаващо се неравенство. Милонерите станаха милиардери и мулти-милиардери; големите компании станаха глобални гиганти с почти неограничена икономическа (и политическа) власт. На пръв поглед всичко това води до един съвсем логичен въпрос. Ако всички тези беди са предизвикани от изоставянето на Златния стандарт, защо тогава не го върнем? Защо "временното" решение на Никсън не бъде отменено? Причините са много. Първо, Америка отдавна вече няма толкова злато, че да обезпечи силно порасналите световни икономики. Всъщност дори глобалните количества от метала не бяха стигнали. Второ, останалите страни едва ли повторно биха се съгласили да гадат такива привилегии в ръцете на Вашингтон. И трето, Златният стандарт не е съвършена система - той има множество съществени недостатъци.

НО НЕ Е ИЗКЛЮЧЕНО ГЛАВНАТА ПРИЧИНА да странам от Златния стандарт да е съвсем друга. Той е защита срещу т. нар. "финансо-

ва репресия". Финансовата репресия е метод богатствата да преминат от кредиторите към длъжниците. В най-масовия случай - от гражданите и бизнеса към правителствата. За целта правителствата трябва просто да харчат повече, отколкото събират. Основните инструменти на тази репресия са инфлацията и регулациите. "Харченето под формата на бюджетни дефицити е просто схема за конфискация на богатствата", бе казал навремето тогавашният шеф на Федералния резерв Алън Грийнспан. "Златото е пречка пред този коварен процес. То стои като защитник на правото на собственост". Не е чудно, че гнес на най-високите политически и икономически нива никой не иска и да чува за подобен защитник.

Между другото тази тема е особено актуална в България при очертаващото се влияние в еврозоната. В последните 28 години страната имаше своя защита срещу финансовата репресия в лицето на валутния борд. Не изцяло ефективна защита, разбира се, но все пак защита. Бордът ограничава възможностите на правителствата да харчат безогледно - а на българските политици не им липсва такова желание, особено в последните няколко години. Сега обаче и това последно ограничение е на път да изчезне. Може би още на 1 януари догодина. Може ли българската версия на "Какво стана през 1971?" да гласи "Какво стана през 2026?"? Само времето ще покаже. ■

бяхме деца.

*Бяхме, но времето лети.
Планирай бъдещето с пенсионноосигурителна
компания „Съгласие“*



Професионален фонд
Универсален фонд
Доброволен фонд

 **СЪГЛАСИЕ**
ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНА КОМПАНИЯ

С ПОГЛЕД КЪМ ТВОЕТО БЪДЕЩЕ!

THE DAMNED 1971



Until half a century ago, economies grew in line with incomes. Then the two curves abruptly diverged. The question is why

By KONSTANTIN TOMOV / Photography iSTOCK , ARCHIVE

What happened in 1971? This question is likely to pop up in front of your eyes on social media these days - if it hasn't already.

Naturally, a question with such a formulation can have countless answers. In 1971, the first space station (Salyut 1) was launched; a liberation war was fought in Bangladesh; the International Monetary Fund was created; the first Disney World opened. In Bulgaria, a new constitution was adopted by referendum (in which Article 1 was about the "leading role" of the communist party), Todor Zhivkov was re-elected at the 10th Congress of the Bulgarian Communist Party, the film "Hedgehogs Are Born Without Spines" was released, and CSKA won the football championship, beating "Levski" only by a goal difference.

But the question, persistently asked on social networks and in the economic media, concerns something else. 1971 is the year of the "great divide" between economic growth and growth of incomes. From 1949 until then, the growth of gross product and the increase in productivity went hand in hand with the increase in income. The benefits of economic growth were shared among everyone - "a rising tide lifts all boats", as the British say. After 1971, this changed dramatically. Today, real GDP per capita in the United States, the world's largest economy, is about 400% high-

er than in 1949. But real incomes are only about 170% of what they were 75 years ago, and they haven't budged much since 1990.

LABOUR PRODUCTIVITY AND HOURLY WAGES went hand in hand until the early 1970s. But since 1979, our productivity has risen by 86%, while wages have risen by only 32%. And in that time, the cost of living has skyrocketed. In 1970, the median home price in America was \$26,000, which is about \$210,000 in today's money, adjusted for inflation. The median home price on the first quarter of 2025 is \$503,800, according to the Federal Reserve Bank of St. Louis. Two and a half times more. Meanwhile, the richest 0.1% of Americans already own more assets than the poorest 90%. By some estimates, Elon Musk is the richest person in history, measured in absolute terms, surpassing even John D. Rockefeller. It turns out that for half a century, the economic tide has lifted a few boats to record highs, while everyone else has remained at the bottom.

Of course, these observations are not universal. They are valid for the United States in particular, and for the Western world in general. In many other countries, from China and Vietnam to Poland or Bulgaria, incomes have soared at an impressive pace. But these are countries that started from a very low base in the early 1990s and have visibly become

richer in recent years. They are just the exceptions that prove the rule.

WHICH BRINGS US BACK TO THE ORIGINAL QUESTION: what happened in 1971 to completely change the direction of the economy, incomes, and the labour market? This question has no simple answer: a variety of factors have combined to produce such a result. One of the most significant among them, however, was putting an end to the so-called "Gold Standard".

What was the Gold Standard? A possible answer to the biggest problem with our money: the doubt about its real value. The entire monetary system is based on trust: both parties in a trade must believe that the banknote or coin they are using for payment has a certain value. For many decades, the solution to the problem was to back currencies with gold. Even the modest Bulgarian lev from the socialist era read "Backed by gold and all assets of the bank", despite the fact that the BNB's gold had long since been secretly transported to Moscow... But for stable international trade to exist after World War II, something more than pure faith was needed.

TO ENSURE THIS, OVER 700 ECONOMISTS, diplomats and politicians from the Allied countries gathered at the Mount Washington Hotel in Bretton Woods, New ►



STS. CONSTANTINE AND HELENA RESORT

ENJOY THE BULGARIAN BLACK SEA COAST LIKE NEVER BEFORE.

STUNNING SEA-VIEWS • HEALING THERMAL WATERS • CENTURIES-OLD NATURE • PREMIUM ACCOMMODATION

Explore more at:



www.visitstconstantine.bg



ASTOR GARDEN
HOTEL
Sts. Constantine and Helena Resort



ASTOR GARDEN
HOTEL
Sts. Constantine and Helena Resort



ensana
AQUAHOUSE HOTEL



AZALIA
HOTEL BALNEO & SPA
★★★★

PRIMORSKI
HOTEL & SHOPPING CENTER

► Hampshire, in July 1944, before the war was even over. In between the rounds of golf, they laid the foundations for a new global financial order for the next quarter century. The conference later gave birth to the IMF, the World Bank and the World Trade Organisation. It was also decided that Gross Domestic Product (GDP) would henceforth be used as the main measure of national economies. But the most significant decision from Bretton Woods was to revive, albeit in a specific way, the "gold standard". The delegates agreed to set exchange rates between other national currencies and the US dollar, and that the dollar itself would once again be tied to the price of gold (1 dollar equaling 1/35 of an ounce of gold).

At that time, the lion's share of the world's gold was in the Federal Reserve anyway (European countries, bankrupted by the war, had long since sold their reserves; American citizens were not allowed to own gold for investment purposes, only a limited amount of gold jewellery). This system guaranteed that any other national bank could at any time exchange the dollars it held for gold. This legitimised the US dollar as the main means of payment in world trade, and simplified it incomparably compared to the 1920s and 1930s.

THE DEAL, OF COURSE, WAS NOT EQUALLY PROFITABLE for everyone. The biggest winner from the Bretton Woods system was America itself. The United States not only gained unprecedented control over global trade, but it could also print a piece of paper with the inscription "100 dollars" at any time and exchange it with other countries for goods and services of that value. It was only a matter of time - and a very short time at that - before the amount of dollars in circulation dramatically exceeded the amount of gold in the Federal Reserve's vaults. The first to openly question the real value of the dollar was French President Charles de Gaulle. He launched the secret Operation Vide-Gousset to sell dollars back to the Fed in exchange for gold. Between 1963 and 1966, the French took 3,313 tons of gold from America. The transfers continued even after de Gaulle's death: to collect the last shipment, his successor, Georges Pompidou, even sent a military ship to New York Harbour.

THE FRENCH HAD CORRECTLY PREDICTED events. Others followed suit, and within a decade, the Fed's gold reserves had melted by half. This forced President Richard Nixon to announce on August 15, 1971, that he was "temporarily suspending the convertibility of American currency into gold" ("Nixon Shock"). A "temporary" measure that no one

The biggest winner from the Bretton Woods system was America itself. The United States not only gained unprecedented control over global trade, but it could also print a piece of paper with the inscription "100 dollars" at any time and exchange it with other countries for goods and services of that value

57%

of people around the world believe that their children will live worse than them because of economic trends and growing global inequality. The results are from an international survey by the Pew Research Center. In the US, skeptics are as high as 74%, in Germany - 61%, in France - 81%, in Greece - 72%. Of all the European countries surveyed, only in Poland are there more optimists about the future than pessimists - 41 vs. 31%. The largest percentage of those surveyed blame the excessive political influence of the super-rich as the main reason for inequality (86%). 81% also blame mediocre education systems.

has since reversed. August 15, 1971, was the end of the gold standard. The price of gold quickly jumped from \$35 per ounce to over \$800 per ounce by 1980. The US currency depreciated by 96% in a decade. Countries that were not as farsighted as France and continued to hold dollar assets lost a lot. The end of the gold standard also practically caused the oil crisis of the 1970s. The major oil producers were reluctant to sell their goods for paper that was not backed by anything. The dramatic rise in fuel prices led to a rise in the prices of almost all other goods and services.

In itself, this is not a sufficient reason for the disconnection of income from productivity and GDP growth. But it did cause it indirectly. Desperate measures to stimulate struggling economies included reducing regulations, privatising previously public industries, and lowering taxes, especially for the richest, to encourage them to reinvest their capital back into the economy. All of these measures had an immediate effect in the 1980s, but they also set the stage for ever-widening inequality. Millionaires became billionaires and multi-billionaires; large companies became global giants with almost unlimited economic (and political) power.

AT FIRST GLANCE, ALL OF THIS LEADS to a perfectly logical question. If all this trouble was caused by abandoning the Gold Standard, why not bring it back? Why shouldn't Nixon's "temporary" decision be repealed? Actually, there are many reasons. First, America no longer has enough gold to cover the rapidly growing world economies. In fact, even the global quantities of the metal would not be enough. Second, other countries would hardly agree to give such privileges to Washington again. And third, the Gold Standard is not a perfect system - it has many significant shortcomings.

But the main reason for avoiding the Gold Standard may be something else entirely. It used to serve as a defence against so-called "financial repression". Financial repression is a method for wealth to pass from creditors to debtors. In the most widespread case - from citizens and businesses to governments. To do this, governments simply have to spend more than they collect. The main tools of this repression are inflation and regulations. "Deficit spending is simply a scheme for the confiscation of wealth," said the former Fed Chairman Alan Greenspan. "Gold stands in the way of this insidious process. It stands as a protector of property rights." It is no wonder that today, at the highest political and economic levels, no one wants to hear about such a protector.

Incidentally, this topic is particularly relevant in Bulgaria with the looming entry into the eurozone. For the past 28 years, the country has had its own protection against financial repression in the form of the currency board. Not entirely effective protection, of course, but protection nonetheless. The board limits the ability of governments to spend recklessly - and Bulgarian politicians have not lacked such a desire, especially in the last few years. Now, however, this last restriction is about to disappear. Perhaps as early as January 1 next year. Could the Bulgarian version of "What happened in 1971?" read "What happened in 2026?" Only time will tell. ■

bactology: СПОКОЙНИ НА ПЪТ КЪМ МЕЧТАНАТА ДЕСТИНАЦИЯ

Куфарът е готов, паспортът е в джоба ви, настроението ви е приповдигнато! Но има още нещо важно, което не трябва да забравяте, за да се насладите на едно страхотно пътуване!

Пробиотичните бактерии: Вашите невидими съюзници

Пробиотиците са онези малки чудотворци, които оптимизират храносмилателната система, изграждат имунитет, подобряват настроението и ви държат в добра форма, като ви предпазват от неприятни изненади. Затова специалистите препоръчват пробиотична добавка за всички, на които им предстои пътешествия – тя е вашият шит, особено когато сте на път.

Защо пътуванията ни излагат на риск?

Когато пътуваме, се изправяме лице в лице с нови микроби на места като летища, гари, нови държави, различни култури. Посещението на пренаселени места пък ни прави лесна мишена за нови вируси и бактерии. Понякога може да се случи да ядем непозната храна, груг път да пием вода със съмнително качество, а често не можем да сме сигурни в хигиената на новото място. Да не споменаваме и фактът, че часовете разлика допълнително смущава организма ни, особено когато е придружена с липса на сън и преумора от обикаляне по забележителности.

**Време е да забравим за провалените
ваканции!**

Статистиката показва, че 95% от пътуващите се сблъскват с констипация (запек) или диария. Но с помощта на пробиотиците, които снабдяват организма ни с милиарди полезни бактерии, можем да поддържаме стабилно храносмилане и здрав стомашно-чревен тракт.

И не забравяйте: 90% от имунната система е в червата ни. Колкото по-рано започнете приема на пробиотични добавки преди вашето пътуване, толкова по-силен ще е вашият имунитет. Започнете поне месец предварително и продължете по време на пътуването, за да сте сигурни, че ще бъдете здрави и готови за приключения!

Най-добрите пробиотици при пътуване (и не само)

Bactology Gastro Balance комбинира четири пробиотични щама с телешка ко-



ластра и пчелно млечице, които укрепват имунната система. Пробиотикът стимулира метаболизма, противодейства на констипацията, подсилва храносмилателната ви система и не позволява на болестотворните микроорганизми да ви разболеят. Всичко това го прави идеален, не само за периоди на пътувания, но и за целогодишна профилактика.

Вастология Пробиотичните таблетки за смучене с божествен вкус на ванилов сладолед са идеални за употреба от цялото семейство. Те започват действието си още в устната кухина, проникват в зъбите и венците и стопират гнилостните процеси. Една от техните малки тайни е, че играят ролята на своеобразен щит в устата срещу навлизането на болестотворни бактерии. Но също така предпазват от гадене при пътуване, осигуряват ни свеж дъх и красива усмивка, а след това действат и им продължава по целия стомашно-чревен тракт, запазвайки здравословния баланс.

Дами, внимание!

Макар и лятото да е чудесно време за забавления, слънце и море, то създава и идеални условия за развитие на бактерии и гъбички. И докато се наслаждава-

ме на плажа, за съжаление е възможно в тялото ни да се активират вагинални инфекции, причиняващи сърбеж, болка, неприятни течения и цялостен дискомфорт.

Bactology Femin е уникален пробиоти-
чен продукт, разработен специално за
жени, с 5 пробиотични щама и 50 милиар-
да активни лактобацили, които не само
предпазва от вагинални инфекции, но и
подпомага лечението на вече възникнали
такива. Обогатен е с телешка коластра
за имунитет и екстракт от българска
роза Дамасцена за естествена детокси-
кация и антиоксидантна защита.

Подгответе се за пътешествието си!

Когато сте на път, не забравяйте да включите в багажа си нещо изключително важно - пробиотиците. Планирайте вашето пътешествие с увереност и направете своята поръчка на www.bulgarbiotic.bg.

Специално за пътниците на борда на авиокомпания *Vulgaria Air* предоставяме код за 30 % еднократна отстъпка - **BGAIR30**.



**30% ЕДНОКРАТНА
ОТСТЪПКА С**
КОД: BGAIR30



ИСЛАНДИЯ И ЧЕТИРИТЕ ДНИ НА СЕДМИЦАТА

6 години по-късно, експериментът с намалено работно време е неоспорим успех

Когато Исландия реши да го направи през 2019, мнозина предричаха печална развръзка: фалити, спад в производителността, дори цялостна икономическа криза. Шест години по-късно, резултатите от въвеждането на 4-дневна работна седмица са тъкмо обратните. Производителността не се е влошила - всъщност в някои сектори тя дори е по-висока. Брутният вътрешен продукт се срина заради Covid през 2020, но след това порасна с 5% през 2021, с 9% през 2022 и с 5.7% през 2023.

ИСЛАНДЦИТЕ ЗАПОЧНАХА ПРЕХОДА КЪМ 4-ДНЕВНА СЕДМИЦА ПРЕЗ 2015 с малък изпитателен проект, засегнал едва около 1% от работната сила на острова. Но резултатите се оказаха толкова добри, че през 2019 практиката бе въведена масово - не със силата на закон, а чрез система от споразумения, които позволяват на всеки служител да договори подобни условия с работодателя си. Днес около 90% от работещите в страната са го направили. За тях работната седмица продължава четири дни по девет часа, или общо 36 часа. Деветте часа включват и обедната почивка, разбира се. В страни като Белгия, преминаването към 4-дневна седмица се компенсира с по-дълго работно време - по 10 часа на ден. Другаде то е възможно, но срещу съответното понижение на заплащането.

Исландците запазиха и работните часове, и възнагражденията непроменени.

ЗА ДА КОМПЕНСИРА СЪКРАТЕНИТЕ ЧАСОВЕ работа, правителството инвестира много сериозно в дигитализация, така че да улесни максимално дистанционната работа и да повиши производителността. В същото време ефектите върху неща, които не се измерват от икономическата статистика, като психическото здраве на населението, са забележителни. Третият почивен ден позволява и на майките, и на бащите да прекарват повече време с децата си. 81% от запитаните в една скорошна анкета се чувстват много по-удовлетворени от живота си след промяната, 11% се чувстват умерено по-удовлетворени, и само при 8% четиридневната седмица не се е отразила на светоусещането. Специалисти твърдят, че в дългосрочен план понижаването на стреса, свързано с допълнителния почивен ден, ще има и силно благотворен ефект върху здравната картина в Исландия.

ПРИМЕРЪТ НА ИСЛАНДИЯ ПРЕДИЗВИКВА РАЗБИРАЕМ ИНТЕРЕС и другаде по света. Пилотни проекти за въвеждане на 4-дневна седмица са в ход в Германия, Великобритания, Испания и Португалия. Белгия вече я въведе, макар и с редица условия, които ограничават донякъде въвеждането ѝ. ■

КЪДЕ РАБОТЯТ ПО 4 ДНИ

АВСТРАЛИЯ. Пилотен проект за 4-дневна работна седмица, в който участват доброволно 26 големи компании.

БЕЛГИЯ. 4-дневната седмица е позволена вече със закон. Но преминаването към нея удължава работния ден до 10 часа.

БРАЗИЛИЯ. През 2023 бе започнат пилотен проект за 9 месеца, резултатите от който се оценяват в момента.

ДАНИЯ. Все още няма планове за 4 работни дни, но страната вече има втората най-кратка работна седмица в света - едва 33 часа.

ФРАНЦИЯ. През 2024 започнаха изпитания за 4-дневна работна седмица на национално ниво. Резултатите ще се изследват в края на тази година.

ГЕРМАНИЯ. Вече 45 компании участват в пилотния проект за 4 работни дни.

ЯПОНИЯ. През 2021 правителството препоръча на компаниите да позволяват на работниците си 4-дневна седмица по желание.

НИДЕРЛАНДИЯ. Гражданите вече имат право да не ходят на пълен работен ден, освен ако няма "значима бизнес причина". В резултат средната продължителност на работната седмица е 29 часа - най-ниската в света.

ИСПАНИЯ. Правителството отдели 50 млн. евро за финансиране на пилотен проект.

ОАЕ. За всички държавни служители работната седмица вече официално е четири дни и половина.

ОТКРИЙ ИСПАНИЯ

България Еър те отвежда до Барселона, Палма де Майорка и Малага, за да се потопиш в ритъма на испанската култура и природа!

- Лети всеки вторник и събота през летния сезон на цени от €129
- Целогодишни полети до Магрик на цени от €115
- Икономична класа с включен ръчен багаж и кетъринг
- Опция за UPGRADE до бизнес класа





ICELAND AND THE FOUR-DAY WEEK

6 years later, the experiment with reduced working hours is an undeniable success

When Iceland decided to do it in 2019, many predicted a sad outcome: bankruptcies, a drop in productivity, even a full-scale economic crisis. Six years later, the results of introducing a 4-day workweek are just the opposite. Productivity has not worsened - in fact, in some sectors it is even higher. Gross domestic product collapsed due to Covid in 2020, but then grew by 5% in 2021, 9% in 2022 and 5.7% in 2023.

Icelanders began the transition to a 4-day week in 2015 with a small pilot project that affected only about 1% of the island's workforce. But the results turned out to be so good that in 2019 the practice was introduced en masse - not by force of law, but through a system of agreements that allow each employee to negotiate similar conditions with their employer. Today, about 90% of workers in the country have done so. For them, the working week lasts four days of nine hours, or a total of 36 hours. The nine hours include a lunch break, of course. In countries like Belgium, the transition to a 4-day week is compensated by longer working hours - 10 hours per day. Elsewhere, it is possible, but against a corresponding reduction in pay. Icelanders have kept both work-

ing hours and wages unchanged.

To compensate for the shortened working hours, the government is investing very heavily in digitalization, so as to make remote work as easy as possible and increase productivity. At the same time, the effects on things that are not measured by economic statistics, such as the mental health of the population, are remarkable. The third day off allows both mothers and fathers to spend more time with their children. 81% of those surveyed in a recent survey felt much more satisfied with their lives after the change, 11% felt moderately more satisfied, and only 8% felt that the four-day week had no effect on their perception of the world. Experts say that in the long term, the reduction in stress associated with the extra day off will also have a strong beneficial effect on the public health, as well.

Iceland's example is understandably causing interest elsewhere in the world. Pilot projects to introduce a 4-day week are underway in Germany, the UK, Spain and Portugal. Belgium has already introduced it, although with a number of conditions that somewhat limit its implementation. ■

4 DAYS A WEEK

AUSTRALIA. There's an ongoing pilot project for a 4-day work week, in which 26 large companies voluntarily participate.

BELGIUM. The 4-day week is already allowed by law. But the transition to it extends the working day to 10 hours.

BRAZIL. A 9-month pilot project was launched in 2023, the results of which are currently being evaluated.

DENMARK. There are no plans for a 4-day workweek yet, but the country already has the second shortest working week in the world - just 33 hours.

FRANCE. Trials of a 4-day workweek at the national level began in 2024. The results will be studied at the end of this year.

GERMANY. 45 companies are already participating in the 4-day pilot project.

JAPAN. In 2021, the government recommended that companies allow their workers to work a 4-day week if they wish.

NETHERLANDS. Citizens now have the right not to go to work full-time unless there is a "significant business reason". As a result, the average working week is 29 hours - the lowest in the world.

SPAIN. The government has allocated 50 million euros to finance a pilot project.

UAE. The working week for all civil servants is now officially four and a half days.

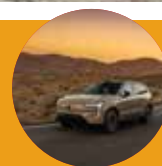
68 | **НАЙ-КРАСИВИТЕ
КОЛИ В СВЕТА**
THE MOST BEAUTIFUL CARS

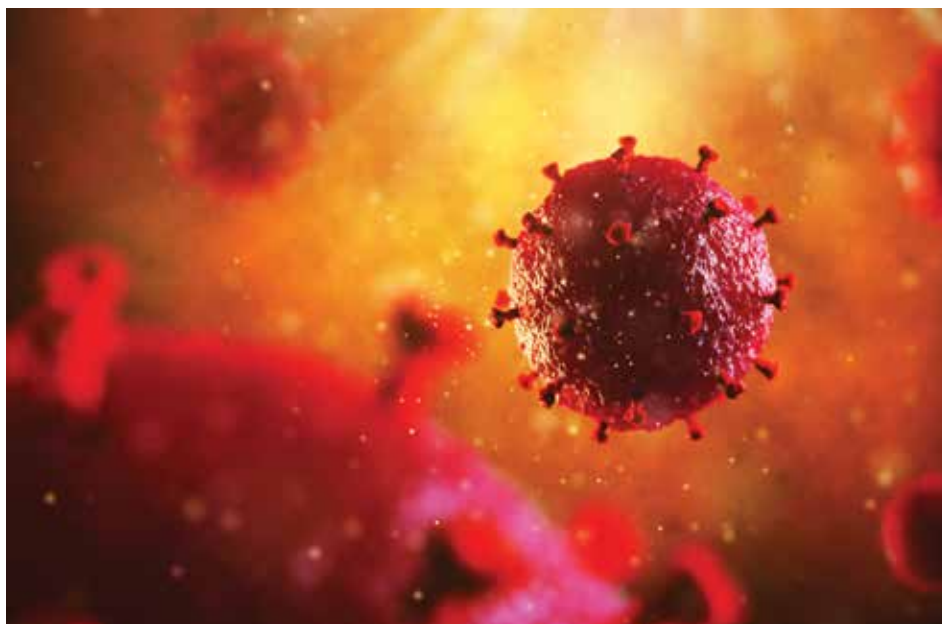


58 | **КОСМИЧЕСКА СТРАЖА**
SPACE WATCH



74 | **КАК VOLVO ПРЕОТКРИ ЛУКСА**
HOW VOLVO REFRAMED LUXURY





НАЙ-ПОСЛЕ ОКОНЧАТЕЛНО ОРЪЖИЕ СРЕЩУ СПИН

FINALLY, THE ULTIMATE WEAPON AGAINST AIDS

Само гопреци двайсетина години тази диагноза бе равна на смъртна присъда. Но напредъкът в медицината направи СПИН ако не напълно лечимо, то поне контролируемо заболяване. А сега последният научен пробив в тази посока обещава окончателно да премахне заплахата от "болестта на века", както я наричахме през 90-те.

Учени от института "Питър Доръти" в Мелбърн, Австралия, са намерили начин да направят HIV - вируса, причиняващ заболяването - видим в клетките. Това е едно от големите коварства на СПИН - вирусът умее да се "прикрива" в някои бели кръвни телца, което означава, че в тялото винаги остава таен запас от него, способен да се реактивира и неуязвим и за лекарства, и за имунната ни система.

Австралийците обаче са разработили метод, основан на мРНК технология, който позволява тези скрити вируси да се извадят наяве - и съответно да се отстранят от организма. Откритието им вече бе публикувано в авторитетното издание Nature Communications. Методът се състои в опаковането на мРНК в мехурче от мазнина, което може да се достави вътре в клетките, където се крие ХИВ. В момента по света има около 40 милиона души, които живеят с вируса и са принудени да приемат доста скъпи лекарства всеки ден до края на живота си, за да не развият симптоми и да не го пренасят. Все още СПИН си остава фатален за много хора без достъп до съвременни лекарства - по изчисления на UNAids, цитирани от Guardian, през 2023 болестта е отнемала по един човешки живот всяка минута.

Just twenty years ago, this diagnosis was tantamount to a death sentence. But advances in medicine have made AIDS, if not completely curable, then at least a manageable disease. And now the latest scientific breakthrough in this direction promises to finally eliminate the threat of the "disease of the century," as we called it in the 1990s. Scientists at the Peter Doherty Institute in Melbourne, Australia, have found a way to make HIV - the virus that causes the disease - visible in cells. This is one of the great insidiousness of AIDS - the virus can "hide" in some white blood cells, which means that there is always a secret stock of it in the body, capable of reactivating and undetectable by both drugs and our immune system.

However, Australians have developed a method based on mRNA technology that allows these hidden viruses to be brought to light - and therefore removed from the body. Their discovery has already been published in the authoritative publication Nature Communications. The method consists of packaging mRNA in a fat bubble, which can be delivered inside the cells where HIV hides. Currently, there are about 40 million people around the world who live with the virus and are forced to take quite expensive drugs every day for the rest of their lives, so as not to develop symptoms and not transmit it. AIDS remains fatal for many people without access to modern drugs. According to calculations by UNAids, cited by the Guardian, in 2023 the disease claimed one life every minute. ■

МИСТЕРИЯТА НА "ПУЛСИРАЩАТА ЗЕМЯ" Е РАЗКРИТА

THE MYSTERY OF THE "PULSATING EARTH" SOLVED

През септември 2023 станциите на сеизмолозите засякоха мистериозни сигнали: сякаш в продължение на девет дни, на всеки 90 секунди, цялата Земя е пулсирала. Засечен бе епицентърът на това пулсиране - в източна Гренландия. После същото явление се повтори месец по-късно. Учените отначало нямаха никакво логично обяснение. Някои медии дори започнаха да спекулират за извънземна намеса.

Сега най-после учени от Оксфорд разкриха загадката в публикация в Nature. Странният "пулс" е предизвикан от необикновени океански вълни, предизвикани от свлачища, които се движат напред-назад в затворения проток в продължение на дни. Като водата във вана, която разклащате странично.

In September 2023, seismological stations detected mysterious signals: for nine days, every 90 seconds, the entire Earth was pulsating. The epicenter of this pulsation was detected in eastern Greenland. Then the same phenomenon was repeated a month later. Scientists at first had no logical explanation. Some media even began to speculate about alien intervention.

Now, scientists from Oxford have finally solved the mystery in a publication in Nature. The strange "pulse" is caused by unusual ocean waves, triggered by landslides, that move back and forth in the closed strait for days. Like the water in a bathtub that you shake sideways. ■



DETELINA'S

nuts and dried fruits



detelina.com

КОСМИЧЕСКА СТРАЖА

Всеки ден Земята е удряна средно от 55 метеорита.
Какво ще стане, когато попаднем на следващия наистина голям?

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография NASA, iSTOCK

На 6 август 1945 - преди точно 80 години - бомбардировачът Enola Gay хвърли едно 4.4-тонно устройство, наречено "Малкото момче", над Япония. На около 600 метра над град Хирошима, барометричният сензор изстреля "спусъка" от обогатен уран към ядрото от същия материал, предизвиквайки реакция на ядрен разпад. Експлозията бе със силата на 15,000 тона тринитротолуол (TNT) - най-страшната, предизвикваща готовогава от човечеството. Около 8 квадратни километра от Хирошима

бяха превърнати в пепел, около 120,000 души бяха изпарени на място или загинаха по-късно от рани и лъчева болест. Три дни по-късно плутониевата бомба "Дебелата", хвърлена над Нагасаки, подобри рекорда - 21,000 тона тротилов еквивалент.

В КРАЯ НА МИНАЛАТА ГОДИНА АСТРОНОМИ предупредиха, че един от многобройните астероиди, летящи към Земята, може да удари планетата през 2032 година (по-точно на 22 декември). Според тях YR4 е с диаметър около ▶





► 50 до 70 метра. Ако той е с обичайния състав на метеоритите в Слънчевата система, навлизането му в земната атмосфера би предизвикало експлозия със сила между 5 и 15 мегатона тротилов еквивалент - от 350 до 1000 пъти повече от атомната бомба над Хирошима. Това е достатъчно да заличи от лицето на Земята някой голям град като Лондон или Токио например. Естествено, YR4 бе поставен под изключително зорко наблюдение. Тази пролет дойдоха добрите новини: шансът за контакт със Земята, оценяван в един момент на близо 3%, сега е успокояващите 0.004%. Все още има 3.8% вероятност метеоритът да удари Луната, но без потенциала да предизвика промени в орбитата ѝ, което би имало катастрофални ефекти върху Земята. По всичко личи, че и този път ни се размина в космическата руска рулетка.

НО ВИАГИ ЛИ ЩЕ БЪДЕ ТАКА? Малко хора си дават сметка за това, но Земята всъщност е под постоянен обстрел от космоса. Около 17,000 метеорита се удрят в нея всяка година. От тях около 500 са достатъчно големи и достатъчно плътни, за да достигнат до повърхността. Рядко ги забелязваме, защото планетата е голяма и огромната част от нея си остава необитаема, и защото обикновено тези тела са относително малки. 10-метрови метеорити, с взривния потенциал на бомбата от Хирошима, падат средно веднъж на десетилетие. 50-метрови, като YR4 - веднъж на около 700 години. Истинската заплаха идва от космически тела с диаметър над 100 метра - те са достатъчно големи, за да не изгорят изцяло в атмосферата и да достигнат повърхността (ако са с не-обичайно висока плътност, примерно с

високо метално съдържание, и по-малък размер ще е достатъчен). 100-метров метеорит статистически пада веднъж на 5200 години, 300-метров - веднъж на 73,000 години. Сблъсък с космическо тяло с диаметър около един километър се случва веднъж на 440,000 години - и вече може да предизвика планетарна катастрофа. Експлозията от удара му в повърхността би била от порядъка на 46 гигатона - колкото три милиона бомби от Хирошима. А еднокилометров астероид далеч не е горната граница.

АСТЕРОИДЪТ, УДАРИЛ ПОЛУОСТРОВ ЮКАТАН преди 66 милиона години, е бил с предполагаем диаметър 10 километра. При контакта му със земната повърхност е станала експлозия със сила 72 тератона тротилов еквивалент - колкото 4,8 милиарда бомби от Хирошима. Забушували са ветрове със скорости над 1000 километра в час; надигнали са се 100-метрови мегацунами. Земетресения с магнитуд 10 по Рихтер са разтърсили повърхността, а ефектите им са достигнали на 6000 километра от мястото на удара. Около 25 трилиона кубични метра скала и почва са били вдигнати в атмосферата и дори изстреляни в космоса. Част от това количество е паднало обратно на земята, запалвайки се от контакта с въздуха. Предполага се, че около 70% от горите на планетата са изгорели в предизвиканите от експлозията пожари. После дошъл ред на по-дълготрайните ефекти. Прашните частици в атмосферата скрили Слънцето за период от около 10 години, и предизвикали онова, което учените наричат "ядрена зима". Растителността била почти заличена, а с нея - и по-голямата част от животинския свят. Близо 75% от животинските видове изчезнали в резултат

на катастрофата - последното от петте "големи измирания" в историята на Земята. Господстващите дотогава сухоземни динозаври изчезнали. Астероидът разчистил сцената за бозайниците, чиито дребни предци се скрили в своите дупки под земята, изпаднали в латаргичен сън - и оцелели.

ОТТОГАВА, ВЕЧЕ 66 МИЛИОНА ГОДИНИ, подобна космическа катастрофа не се е повтаряла. Но няма гаранции, че няма да се случи след 10 или 20 години. Доскоро астрономите се тревожеха заради 450-метровия Апофис (2004 MN4), който ще прелети край Земята през 2029. Вече знаем, че ще се разминем и с него. Но Слънчевата система има предостатъчно резервни патрони. Обстрелът на Земята няма да спре в обозримо бъдеще. Единствената разлика е, че за пръв път в историята планетата има някаква форма на защита. Не Брус Уилис и банда миньори по потници, като във филма "Армагедон", и не флотилия от мощни космически кораби като онази, която Артър Кларк пръв описва в "Среща с Рама". Но все пак защита.

Споменатите астрономи, които следят YR4 и още хиляди потенциално рискови небесни тела, са част от глобална инициатива. Тяхната роля е да засекаят опасността навреме. После идва сложната част. Как да отклоним или унищожим небесно тяло с размерите на Лондон, което лети към Земята със скорост десетки хиляди километри в час? Всъщност първият успешен опит за подобно нещо вече е факт.

ПРЕЗ 2021 NASA ИЗСТРЕЛЯ DART - може би най-необикновената си космическа сонда. Тя нямаше нищо друго на борда, освен навигационно оборудване

и собственото си тегло. А това тегло, обратно на обичайната логика при изстрелвания в космоса, бе направено колкото може по-голямо (610 kg). Година по-късно, на 11 милиона км от мястото на изстрелването, DART (dart - "стреличка") се удари със скорост 6 км в секунда в астероида Диморфос. Силата на сблъсък бе достатъчна да предизвика промени в орбитата и скоростта на въртене на Диморфос. Минимални промени наистина, но напълно достатъчни.

Ако заплашващ земята астероид бъде открит достатъчно рано и пресрещнат достатъчно далеч от планетата, ще е нужна съвсем минимална корекция, за да се избегне сблъсъкът. Догодина на Европейската космическа агенция (ESA) се пада да проучи в детайли ефектите от работата на DART чрез мисията Нера. Но никой в научните среди няма съмнения, че опитът е бил успешен.

ПОДОБНИ КАМИКАДЗЕ МИСИИ ВПРОЧЕМ не са единственото оръжие в арсенала ни. Алтернативно можем да използваме кораб с два йонни двигатели на борда. Единият ще бъде насочен към астероида и с постепенни тласъци може да промени орбитата му. Друга възможност е да изпратим достатъчно масивен космически апарат, така че самото му гравитационно поле да е достатъчно, за да отклони астероида при близко преминаване.

На теория, и трите метода би трябвало да проработят безотказно при помалки астероиди. Но ако става дума за по-голямо тяло, като онова, изстребило динозаврите? В момента астрономите следят почти хиляда астероида с диаметър над километър, чиито орбити потенциално биха могли да се пресекат с тази на Земята.

Ако се очертае реална заплаха, тук вече ще трябва да прибегнем към познанията от Хиросима - тоест към ядрените бойни глави. Апарат като DART спокойно би могъл да достави устройствата на проблемния астероид и да го унищожи. Но тук вече неизвестните стават наистина много.

Ами ако разгробим еднокилометровия астероид на хиляда 100-метрови, летящи в същата посока и вече силно радиоактивни? Или пък ако астероидът е много по-голям, примерно с диаметър 10 км? Тогава и целият ядрен арсенал на планетата може да се окаже негостатъчен. ■

ГОЛЕМИТЕ УДАРИ

Средно 55 метеорита се сблъскват със Земята всеки ден. Но в огромната част от случаите става дума за съвсем незначителни, незабележими събития. Ударите с катастрофален потенциал, за щастие, са много по-редки. Поне в последните три милиарда години. В младостта на Слънчевата система, планетата е била подложена на истинска космическа бомбардировка. Мнозинството учени смятат, че именно от удара на Земята с друг голям планетоид се е образувала Луната преди около 4.5 милиарда години.

МЕТЕОРИТЪТ S2, преди 3.26 милиарда години. Невинаги метеоритните атаки са имали разрушителен ефект. Някои от тях всъщност са спомогнали за появата и разпространението на живота на Земята. Такъв е бил метеоритът S2, с размер четири пъти колкото връх Еверест, ударил планетата преди около 3.26 милиарда години. Небесното тяло е паднало в океана близо до днешната Южна Африка, и е изстребило обитаващите района примитивни едноклетъчни. Но за компенсация е доставило на планетата огромни количества фосфор, ключов за живите организми, и вероятно е послужило като силен еволюционен тласък.

КРАТЕРЪТ ЧИКСУЛУБ, преди 66 милиона години. И този метеорит е бил с размерите на планина. Уцелил е днешния полуостров Юкатан в Мексико и е оставил близо 200-километров кратер - втория най-голям, открит на Земята. Силата на удара е била достатъчна да предизвика мегацунами, да изпъли атмосферата със сажда и пушек, довели до "ядрена зима", да промени драстично климата и да изстреби над 70% от живите видове на сушата, включително господстващите до този момент динозаври.

КРАТЕРЪТ ОТ ЗАЛИВА ЧЕЗАПИЙК, преди 35 милиона години. Създаден е от астероид с диаметър между 8 и 13 километра, паднал в Атлантическия океан край бреговете на днешна Вирджиния. Оттогава датира кратерът в залива Чезапиук, с диаметър над 85 км. От удара се е надигнало мегацунами, усетено като внушителна вълна

дори на обратния край на планетата. Но катастрофалният ефект е бил локален, а не планетарен като този от Чиксулуб.

КРАТЕРЪТ В АРИЗОНА, преди 50,000 години. Най-западеният и лесен за проучване метеоритен кратер на Земята се намира в Аризона, недалеч от Флагстаф. Причинен е от далеч по-скромен по размери метеорит - едва около 46 метра в диаметър. Но той е бил достатъчен да предизвика експлозия със сила 2.5 милиона тона тротилов еквивалент - 200 пъти повече от бомбата от Хиросима. Кратерът носи името на Даниел Баринджър - самоук геолог, който очаквал да намери огромни залежи на желязо на мястото на сблъсък и копал до рекордна дълбочина, преди да се откаже. Днес кратерът е собственост на наследниците му. В него се провеждаха тренировките на космонавтите от програмата "Аполон".

ТУНГУСКИЯТ МЕТЕОРИТ, 1908 година. Най-големият сблъсък по времето, когато и Homo Sapiens вече е на сцената. На 30 юни 1908, 100-метров метеорит пада в района на река Тунгуска, в Източен Сибир. Експлозията за кратко създава огнено кълбо, по-ярко от слънцето, по свидетелства на местни жители. Около 80 милиона дървета са унищожени при сблъсъка, поне трима души са загинали. За щастие районът е изключително рядко населен. Политическите катаклизми в Русия и в Европа в следващите години обаче отлагат много проучването на мястото. Едва през 1927 към Тунгуска е изпратена сериозна научна експедиция.

СЛУЧАЯТ В ЧЕЛЯБИНСК, 2013 година. Този път успяхме да го заснемем и на видео. На 15 февруари 2013 метеорит с размерите на футболно игрище се сблъска със Земята и падна в района на град Челябинск, източно от Урал. За щастие небесното тяло изгоря в атмосферата и само осколки от него стигнаха до повърхността. Но ударната вълна от финалната експлозия причини наранявания на близо 1500 души, и изпотроши стъклата на хиляди сгради.



Кратерът Баринджър в Аризона
The Barringer Crater in Arizona

SPACE WATCH

Earth is hit by an average of 55 meteorites every day.
What will happen when we encounter the next big one?



By KONSTANTIN TOMOV / Photography NASA, iSTOCK

On August 6, 1945 - exactly 80 years ago - the bomber Enola Gay dropped a 4.4-ton device called "Little Boy" over Japan. About 600 meters above the city of Hiroshima, the barometric sensor fired a "trigger" of enriched uranium at the core of the same material, causing a nuclear fission reaction. The explosion was with the force of 15,000 tons of trinitrotoluene (TNT) - the most terrible blast caused by mankind up to that time. About 8 square kilometres of Hiroshima were reduced to ashes, and about 120,000 people were vaporised on the spot or died later from wounds and radiation sickness. Three days later, the plutonium bomb "Fat Man" dropped on Nagasaki and broke the record, with 21,000 tons of TNT equivalent.

AT THE END OF LAST YEAR, ASTRONOMERS warned that one of the numerous asteroids flying towards Earth could hit the planet in 2032 (to be exact, on December 22). According to them, YR4 is about 50 to 70 meters in diameter. If it has the usual composition of meteorites in the Solar system, its entry into the Earth's atmosphere would cause an explosion with a force of between 5 and 15 megatons of TNT equivalent - 350 to 1000 times more than the atomic bomb over Hiroshima. This is enough to wipe out a large city like London or Tokyo from the face of the Earth.

Naturally, YR4 was placed under extremely close observation. This spring, the good news came: the chance of contact with Earth, once estimated at nearly 3%, is now a reassuring 0.004%. There is still a 3.8% chance that a meteorite will hit the Moon, but without the potential to cause changes in its orbit that would have catastrophic effects on Earth. It seems that we have got lucky this time in space Russian roulette.

BUT WILL IT ALWAYS BE LIKE THIS? Few people realise it, but the Earth is actually under constant bombardment from space. About 17,000 meteorites strike it every year. Of these, about 500 are large enough and dense enough to reach the surface. We rarely notice them because the planet is large and most of it remains uninhabited, and because these bodies are usually relatively small. 10-meter meteorites, with the explosive potential of the Hiroshima bomb, fall on average once a decade. 50-meter, like YR4 - once every 700 years. The real threat comes from cosmic bodies with

a diameter of more than 100 meters - they are large enough not to burn up completely in the atmosphere and reach the surface (if they are unusually dense, for example, with a high metal content, a smaller size will suffice). A 100-meter meteorite statistically falls once every 5200 years, a 300-meter - once every 73,000 years. A collision with a cosmic body with a diameter of about one kilometer occurs once every 440,000 years - and can cause a planetary catastrophe. The explosion from its impact on the surface would be of the order of 46 gigatons - as much as three million Hiroshima bombs. And a one-kilometer asteroid is far from the upper limit.

THE ASTEROID THAT HIT THE YUCATAN PENINSULA 66 million years ago was estimated to have a diameter of 10 kilometres. When it hit the Earth's surface, an explosion with a force of 72 teratons of TNT equivalent occurred - the same as 4.8 billion Hiroshima bombs. Winds gusted at speeds of over 1,000 kilometers per hour; 100-meter megatsunamis rose. Earthquakes with a magnitude of 10 shook the surface, and their effects reached 6,000 kilometres from the impact site. About 25 trillion cubic meters of rock and soil were lifted into the atmosphere and even shot into space. Part of this amount fell back to the ground, igniting on contact with the air. It is estimated that about 70% of the planet's forests burned in the fires caused by the explosion. Then came the longer-term effects. Dust particles in the atmosphere hid the Sun for about 10 years, causing what scientists call a "nuclear winter." Vegetation was almost wiped out, and with it, most of the animal world. Nearly 75% of animal species disappeared as a result of the catastrophe - the last of the five "great extinctions" in Earth's history. The previously dominant land dinosaurs disappeared. The asteroid cleared the stage for mammals, whose small ancestors hid in their burrows underground, fell into a lethargic sleep, and survived.

SINCE THEN, FOR 66 MILLION YEARS, such a cosmic catastrophe has not been repeated. But there are no guarantees that it will not happen in 10 or 20 years. Until recently, astronomers were worried about the 450-meter Apophis (2004 MN4), which will fly by Earth in 2029. We now know that it will miss us too. But the Solar system has plenty of spare ammunition. The bombardment of Earth will not stop in the foreseeable future. The only difference is ►



**Надеждни куриерски услуги
за страната и чужбина**

Доставяме пратки навсякъде
в България на следващия
работен ден, за по-малките
населени места - по график.

Заедно с **GLS** доставяме колетни
пратки навсякъде в Европа.



► that for the first time in history, the planet has some form of protection. Not Bruce Willis and a gang of miners in tracksuits, like in the movie "Armageddon", and not a flotilla of powerful spaceships like the one that Arthur C. Clarke first described in "Rendezvous with Rama". But protection nonetheless.

The mentioned astronomers, who monitor YR4 and thousands of other potentially risky celestial bodies, are part of a global initiative. Their role is to detect the danger in time. Then comes the tricky part. How do we deflect or destroy a celestial body the size of London, flying towards Earth at a speed of tens of thousands of kilometres per hour? In fact, the first successful attempt at such a thing has already been made.

IN 2021, NASA LAUNCHED THE DART apparatus - perhaps its most unusual space probe. It had nothing on board except navigation equipment and its own weight. And this weight, contrary to the usual logic of space launches, was made as large as possible (610 kg). A year later, 11 million km from the launch site, DART crashed at a speed of 6 km per second into the asteroid Dimorphos. The force of the collision was enough to cause changes in the orbit and rotation speed of Dimorphos. Minimal changes indeed, but completely sufficient. If an Earth-threatening asteroid is detected early enough and intercepted far enough from the planet, only minimal correction will be needed to avoid a collision. Next year, the European Space Agency (ESA) will study the effects of DART in detail through the Hera mission. But no one in scientific circles doubts that the experiment was successful.

SUCH KAMIKAZE MISSIONS ARE NOT the only weapons in our arsenal. Alternatively, we could use a ship with two ion thrusters on board. One would be aimed at the asteroid and, with gradual thrusts, could change its orbit. Another option is to send a spacecraft massive enough so that its gravitational field alone would be enough to deflect the asteroid during a close pass. In theory, all three methods should work flawlessly with smaller asteroids. But what if we are talking about a larger body, like the one that wiped out the dinosaurs? Astronomers are currently tracking nearly a thousand asteroids with a diameter of over a kilometer, whose orbits could potentially intersect with Earth's. If a real threat emerges, we will have to resort to the heritage of Hiroshima - that is, to nuclear warheads. A device like DART could easily deliver the devices to the problematic asteroid and destroy it. But here the unknowns really multiply. What if we break up the one-kilometer asteroid into a thousand 100-meter ones, flying in the same direction and already highly radioactive? Or what if the asteroid is much larger, for example with a diameter of 10 km? Then even the entire nuclear arsenal of the planet may turn out to be insufficient. ■

THE MAJOR IMPACTS

On average, 55 meteorites collide with the Earth every day. But in the vast majority of cases, these are completely insignificant, imperceptible events. Impacts with catastrophic potential, fortunately, are much rarer - at least in the last three billion years. In the youth of the Solar System, the planet was subjected to a real cosmic bombardment. Most scientists believe that it was from the impact of the Earth with another large planetoid that the Moon was formed about 4.5 billion years ago.

THE S2 METEORITE, 3.26 billion years ago. Meteorite attacks have not always had a destructive effect. Some of them have actually helped the emergence and spread of life on Earth. Such was the S2 meteorite, four times the size of Mount Everest, which hit the planet about 3.26 billion years ago. The celestial body fell into the ocean near present-day South Africa and wiped out the primitive single-celled organisms that inhabited the area. But in compensation, it delivered huge amounts of phosphorus to the planet, key to living organisms, and probably served as a strong evolutionary boost.

THE CHICXULUB CRATER, 66 million years ago. This meteorite was also the size of a mountain. It hit what is now the Yucatan Peninsula in Mexico and left a nearly 200-kilometre crater - the second largest ever discovered on Earth. The force of the impact was enough to cause megatsunamis, fill the atmosphere with soot and smoke, leading to a "nuclear winter", drastically change the climate and exterminate over 70% of living species on land, including the dinosaurs that had dominated until then.

THE CHESAPEAKE BAY CRATER, 35 million years ago. It was created by an asteroid with a diameter of between 8 and 13 kilometers, which fell into the Atlantic Ocean off the coast of present-day Virginia. It left the crater in the Chesapeake Bay, with a diameter of over 85 km. The impact raised a megatsunami, felt as an impressive

wave even on the opposite side of the planet. But the catastrophic effect was local, not planetary like that of Chicxulub.

THE CRATER IN ARIZONA, 50,000 years ago. The best-preserved and easiest-to-study meteorite crater on Earth is located in Arizona, not far from Flagstaff. It was caused by a much more modest meteorite in size, only about 46 meters in diameter. But it was enough to cause an explosion with a force of 2.5 million tons of TNT equivalent - 200 times more than the Hiroshima bomb. The crater is named after Daniel Barringer, a self-taught geologist who expected to find huge deposits of iron at the impact site and dug to a record depth before giving up. Today, the crater is owned by his heirs. It was used for training astronauts for the Apollo program.

THE TUNGUSKA METEORITE, 1908. The largest impact at a time when Homo Sapiens was already on the scene. On June 30, 1908, a 100-meter meteorite fell in the Tunguska River region of Eastern Siberia. The explosion briefly created a fireball brighter than the sun, according to local eyewitnesses. An estimated 80 million trees were destroyed in the impact, and at least three people died. Fortunately, the area was extremely sparsely populated. However, political upheavals in Russia and Europe in the following years delayed much of the exploration of the site. Only in 1927 was a serious scientific expedition sent to Tunguska.

THE CHELYABINSK INCIDENT, 2013. This time, we managed to capture it on video. On February 15, 2013, a meteorite the size of a football field collided with the Earth and fell in the area of the city of Chelyabinsk, east of the Urals. Fortunately, the celestial body burned up in the atmosphere and only fragments of it reached the surface. But the shock wave from the final explosion injured nearly 1,500 people and shattered the windows of thousands of buildings.



Бегемуемо краў Тунгуска, 1908
The Tunguska Impact, 1908



СОФИЯ ВАРНА БУРГАС

ЗА ЧАС ДО ПЛАЖА

Лети от София до морето за по-малко
от час през целия летен сезон!

- Ежедневни полети до Бургас
- До 4 полета дневно до Варна

Спести си времето и трафика и пътувай бързо и удобно
до морето и обратно с България Еър!



ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

Резервирай сега на www.air.bg или в мобилното ни приложение.



20gol.bg

CLUB WORLD CUP 2025



Виж на Gol.bg

Прогнозирай резултатите
и може да спечелиш



Д-Р АНГЕЛ РАДЕВ: „ТЕХНОЛОГИИТЕ ПОСТАВЯТ НОВИ СТАНДАРТИ В МЕДИЦИНАТА“

Как се роди идеята да основате самостоятелна специализирана клиника за лечение на венозни заболявания?

Обикаляйки по света и трупайки опит от едни от най-големите имена в сферата на венозните заболявания, реших че трябва да създам структура, предлагаща медицина на световно ниво и перфектна организация, защото смятам, че всеки наш пациент заслужава най-добрите постижения на съвременната медицина. Мечтата ми бе да създам клиника, в която пациентите да бъдат лекувани по най-съвременните европейски и световни стандарти в сферата на венозните заболявания. Радвам се, че успяхме да създадем такава атмосфера и среда, в която пациентът не изпитва класическото потискащо усещане, свързано с посещението и престоя в болница.

Как и на какво залагате в развитието на висококачествена медицина?

За нас е изключително важно да не се прави компромис с качеството. Ние подхождаме комплексно, непрекъснато инвестираме в съвременна апаратура и обучения на екипа ни, даващи висока добавена стойност на медицинските ни услуги. Важен елемент от качеството на услугите, които предлагаме, е внедряването и на добавената реалност, която вече е неразделна част от ежедневната ни дейност и спомага за постигането на отлични крайни резултати.

Защо е важно да се прилагат съвременните безкръвни методи за лечение на вени?

Безкръвните методи са световният „златен стандарт“, като при тях няма оперативни разрези, шевове и обезобразяващи белези. Няма необходимост и от прилагането на обща или спинална упойка. Голямо предимство на съвременните методи е и лип-

сата на болничен престой, като повечето ни пациенти още на следващия ден могат да се върнат на работа.

Какъв съвет бихте дали на хората, страдащи от разширени вени?

Съветът ми към тях е да потърсят навременно решение на проблема си, без да се страхуват и без да го отлагат във времето с риск от потенциални усложнения на заболяването. Важно е да знаят, че разширените вени вече не означават операция.

Д-р Ангел Радев е специалист по ангиология и флебология. През 2019 г. основава най-голямата в България специализирана клиника за безкръвно лечение на разширени вени „Varix Clinic – венозен лазерен център“. Създател е на метода склеротерапия с добавена реалност и тумесцентна анестезия (методът TASAR Cryo). Има проведени множество специализации в САЩ, Германия, Австралия, Великобритания, Швейцария, Австрия, Латвия и Унгария. През 2022 г. след специализация в престижната Miyake Clinic в Сао Пауло, Бразилия, въвежда в България криолазерната криосклеротерапия (методът CLaCS) – метод номер 1 в света за лечение на козметични вени и капилари. През 2024 г. успешно завършва специализация в най-авторитетната верига венозни клиники във Великобритания – The Whiteley Clinics по програмата Fellowship in Endovenous Surgery под ръководството на световнопризнания венозен експерт prof. Mark Whiteley. Д-р Pageв е член на American Vein and Lymphatic Society и на The College of Phlebology, United Kingdom. Автор е на наръчника за хора, страдащи от венозни заболявания: „Проблемът РАЗШИРЕНИ ВЕНИ. Съвременни неоперативни решения за здрави крака с технологиите на XXI век“.



НАЙ-КРАСИВИТЕ КОЛИ В СВЕТА

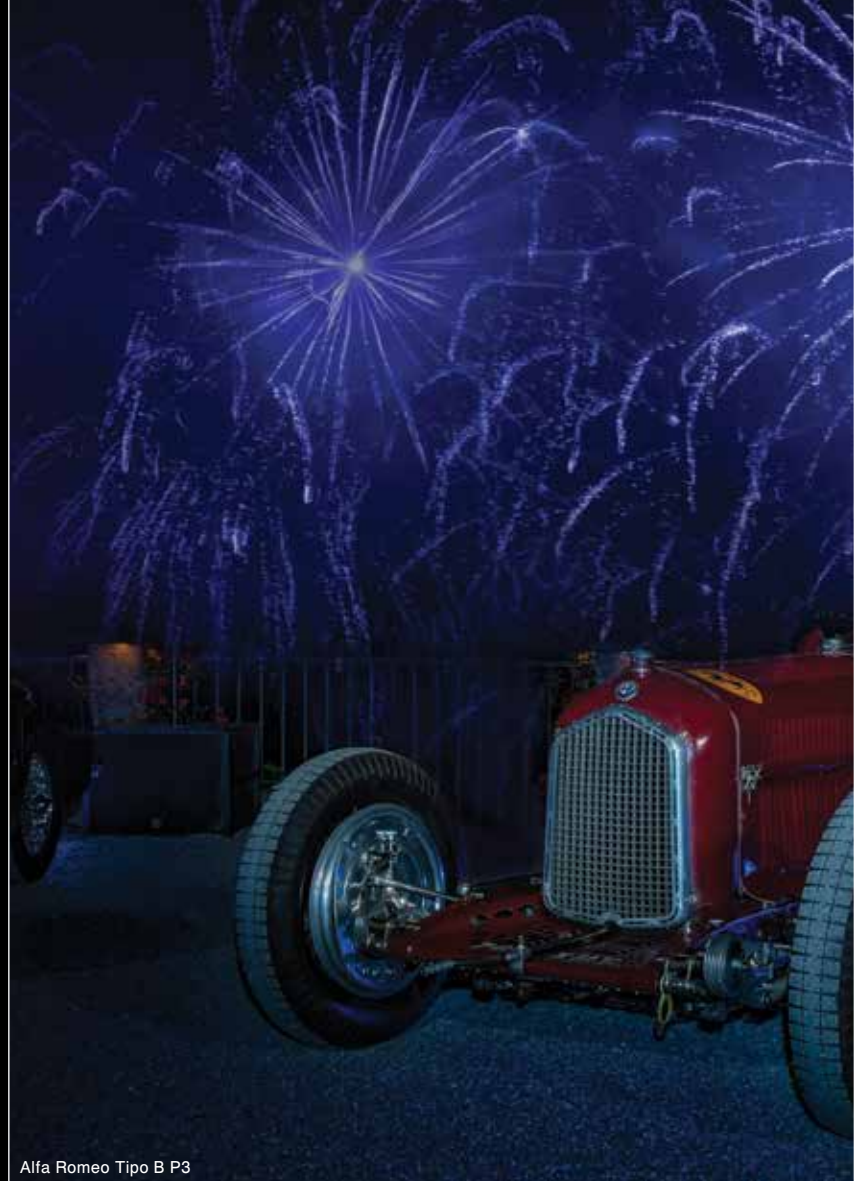
THE MOST BEAUTIFUL CARS IN THE WORLD

Изумително рядка Alfa Romeo спечели голямата награда на журито в тазгодишното издание на Concorso d'Eleganza във Вила д'Есте – най-престижното събитие за класически автомобили в света. BMW 507 пък спечели наградата на публиката. Отличената Alfa Romeo Tipo B P3 от 1934 е не просто състезателен автомобил, а машина, която промени изцяло представите за Гран при в онази епоха. Проектирана от гения Виторио Яно, тя е на практика първият истински едноместен състезателен болид в историята. Днес е част от колекцията Auriga в Германия. Елегантно BMW 507 от 1957 получи "Златната купа", която се присъжда след допитване до публиката и журналистите на конкурса. Една от най-красивите коли на своята епоха, 507 е проектирана от граф Албрехт фон Гьорц и се задвижва от емблематичния 3.2-литров V8, но заради високата си цена и големите производствени разходи навремето едва не докара компанията от Мюнхен до фалит и поглъщане от конкурента Daimler.

A stunningly rare Alfa Romeo won the grand prix at this year's Concorso d'Eleganza in Villa d'Este – the most prestigious classic car event in the world. The BMW 507 won the audience award.

The award-winning Alfa Romeo Tipo B P3 from 1934 is not just a racing car, but a machine that completely changed the way Grand Prix racing was conceived in that era. Designed by the genius Vittorio Jano, it was practically the first true single-seater racing car in history. Today, it is part of the Auriga collection in Germany.

An elegant 1957 BMW 507 received the "Golden Cup", which is awarded after a poll of the competition's audience and journalists. One of the most beautiful cars of its era, the 507 was designed by Count Albrecht von Goertz and powered by the iconic 3.2-liter V8, but its high price and high production costs at the time nearly led the Munich company to bankruptcy and takeover by rival Daimler.



Alfa Romeo Tipo B P3



BMW 507



OSI Bisiluro - италианска машина от 1967, построена за 24-те часа на Льо Ман.
Завива от едномитров мотор от Renault Alpine, монтиран отляво, за да балансира тежлото
на шофьора, който седи в дясната част. Максималната скорост е 251 км/ч
OSI Bisiluro - an Italian machine from 1967, built for the 24 Hours of Le Mans.
Powered by a one-liter Renault Alpine engine, mounted on the left to balance
the weight of the driver, who sits on the right. Top speed is 251 km/h



McLaren F1 GTR



Serenissima Torpedo Stradale

Ferrari 206 S





Duesenberg Model A Roadster



Maserati MC12



Aston Martin DB3S



Ferrari 212 Inter Vignale



Bizzarrini Europa 1900 GT



Siata 208 CS



Jaguar E-Type Ferrari F40 GTE

БЛЕСТЯЩ СТАРТ НА ОПЕРА В ЛЕТНИЯ ТЕАТЪР – ВАРНА 2025 ПРЕЗ ЮНИ

Шестнадесетото издание на фестивала Опера в Летния театър Варна – водещ музикален формат в страната, идва с големи световни имена.

Четири оперни суперзвезди ще блеснат на сцената тази година. За първи път във Варна ще пеят Анна Пироци (14.07) и Диана Дамрау (24.07). Соня Йончева ще участва в два спектакъла – в емблематичната за нея роля на Тоска (05.08) и като Лиза в „Дама Пика“ (09.08). В премиерната постановка на „Русалка“ от Дворжак централната роля ще изпълни Красимира Стоянова.

Опера в Летния театър Варна 2025 започва на 14 юни с гала концерт, събрал музика от майсторите на белкантото Россини, Белини и Доницети в първата част и Верги във втората част: откъси от „Севилският бръснар“, „Дон Карлос“, „Аида“, „Дъщерята на полка“ и гр. в изпълнение на солистите и оркестъра на Варненската опера и гостуващи певци. Дирижира Кръстин Настев.

На 18 юни е премиерата на „Аладин“. Създадена по анимационния филм на



Соня Йончева



Красимира Стоянова

Дисни, продукцията е пищна, колоритна и пленяваща, дело на майсторите на мюзикъла – режисьорът Петко Бонев и диригентът Страцимир Павлов.

Концертът „С музиката на Нино Рота“ на 24 юни представя филмовата музика на композитора, писана за великите образци на световното кино. Под палката на Бенедето Монтебело ще звучат мелодии от лентите на Висконти, Вермюлер, Фелини, Дзефирели и Копола като „Голямата война“, „Гепардът“, „Сладък живот“, „8½“ и гр.

Най-емоционалната опера на Верги, „Травиата“, с най-емоционалния диригент маестро Якопо Сипари ди Пескасери, на 27 юни ще пренесе публиката в Париж при дамата с камелиите. В главните роли ще са Александрина Михайлова и Рейналдо Дроз. Пищната постановка е в режисура на Сребрина Соколова.

Билети за всички спектакли можете да закупите от мрежата на EVENTIM.BG и на касата на Държавна опера Варна: пл. „Независимост“ № 1.

A BRILLIANT START OF OPERA AT THE SUMMER THEATRE – VARNA 2025 IN JUNE

The sixteenth edition of Opera at the Summer Theatre Festival – a leading musical format in the country – brings globally renowned artists.

Four opera superstars will shine on stage this year. Anna Pirozzi (July 14th) and Diana Damrau (July 24th) will sing in Varna for the first time. Sonya Yoncheva will participate in two performances – in her iconic role as Tosca (August 5th) and as Liza in “The Queen of Spades” (August 9th). In the premiere production of Dvořák’s “Rusalka”, the central role will be performed by Krassimira Stoyanova.

Opera at the Summer Theatre Varna 2025 begins on June 14th with a gala concert featuring music by the masters of bel canto – Rossini, Bellini, and Donizetti – in the first part, and Verdi in the second part: excerpts from “The Barber of Seville”, “Don Carlos”, “Aida”, “The Daughter of the Regiment”, etc., performed by the soloists and orchestra of the Varna Opera and guest singers. The conductor is Krastin Nastev.

On June 18th is the premiere of “Aladdin”.



Диана Дамрау



Анна Пироци

Based on the Disney animated film, the production is lavish, colourful and captivating, work of musical theatre masters – director Petko Bonev and conductor Stratsimir Pavlov. The concert “With the Music of Nino Rota” on June 24th presents the film music of the composer, written for the great masterpieces of the world cinema. Under the baton of Benedetto Montebello, melodies from the films of Wertmüller, Fellini, Zeffirelli and Coppola, such as “The Great War”, “The Leopard”, “La Dolce Vita”, “8½”, etc. will be heard.

Verdi’s most emotional opera, “La Traviata” with the most emotional conductor, Maestro Jacopo Sipari di Pescasseroli, on June 27th will take the audience to Paris and the lady of the camellias. The leading roles will be performed by Aleksandrina Mihaylova and Reinaldo Droz. The beautiful production is directed by Srebrina Sokolova.

Tickets for all performances can be purchased from the EVENTIM.BG network and at the box office of State Opera Varna at 1 Nezavisimost Sq.

КАК VOLVO ПРЕОТКРИ ЛУКСА

Новото EX90 отива по-далеч от всички в опитите да ви улесни живота

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография VOLVO

Да си купиш фабрика на 8 септември. Или акции от Nokia в деня преди появата на първия iPhone. Подобно усещане ни създаде Volvo, когато представи първия си чисто електрически флагман точно в момента, в който политиците в Европа удариха спирачката на пълната електрификация. Освен това въпросният флагман се оказа голям SUV, точно когато най-големият електрически пазар, Китай, полуля по сеганите. И накрая шведите решиха да правят тази кола в Америка за лесен износ по целия свят... точно преди Доналд Тръмп да

се появи на сцената. Такава комбинация от фактори би могла да потопи кой да е нов модел. Но Volvo EX90 спокойно може да се окаже голямото изключение.

Този малко над петметров SUV дели една платформа с Polestar 3, но като концепция е доста по-близък до познатото ни Volvo XC90. Никога обаче няма да сбъркате двата гиганта на улицата, защото електрическият има несравнимо по-минималистичен дизайн. Предницата е много по-семпла, отколкото XC90, но с достатъчно ►



► елементи, които да открийт тази кола отдалече като Volvo, начело с емблематичните светлини с "чука на Тор".

Крайнният резултат подчертано радва окото. Основната цел на този дизайн обаче не е естетическа, а функционална: да понижи колкото може повече аеродинамичното съпротивление. Само един елемент изглежда сякаш напук на тези усилия: странната издантина точно над огледалото. Но тя всъщност е нещо, което Tesla напук на всичките си безсрамни хвалби за автопилоти все още няма. Това е гейст-ващ лидер.

Всичко останало обаче е подчинено на стремежа към максимална обтекаемост: от премахването на предната решетка до страничните огледала, които са без рамка, за да са по-малки. Резултатът от всичко това е коефициент на въздушно съпротивление от 0.29 - с по две десети по-добър от този на McLaren F1.

В БЪЛГАРИЯ БАЗОВОТО НИВО НА EX90 Е ТАКА НАРЕЧЕНОТО TWIN MOTOR - с по по един електромотор на всяка ос, задвижване на четирите колела и 408 конски сили максимална мощност. Ускорението от 0 до 100 км/ч отнема 5.9 секунди. За 99% от хората това ще е достатъчно като динамични показатели.

Ако обаче сте от последния 1 процент, има и друга версия: win Performance. Тя отново е с два електромотора, но задният е доста по-голям, и може да действа като разпределител на въртящия момент. Мощността тук е вече 516 к.с., въртящият момент - смайващите 910 нютонметра (колкото две Porsche 911 GT3). Ускорението до 100 км/ч става за едва 4.9 секунди. А благодарение на 40-сантиметровите спирачни дискове, можете и безгрижно да спрете след това.

ЗА РАЗЛИКА ОТ ЕЛЕКТРОМОБИЛИТЕ НА PORSCHE ИЛИ НА HYUNDAI/KIA, VOLVO все още не ползва 800-волтова архитектура. Тук тя е 400 волта. Но това няма особено значение, защото тази кола може да приема заряд до 250 кВт - впечатляваща скорост. Самата батерия е колосална: 111 кВтч брутен капацитет, 107 използваем. Според Volvo това е достатъчно за над 800 км с едно зареждане в градски ус-



516

к. с. максимална
мощност
hp maximum power

ловия, или за между 570 и 614 км в смесен цикъл. Нашият опит показва, че в реални условия спокойно можете да разчитате на около 450-500 км пробег при нормални температури. Кое е едно от най-добрите ни постижения с електромобил.

ЕСТЕСТВЕНО, ЕДИН ОТ НЕГАТИВНИТЕ ЕФЕКТИ на огромната батерия е и огромното тегло. Без пътници този автомобил тежи почти 2.8 тона. Но въпреки това Volvo EX90 завира и въобще се гържи на пътя по удивителен начин. Дори в остри завои няма отчетливо накланяне. Управлението е бързо и директно, колата отива там, където я насочите. Усещате, естествено, инерционните сили, усещате напора на тези три тона да запазят посоката на движение, но механиката се справя по отличен начин с това. Заслуга за това има и самата батерия, която е в пода и съответно снижава доста центъра на тежестта (въпреки внушителния пътен просвет

от 21 см). Освен това, EX90 има изключително сложно окачване - с двойна вилка отпред, хидравлични амортизатори, със стабилизираща шанга и не с една, както е при XC90, а с две камери на пневматичното окачване. Ефектът от това ни скришанките. Никога не сме допусkali, че един огромен електрически SUV може да бъде толкова забавен за каране. При по-високи скорости пневматичното окачване автоматично снижава автомобила за повече стабилност.

КАКТО ВЕРОЯТНО СТЕ СЕ ДОСТИЛИ ОТ ЛИДАРА, тази кола има пълната подготовка за трето ниво на автономност при шофиране. Все още не я предлага, но може би ще я получи съвсем скоро като дистанционен ъпдейт на софтуера. Единственото, което трябва да се случи междувременно, е да отпадат някои законови пречки. Иначе EX90 има 8 камери, 16 ултразвукови сензора и още 5 радара,



така че отлично да се ориентира в ситуацията и да следи за всякакви препятствия на пътя. Лидарът е в състояние да засича пешеходци от над 250 метра разстояние, така че опасността да блъснете някого в тъмното е сведена почти до нула. Още от моето детство най-забележителните качества на едно Volvo са неговите безопасност и практичност. Тук имате доста над 600 литра багажник при напълно използвани два реда седалки, и 324 литра, ако използвате и третия ред седалки.

А ако сгънете двата задни реда, получавате гължина на товарното пространство от 2 метра в долната част и 1.90 в горната, под покрива. Кое то според Volvo е достатъчно да превозите един пълноразмерен хладилник. Можете да носите допълнително до 100 килограма товар върху покрива, а имате и 50-литров "frunk", тоест товарен отсек под предния капак, където са кабелите.

910

Нм макс. въртящ момент

Nm maximum torque

ПРИНОС ЗА ПРАКТИЧНОСТТА има и необикновено минималистичният интериор. Разбира се, в него ще намерите всички очаквани атрибути на луксозния автомобил: кожа, полиран алуминий, дърво, изобщо първокачествени материали.

Но във Volvo отлично разбират новия смисъл на лукса през XXI век. Лукс не на материалите и на изобилието, а лукс на минимализма и на безгрижието.

Лукс, който ви спестява нуждата да внимавате и да полагате усилия за неща в този автомобил, който той може да върши вместо вас.

ДОСТАТЪЧНО Е ДА ВИДИТЕ КАК ИЗГЛЕЖДА КЛЮЧЪТ:

без нито един бутон по него. Няма нужда да отключвате, да заключвате и изобщо да мислите за него. Достатъчно е само да го държите в джоба си. Тази кола се опитва да ви спести усилие и в много други отношения. Не съществува старт бутон. Когато седнете вътре и включите

на директна предавка, колата задейства електромоторите. Когато спрете и превключите на Р, ги изключва. Не е необходимо никакво допълнително действие от ваша страна.

Естествено, този подход носи и някои минуси. Освен споменатия сензорен екран, по таблото няма абсолютно нищо. Няма бутони нито за климатика, нито дори за аварийните светлини. Ако искате да отворите жабката, трябва да използвате екрана на мултимедията. Ако искате да си нагласите седалката, или да настроите страничните огледала, пак опирате до него. Кое то невинаги това е най-удобното решение. Но истината е, че след два дни напълно свикнахме с вездесещия сензорен екран.

EX90 Е НЕ САМО НАЙ-ТЕХНОЛОГИЧНИЯТ И НАЙ-БЕЗОПАСНИЯТ АВТОМОБИЛ,

който са създавали някога от Volvo, но и най-тихият. При движение с 90 км/ч в кабината отчетохме средно около 57 децибела - по-тихо от нивото на нормален разговор. Това обяснява и вниманието към аудиосистемата - Bose в стандартния вариант, и Bowers & Wilkins с 25 говорителя срещу допълъване.

Тук е мястото да отбележим, че EX90 не е елвин, меко казано. Базовата кола е към 200,000 - мъничко под сравнимия Mercedes EQE SUV 500, който е и по-малък. Но за нашата тестова версия Twin Performance ще ви поискат минимум 222,000 лева. Добрата новина е, че серийното оборудване е необикновено щедро. В него влизат термopомпата, 4-зоновият автоматичен климатик, системата за електронен контрол на качеството на въздуха в салона, 21-цоловите джанти, ламинираните странични стъкла, масажната функция на предните седалки. Както и всички системи за безопасност и електронни асистенти.

Всичко това е много хубаво, естествено, но ни връща към въпроса от началото: дали всички тези външни фактори, които споменахме, няма да саботират усилията на шведите. За мен лично отговорът е ясен. Както казваше гуруто на маркетинга Сет Гудин, когато имаш правилния продукт, не е нужно да си велик търговец. А този продукт определено е правилният. ■

HOW VOLVO REFRAMED LUXURY

The New EX90 Goes Further Than Anyone in Trying to Make Your Life Easier



By KONSTANTIN TOMOV / Photography VOLVO

Buying a factory on the eve of the revolution. Or Nokia shares the day before the first iPhone was launched. That's the feeling Volvo gave us when it introduced its first all-electric flagship just as politicians in Europe were slamming the brakes on full electrification. What's more, the flagship in question happened to be a large SUV, just as the largest electric market, China, was going crazy about sedans. And finally, the Swedes decided to make this car in America for easy export around the world... just before Donald Trump appeared on the scene. Such a combination of factors could sink any new model. But the Volvo EX90 could easily be the big exception.

THIS SUV, SLIGHTLY OVER FIVE METERS LONG, shares a platform with the Polestar 3, but in concept it is much closer to the familiar Volvo XC90. However, you will never confuse the two giants on the road, because the electric one has an incomparably more minimalist design. The front is much simpler than the XC90, but with enough elements to distinguish this car from afar as a Volvo, starting with the iconic "Thor's hammer" lights.

4.9

секунгу 0-100 км/ч
seconds 0-100 km/h

The result is pleasing to the eye. However, the main goal of this design is not aesthetic, but functional: to reduce aerodynamic resistance as much as possible. There's only one element that seems to defy these efforts: the strange protrusion just above the mirror. But it is actually something that Tesla, despite all its shameless boasting about autopilots, still does not have. It is a working lidar.

Everything else, however, is subordinated to the pursuit of maximum streamlining: from the removal of the front grille to the side mirrors, which are frameless to make them smaller. The result of all this is a drag coefficient of 0.29 - two tenths better than that of the McLaren F1.

IN BULGARIA, THE BASE LEVEL of the EX90 is the so-called Twin Motor - with one electric motor on each axle, four-wheel drive and 408 horsepower maximum power. Acceleration from 0 to 100 km/h takes 5.9 seconds. For 99% of people this will be enough as dynamic abilities.

If you belong to the remaining 1 per cent, though, there is another version called Twin Performance. It has two electric motors, too, but the rear one is

much larger and can act as a torque distributor. The power here is now 516 hp, the torque - a staggering 910 Newton meters (as much as two Porsche 911 GT3). Acceleration to 100 km/h takes just 4.9 seconds. And thanks to the 40-centimetre brake discs, you can stop effortlessly.

Unlike Porsche or Hyundai/Kia electric cars, Volvo still does not use an 800-volt architecture. Here it is 400 volts. But that does not really matter, because this car can accept a charge of up to 250 kW - an impressive speed. The battery itself is colossal: 111 kWh gross capacity, 107 usable. According to Volvo, this is enough for over 800 km on a single charge in urban conditions, or between 570 and 614 km in a combined cycle. Our experience has shown that in real conditions you can safely count on about 450-500 km of range at normal temperatures. Which is one of our best achievements that we had with an electric car.

ONE OF THE NEGATIVE EFFECTS of the huge battery is the huge weight. Without passengers, this car weighs almost 2.8 tons. But despite this, the Volvo EX90 turns and generally behaves on the road amazingly. Even in ►

Ипотечен кредит

ДОМ за теб

- Ниска лихва, без скрити такси и условия
- Безплатна имуществена застраховка



Централна Кооперативна Банка
Важният си ти.

*5050
www.ccbank.bg

► sharp turns, there is no distinct tilt. The steering is fast and direct, the car goes where you point it. You feel, of course, the inertial forces; you feel the urge of these three tons to maintain the direction of movement, but the mechanics cope with this in an excellent way. The battery is integrated into the floor and lowers the centre of gravity quite a bit (despite the impressive ground clearance of 21 cm). In addition, the EX90 has an extremely complex suspension - with a double wishbone front, hydraulic shock absorbers, a stabiliser bar and not one, as in the XC90, but two chambers of the air suspension. The effect of this took our hats off. We never imagined that a huge electric SUV could be so fun to drive. At higher speeds, the air suspension automatically lowers the car for more stability.

AS YOU PROBABLY GUESSED from the lidar, this car is fully prepared for autonomous driving, level 3. It does not offer it yet, but it may receive it very soon as a remote software update. The only thing that needs to happen in the meantime is for some legal obstacles to be removed.

Otherwise, the EX90 has 8 cameras, 16 ultrasonic sensors and 5 more radars, so that it can perfectly navigate the situation and monitor any obstacles on the road. The lidar is able to detect pedestrians from over 250 meters away, so the risk of hitting someone in the dark is reduced to almost zero.

Ever since I was a child, the most notable qualities of a Volvo have been its safety and practicality. Here you have well over 600 litres of luggage space with two rows of seats fully usable, and 324 litres if you use the third row as well.

And if you fold the two rear rows, you get a cargo space length of 2 meters at the bottom and 1.9 meters at the top. According to Volvo, this is enough to transport a full-size refrigerator. You can carry up to 100 kilograms of additional cargo on the roof, and you also have a 50-liter "frunk" where the cables are.

THE UNUSUALLY MINIMALIST INTERIOR also contributes to the practicality. Of course, you will find all the expected attributes of a luxury car in it: leather, polished aluminium, and wood. In general, first-class materials.

But Volvo perfectly understands the new meaning of luxury in the 21st century. Luxury not of materials and abun-



180

км/ч максимална
скорост
km/h maximum speed

dance, but of minimalism and carefreeness. Luxury that saves you the need to pay attention and make efforts for things in this car that it can do instead of you.

Just look at what the key looks like: without a single button on it. There is no need to unlock, lock or even think about it. You just have to keep it in your pocket. This car tries to save you effort in many other ways. There is no start button. When you sit inside and engage the direct gear, the car starts the electric motors. When you stop and switch to P, it turns them off. No additional action is required on your part.

Naturally, this approach also has some disadvantages. Apart from the aforementioned touchscreen, there is absolutely nothing on the dashboard. No buttons for the air conditioning or even the hazard lights. If you want to open the glove compartment, you have to use the multimedia screen. If you want to adjust your seat or the side mirrors, you still have to reach for it - not the most convenient solution on some occasions. But the truth is that after two days, we got completely used to the ubiquitous touchscreen.

THE EX90 IS NOT ONLY THE MOST technologically advanced and safest car Volvo has ever produced, but also

the quietest. When driving at 90 km/h, we averaged about 57 decibels in the cabin, quieter than the level of a normal conversation. This also explains the attention paid to the audio system - Bose in the standard version, and Bowers & Wilkins with 25 speakers for an additional fee.

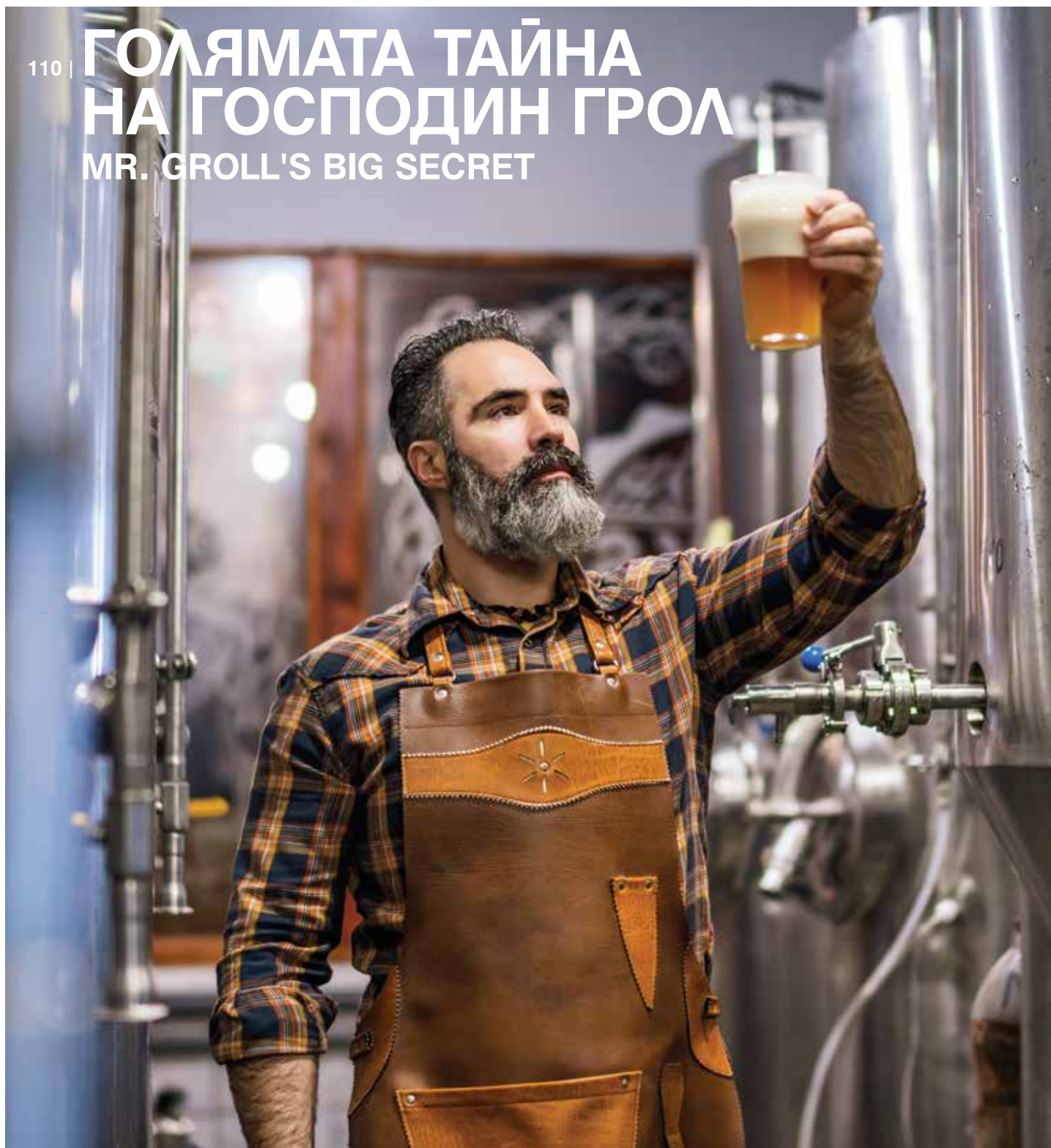
It is worth noting here that the EX90 is not cheap, to put it mildly. The base car is around BGN 200,000 - a little below the comparable Mercedes EQE SUV 500 (which is also smaller). But for our test Twin Performance version you will be asked for a minimum of BGN 222,000. The good news is that the standard equipment is unusually generous. It includes the heat pump, 4-zone automatic climate control, the electronic air quality control system in the cabin, 21-inch wheels, laminated side windows, and the massage function of the front seats. As well as all the safety systems and electronic assistants.

All this is very nice, of course, but it brings us back to the question from the beginning: will all these external factors that we mentioned not sabotage the efforts of the Swedes? For me, the answer is clear. As marketing guru Seth Godin used to say, when you have the right product, you don't need to be a great salesman. And this product sure feels like the right one. ■

110 |

ГОЛЯМАТА ТАЙНА НА ГОСПОДИН ГРОЛ

MR. GROLL'S BIG SECRET



90 |

ГРАДЪТ НА СТОТЕ КУЛИ

THE CITY OF THE HUNDRED SPIRES



84 |

НАЙ-ДОБРИТЕ ФЕСТИВАЛИ

THE BEST FESTIVALS



АФИШ



КИНО

БАЛЕРИНА // Под това малко неочаквано име се крие вероятно най-динамичният екшън на лятото. "Балерина", режисиран от Лен Уайзмън, е всъщност петият филм от франчайза за Джон Уик. Естествено, ще видим Киану Рийвс и любимия ни Ъън Макшейн в обичайните си роли, а също и Анжелика Хюстън, но главен герой тук е балерина-убиец Ева, изиграна от очарователната Ана де Армас. Гейбриъл Бърн допълва звездния състав.

В кината от 4 юни

MOVIE

BALLERINA // Under this somewhat unexpected name lies perhaps the most dynamic action movie of the summer. "Ballerina", directed by Len Wiseman, is actually the fifth film in the John Wick franchise. Naturally, we will see Keanu Reeves and our beloved Ian McShane in their usual roles, as well as Anjelica Huston, but the main character here is the ballerina-killer Eva, played by the charming Ana de Armas. Gabriel Byrne completes the starry cast.

In cinemas from June 4



КЛАСИКА

ДЕНИС РЪСЕЛ ДЕЙВИС // Ръководител на филхармонията на Бърно и на Лайпцигския симфоничен оркестър, и бивш музикален директор на операта в Щутгарт и на Виенския радиосимфоничен оркестър, Дейвид Ръсел Дейвис е един от най-успешните американски дириженти на съвременната епоха. В София той ще гостува заедно с талантливия австрийски пианист Арон Пилзан, в програмата са Концерт за пиано и оркестър от Едвард Григ и Симфония №1 на Ян Сибелиус.

1

2 юни, София, Зала "България"

CLASSICS

DENNIS RUSSELL DAVIES // Head of the Brno Philharmonic and the Leipzig Radio Symphony Orchestra, and former music director of the Stuttgart Opera and the Vienna Radio Symphony Orchestra, David Russell Davies is one of the most successful American conductors of the modern era. In Sofia he will be a guest together with the talented Austrian pianist Aaron Pilsan. The program includes the Concerto for Piano and Orchestra by Edvard Grieg and Symphony No. 1 by Jan Sibelius.

June 12, Sofia, Bulgaria Hall



АНИМАЦИЯ

ЕЛИО ОТ ЗЕМЯТА // В зрелищния, но доста постен откъм идеи съвременен филмов пейзаж свикнахме да чакаме с нетърпение поредната продукция на Pixar. Elio (на български - "Елио от Земята") разказва историята на 11-годишно момче, което се вълнува от истории за извънземни и по случайност е отвлечено от тях, за да бъде посланик на Земята в галактическия еквивалент на Обединените нации. Там Елио ще трябва не само да намери общ език със съвсем чужди раси, но и да предотврати криза с галактически мащаби.

В кината от 13 юни

ANIMATION

ELIO / In the modern film landscape - spectacular but rather poor in terms of ideas - we have become accustomed to eagerly waiting for the next Pixar production. Elio tells the story of an 11-year-old boy who is excited by stories about aliens and is accidentally abducted by them to be Earth's ambassador to the galactic equivalent of the United Nations. There, Elio will have to not only find a common language with completely foreign races, but also prevent a crisis of galactic proportions.

In theatres from June 13

POSTER

ФАДО

КРИЩИНА БРАНКУ // Почитателите на португалската музика в България очакват с нетърпение новото гостуване в София на Крищина Бранку, една от най-ярките съвременни изпълнителки на фадо, смятана в родината си за най-убедителната наследница на великата Амария Родригеш. Бранку ще представи в София своя 18-и поред студиен албум, озаглавен Мае, с акомпанимента на прочутия майстор на португалската китара Бернарду Коуту.

11 юни, София, Зала "България"

ФЕСТИВАЛ

ВАРНЕНСКО ЛЯТО // Вече няколко десетилетия "Варненско лято" е централното събитие през лятото за ценителите на класическата музика в България. Тазгодишното издание ще бъде открито с впечатляващ концерт на 21 юни, в който Емил Табаков ще дирижира оркестъра на Варненската опера, а солист ще е Виктор Теодосиев (валдохорна). В програмата са Равсодия "Вардар" на Панчо Владигеров и творби на Рихард Щраус.

21 юни, Варна, Летен театър

КИНО

F1: ФИЛМЪТ // Слег Rush на Рон Хауърд и Ford vs. Ferrari на Джеймс Манголд, сега се задава трети интересен филм за автомобилни състезатели - този път не по действителен случай, но пък с епизодични появи на актуалните асофе от Формула 1 за компенсация. Главните роли в лентата на Джоузеф Косински ("Топ гън: Маверик") играят Брад Пит, Дамсън Игрис, Хавиер Бардем и още няколко познати имена. Филмът бе сниман по действителните трасета на Формула 1 в миналия сезон, а самият Люис Хамилтън е един от изпълнителните продуценти.

В кината от 28 юни

EN

FADO

CRISTINA BRANCO // Fans of Portuguese music in Bulgaria are eagerly awaiting the new visit to Sofia of Cristina Branco, one of the brightest contemporary fado performers, considered in her homeland to be the most convincing successor to the great Amaria Rodrigues. Branco will present her 18th studio album in Sofia, titled Mae, with the accompaniment of the famous master of the Portuguese guitar Bernardo Couto.

June 11, Sofia, "Bulgaria" Hall



FESTIVAL

VARNA SUMMER // For several decades now, "Varna Summer" has been the central event in the summer for connoisseurs of classical music in Bulgaria. This year's edition will open with an impressive concert on June 21, in which Emil Tabakov will conduct the Varna Opera Orchestra, and the soloist will be Viktor Teodosiev (french horn). The program includes Rhapsody "Vardar" by Pancho Vladigerov and works by Richard Strauss.

June 21, Varna, Summer Theater



MOVIE

F1: THE MOVIE // After Ron Howard's Rush and James Mangold's Ford vs. Ferrari, now a third indie film about racing drivers is coming - this time not based on a real case, but with cameo appearances by current Formula 1 aces to compensate. The main roles in the film by Joseph Kosinski ("Top Gun: Maverick") are played by Brad Pitt, Damon Idris, Javier Bardem and several other familiar names. The film was filmed on the actual Formula 1 tracks last season, and Lewis Hamilton himself is one of the executive producers.

In theatres from June 28



НАЙ-ДОБРИТЕ РОК ФЕСТИВАЛИ НА 2025

От Монтрьо и Гластънбъри до Бургас и Визовице: 11 отлични дестинации
да слушате музика на открито

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / By KALIN ANGELOV

Музиката на открито е една от най-очарователните страни на лятото. И очевидно все повече хора го откриват, защото интересът към музикалните фестивали в Европа е пораснал до рекордни нива - също като цените на билетите за тях, за съжаление. Тук подбрахме 11, които ще се състоят това лято и които според нас си заслужават инвестицията.

LUCCA SUMMER FESTIVAL

Кога: Юни и юли

Къде: Лука, Тоскана, Италия

Защо: Не е еднократен фестивал, а поредица от отделни концерти. Локацията си заслужава дори без да гледате афиша,

защото сцената е на централния площад на едно от най-живописните градчета на Италия. А подборът на изпълнителите е безукорен всяка година.

Кои: Bryan Adams, Santana, Robert Plant, Nick Cave, Riccardo Muti, Simple Minds, Morrissey, Jennifer Lopez, Pet Shop Boys, Alanis Morissette, Dream Theater, Till Lindemann, 30 Seconds to Mars, Scorpions

Колко: Варират според изпълнителя и мястото. Но като цяло са госта по-евтини от тези в България (например 52 евро за Брайън Адамс).

Какво друго: Лука е един от най-красивите ренесансови градове на Италия

Как: с "България Еър" до Рим, влакът до Лука е под 3 часа

GLASTONBURY

Кога: 25-29 юни

Къде: Гластънбъри, югозападна Англия

Защо: Най-големият фестивал в Европа - събира над 180 000 души по зелените (поне до преди фестивала) ливади на графство Съмърсет. Огромен списък с изпълнители, освен хедлайнерите можете да чуете и изпълнители, които нямат нищо общо с рока и големите тълпи.

Кои: The 1975, Neil Young, Rod Stewart, Noah Kahan, Alanis Morissette, Gracie Abrams, Busta Rhymes, The Prodigy, Deftones, En Vogue, Amaarae, Cyndee, Shaboozey, Osees, Gary Numan.

Колко: Билетите струват по 378 лири (+60% спрямо 2023), но отгавна са раз-



продадени. Шансът ви е да се сдобие с нещо на място.

Какво друго: Опънете си палатката, слушайте музика и се запознайте с нови хора. Друго не ви трябва.

Как: С България Ер до Лондон. Гласътънбъри е на 200 км от летище "Хийтроу".

ROCK WERCHTER

Кога: 3-6 юли

Къде: В университетското градче Льовен, Белгия

Защо: Традиционно силен и разнообразен състав, и 80 000 души публика.

Кои: Simple Minds, Iggy Pop, Green Day, Olivia Rodrigo, Linkin Park, Weezer, Yunglud, Soulwax, Sigrid, Sawyer Hill, London Grammar,

Deftones, De La Soul

Колко: Пакетните билети за 4 дни са по 320 евро. Има и еднокдневни.

Какво друго: Льовен е рай за чревоугодници и любители на бирата.

Как: С България Ер до Брюксел, от летището до Льовен са 16 км.

MONTREUX JAZZ FESTIVAL

Къде: Монтрьо, Швейцария

Кога: 4 -19 юли

Защо: Митично място, където са се родили не само някои от най-великите творби на модерния джаз, но и рок хитове като Smoke on the Water на Deep Purple. Името "джаз" не бива да ви подвежда: програмата е много разнообразна и през годините се

е простирала в целия диапазон от Елтън Джон до Chemical Brothers.

Кои: Santana, Diana Ross, Lionel Ritchie, Neil Young, Chaka Khan, Alanis Morissette, James Blake, Trueno, London Grammar, Jorja Smith, Grace Jones, Pulp, Leon Bridges, The Black Keys, Avishai Cohen Quintet

Колко: В миналото гостите от концертите бяха безплатни. Сега очаквайте между 97 и 157 франка.

Какво друго: Програмата е толкова богата, че няма да имате време за друго.

MASTERS OF ROCK

Къде: Визовице, Чехия

Кога: 10-13 юли

Защо: Ако искате да избягате по някакъв ►

► начин от среща с A\$AP Rocky, Post Malone и Michael Kiwanuka, това е шансът ви. За феновете на метъла Чехия, Словакия и Полша са фантастични летни дестинации, с над 30 сравнително големи фестивала. Този във Визовице е едни гърди напред както заради огромния списък с участници, така и заради неповторимата (и трогателно евтина) чешка бира.

Кой: Till Lindemann, Powerwolf, HammerFall, Aporcalyptica, Soulfly, The Hu, Lita Ford, Pain, WarKings, Temperance, GloryHammer.

Колко: 3500 крони, или 140 евро, за всичките дни, правосотоящ.

Какво друго: Най-близкият по-голям град е Злин, родно място на обувките Bata, на разкошния драматург Том Стопард и на Ивана Тръмп.

Как: С "България Еър" до Прага и оттам - с влак. Или с автомобил (1090 км от София).

EXIT FESTIVAL

Кога: 10-13 юли

Къде: Петроварадинската крепост над Дунава, Нови Сад, Сърбия

Защо: Най-близкият до България голям международен фестивал. Вместо хомоген и безалкохолна бира тук можете да опитате плескавица и дюлова ракия.

Кой: Sex Pistols feat. Frank Carter, Tiesto, The Prodigy, Hurts, Eric Prydz, DJ Snake, Nina Kraviz, The Boomtown Rats, Loreen, I Hate Models.

Колко: Имената не са чак толкова впечатляващи, като при другите, но и цената е далеч по-разумна - 108 евро за четирите дни.

Какво друго: Столица на автономната провинция Войводина, Нови Сад е привлекателен град с отлична местна кухня.

Как: на 480 км от София по пътя Е80.

LOLLAPALOOZA PARIS

Къде: Париж, Франция

Кога: 18-20 юли

Защо: Прочутият американски фестивал има вече клонове в две европейски столици. В Берлин през юли ще са Джъстин Тимбърлейк и Грейси Адамс. Но вземте все пак се накланят към Париж - по съвсем разбираеми причини, нямащи общо с музиката. Достъпът е за навършили 18 години.

Кой: Justin Timberlake, Olivia Rodrigo, David Guetta, Raye, Macklemore, Benson Boone, Last Dinner Party, Finneas, Trym, Shaboozey, Jacob Collier, Tems, Feid, Mathame.

Колко: 220 евро за трите дни, 89 евро за един.

Какво друго: Париж. Трябва ли да казваме нещо повече?

Как: С "България Еър" до летище "Шарл де Гол"

SZIGET FESTIVAL

Кога: 6-11 август

Къде: остров Сигет, Буганеща, Унгария

Защо: Първо, продължава цяла седмица. Второ, събира хора от цяла Европа, така че няма да се чувствате като чужденци. Трето, освен музика атракциите включват състезания по плуване, уличен театър, карнавал в духа на 70-те и парти с прахови боу.

Кой: Post Malone, ASAP Rocky, Armin van Buuren, Boris Brejcha, Anyu, Shawn Mendes, Charli XCX, Empire of the Sun, Michael Kiwanuka, Nelly Furtado, Portugal The Man, Papa Roach, Sevdaliza,

Колко: 355 евро за целия фестивал, 85 евро за ден

Какво друго: Буганеща в момента е една от най-горещите дестинации в Европа, с фантастичен нощен живот, вкусна храна и приятно съотношение между цени и качество.

ФЕСТИВАЛИТЕ В БЪЛГАРИЯ

SOFIA LIVE FEST (27-29 юни, София). С Massive Attack, James Bay, Michael Kiwanuka, Molchat Doma, Shame, The Horrors, Ali, Hug or Handshake.

A TO JAZZ (4-6 юли, София). С Emile Londonien, Kennedy Administration, Roseye, Keyon Harrold, Gilipoljazz, Adi Oasis, El Pony Pisador, Bicho Carpinteiro, Amaro Duho, Aleph Quintet, Zone C.

MIDALIDARE ROCK (11-13 юли, Мозилово). С Alice Cooper, Manowar, W.A.S.P., Michael Schenker, Doro, Brainstorm, Tungsten, Heal.

HILLS OF ROCK (25-27 юли, Пловдив). С The Smashing Pumpkins, Extreme, Skunk Anansie, Sepultura, Machine Head, Gojira, Mastodon, Fear Factory, Vukovi.

ДЖАЗ ФЕСТИВАЛ "Д-Р ЕМИЛ ИЛИЕВ" (1-6 август, Боровец). С Nguen Le, Биг бенд на БНР, Зона С, Димитър Льолев Квартет, Скулър Трио, Муро Квартет, Dirty Loops.

BANSKO JAZZ FEST (1-10 август, Банско). С Catherine Russell Trio, Dimitris Vasilakis, Sultan Stevenson Trio, John Beasley Trio, Gabriel Palatchi Trio, Sarah Lenka, Nils Landgren Funk Unit, Ангел Демидев Квартет, New York Voices, Камелия Тодорова.



Как: Самолет или автомобил до Буганеща. Сигет е едва на 18 км от летище Ферихеги.

SPICE MUSIC FESTIVAL

Кога: 8-9 август

Къде: Бургас, България

Защо: През 2019 идеята да се съберат на едно място авторите на двайсет от най-големите хитове на 90-те рог купона на годината. След това през 2020 Spice Music едва ли не единствен в цяла Европа устоя на Covid-19 и все пак се проведе, и то по изключително приятен - казваме го от личен опит - начин. Тазгодишното издание е вече седмо поред.

Кой: Helena Paparizou, Bomfunk MCs, Inna, Eagle Eye Cherry, Peter Andre, Alcazar, Whigfield, Benassi Bros, Deep Zone Project, Mr. President, Outlandish, Maxx.

Колко: 130 лева за двата дни, 80 лева за еднокдневен.

Какво друго: Всички прелести на южното българско Черноморие са на максимум час път

Как: с "България Еър" до Бургас

FM4 FREQUENCY FESTIVAL

Кога: 13-15 август

Къде: Санкт Пьолтен, Австрия

Защо: Страхотно организиран и със силни изпълнители, но без умопомрачителните тълпи на Hurricane или Sziget.

Кой: Will Smith, Post Malone, Shawn Mendes, Chapell Roan, Kygo, Central Cee, Papa Roach, Aurora, Tommy Cash, Finch, Nina Chuba, Scooter.

Колко: 267 евро за целия фестивал

Какво друго: Отскачете до Виена за малко класика и среща с най-добрите сладкари в Европа.

Как: Разстоянието от летище Виена до Санкт Пьолтен е 72 км.

PUKKELPOP

Кога: 14-17 август

Къде: Хаселт, Белгия

Защо: Вторият най-голям фестивал в Белгия винаги се е отличавал с оригинален състав.

Кой: Queens of the Stone Age, A\$AP Rocky, Anotr, Aurora, Alemeda, Amelie Lens, Chappell Roan, Yukimi, Chloe Slater, Deadletter, Good Kid, Idles, I Hate Models, Michael Kiwanuka.

Колко: 279 евро за комбиниран билет (тук кампингът е безплатен).

Какво друго: Близкият Хаселт се прочу като първия град в Европа, въвел напълно безплатен обществен транспорт (което увеличи броя на пътниците от 300 000 до 4 милиона годишно).

Как: С България Ер до Брюксел, от летището до Хаселт са 60 км. ■



THE BEST ROCK FESTIVALS OF 2025

From Montreux and Glastonbury to Burgas and Vizovice:
11 great destinations to listen to music outdoors

By KALIN ANGELOV

Outdoor music is one of the most charming sides of summer. And apparently more and more people are discovering it, because interest in music festivals in Europe has grown to record levels - as have ticket prices for them, unfortunately. Here we have selected 11 that will take place this summer and which we think are worth the investment.

LUCCA SUMMER FESTIVAL

When: June and July

Where: Lucca, Tuscany, Italy

Why: It is not a one-off festival, but a series of individual concerts. The location is worth it even without looking at the poster, because the stage is on the central square of one of the most picturesque towns in Italy. And the selection of performers is impeccable every year.

Who: Bryan Adams, Santana, Robert Plant, Nick Cave, Riccardo Muti, Simple Minds, Morrissey, Jennifer Lopez, Pet Shop Boys, Alanis Morissette, Dream Theater, Till Lindemann, 30 Seconds to Mars, Scorpions.

How much: Varies depending on the artist and the venue. But generally much cheaper than those in

Bulgaria (e.g. 52 euros for Bryan Adams).

What else: Lucca is one of the most beautiful Renaissance cities in Italy

How: with "Bulgaria Air" to Rome, the train to Lucca is under 3 hours

GLASTONBURY

When: June 25-29

Where: Glastonbury, southwest England

Why: The largest festival in Europe - gathers over 180,000 people on the green (at least before the festival) meadows of Somerset County. Huge list of performers, in addition to the headliners, you can also hear performers who have nothing to do with rock and big crowds.

Who: The 1975, Neil Young, Rod Stewart, Noah Kahan, Alanis Morissette, Gracie Abrams, Busta Rhymes, The Prodigy, Deftones, En Vogue, Amaarae, Cymande, Shaboozey, Osees, Gary Numan.

How much: Tickets cost £378 (+60% compared to 2023), but they have long been sold out. Your chance is to get something on the spot.

What else: Pitch your tent, listen to music and meet new people. You don't need anything else.

How: With Bulgaria Air to London. Glastonbury is 200 km from Heathrow Airport.

ROCK WERCHTER

When: July 3-6

Where: in the university town of Leuven, Belgium

Why: Traditionally strong and diverse lineup, and an audience of 80,000.

Who: Simple Minds, Iggy Pop, Green Day, Olivia Rodrigo, Linkin Park, Weezer, Yungblud, Soulwax, Sigrid, Sawyer Hill, London Grammar, Deftones, De La Soul.

How much: 4-day package tickets are 320 euros. There are also single-day tickets.

What else: Leuven is a paradise for foodies and beer lovers.

How: With Bulgaria Air to Brussels, from the airport to Leuven it is 16 km.

MONTREUX JAZZ FESTIVAL

Where: Montreux, Switzerland

When: July 4-19

Why: A mythical place where not only some of the greatest works of modern jazz were born, but also rock hits such as Smoke on the Water by Deep Purple. Don't let the name "jazz" fool you: ►

► the program is very diverse and over the years has spanned the entire range from Elton John to the Chemical Brothers.

Who: Santana, Diana Ross, Lionel Ritchie, Neil Young, Chaka Khan, Alanis Morissette, James Blake, Trueno, London Grammar, Jorja Smith, Grace Jones, Pulp, Leon Bridges, The Black Keys, Avishai Cohen Quintet.

How much: In the past, many of the concerts were free. Now expect between 97 and 157 francs.

What else: The program is so rich that you won't have time for anything else.

MASTERS OF ROCK

Where: Vizovice, Czech Republic

When: July 10-13

Why: If you want to somehow escape meeting A\$AP Rocky, Post Malone and Michael Kiwanuka, this is your chance. For metal fans, the Czech Republic, Slovakia and Poland are fantastic summer destinations, with over 30 relatively large festivals. The one in Vizovice is a head and shoulders above the rest, both for its huge lineup and its unique (and touchingly cheap) Czech beer.

Who: Till Lindemann, Powerwolf, HammerFall, Apocalyptica, Soulfly, The Hu, Lita Ford, Pain, WarKings, Temperance, GloryHammer.

How much: 3,500 crowns, or €140, for all days, standing.

What else: The nearest larger city is Zlín, birthplace of Bata shoes, the splendid playwright Tom Stoppard and Ivana Trump.

How: With "Bulgaria Air" to Prague and then by train. Or by car (1090 km from Sofia).

EXIT FESTIVAL

When: July 10-13

Where: Petrovaradin Fortress over the Danube, Novi Sad, Serbia

Why: The closest major international festival to Bulgaria. Instead of hot dogs and non-alcoholic beer, here you can try pljeskavica and quince brandy.

Who: Sex Pistols feat. Frank Carter, Tiesto, The Prodigy, Hurts, Eric Prydz, DJ Snake, Nina Kraviz, The Boomtown Rats, Loreen, I Hate Models.

How much: The names are not as impressive as the others, but the price is far more reasonable - 108 euros for the four days.

What else: The capital of the autonomous province of Vojvodina, Novi Sad is a friendly city with excellent local cuisine.

How: 480 km from Sofia on the E80 road.

LOLLAPALOOZA PARIS

Where: Paris, France

When: July 18-20

Why: The famous American festival now has branches in two European capitals. Justin Timberlake and Gracie Adams will be in Berlin in July. But the scales still tip towards Paris - for completely understandable reasons that have nothing to do with music. Access is for those over 18.

Who: Justin Timberlake, Olivia Rodrigo, David Guetta, Raye, Macklemore, Benson Boone, Last Dinner Party, Finneas, Trym, Shaboozey, Jacob Collier, Tems, Feid, Mathame.

How much: 220 euros for three days, 89 euros for one.

What else: Paris. Need we say more?

How: With Bulgaria Air to Charles de Gaulle Airport

SZIGET FESTIVAL

When: August 6-11

Where: Sziget Island, Budapest, Hungary

Why: First, it lasts a whole week. Second, it brings together people from all over Europe, so you won't feel like a foreigner. Third, in addition to music, the attractions include swimming competitions, street theatre, a 1970s carnival and a powder paint party. What more could you want?

Who: Post Malone, A\$AP Rocky, Armin van Buuren, Boris Brejcha, Anyma, Shawn Mendes, Charli XCX, Empire of the Sun, Michael Kiwanuka, Nelly Furtado, Portugal The Man, Papa Roach, Sevdaliza,

FESTIVALS IN BULGARIA

SOFIA LIVE FEST (June 27-29, Sofia). With

Massive Attack, James Bay, Michael Kiwanuka, Molchat Doma, Shame, The Horrors, Ali, Hug or Handshake.

A TO JAZZ (July 4-6, Sofia). With Emile Londonien, Kennedy Administration, Roseye, Keyon Harrold, Gilipojazz, Adi Oasis, El Pony Pisador, Bicho Carpinteiro, Amaro Duho, Aleph Quintet, Zone C.

MIDALIDARE ROCK (July 11-13, Mogilovo).

With Alice Cooper, Manowar, W.A.S.P., Michael Schenker, Doro, Brainstorm, Tungsten, Heal.

HILLS OF ROCK (July 25-27, Plovdiv). With The Smashing Pumpkins, Extreme, Skunk Anansie, Sepultura, Machine Head, Gojira, Mastodon, Fear Factory, Vukovi.

JAZZ FESTIVAL "DR EMIL ILIEV" (August 1-6, Borovets). With Nguen Le, Bulgarian National Radio Big Band, Zone C, Dimitar Lyolev Quartet, Skiller Trio, Miro Quartet, Dirty Loops.

BANSKO JAZZ FEST (August 1-10, Bansko).

With Catherine Russell Trio, Dimitris Vasilakis, Sultan Stevenson Trio, John Beasley Trio, Gabriel Palatchi Trio, Sarah Lenka, Nils Landgren Funk Unit, Angel Demirev Quartet, New York Voices, Kamelia Todorova.



How much: 355 euros for the entire festival, 85 euros per day.

What else: Budapest is currently one of the hottest destinations in Europe, with fantastic nightlife, delicious food and a nice price-to-quality ratio.

How: Fly or drive to Budapest. Sziget is only 18 km from Ferihegy Airport.

SPICE MUSIC FESTIVAL

When: August 8-9

Where: Burgas, Bulgaria

Why: In 2019, the idea of gathering the authors of twenty of the biggest hits of the 1990s in one place gave birth to the party of the year. Then in 2020, Spice Music was hardly the only festival in all of Europe to resist Covid-19 and still take place, and in an extremely pleasant - we say this from personal experience - way. This year's edition is already the seventh in a row.

Who: Helena Paparizou, Bomfunk MCs, Inna, Eagle Eye Cherry, Peter Andre, Alcazar, Whigfield, Benassi Bros, Deep Zone Project, Mr. President, Outlandish, Maxx.

How much: 130 leva for both days, 80 leva for one day.

What else: all the delights of the southern Bulgarian Black Sea coast are within an hour's drive

How: with "Bulgaria Air" to Burgas

FM4 FREQUENCY FESTIVAL

When: August 13-15

Where: St. Pölten, Austria

Why: Greatly organised and with strong performers, but without the mind-blowing crowds of Hurricane or Sziget.

Who: Will Smith, Post Malone, Shawn Mendes, Chapell Roan, Kygo, Central Cee, Papa Roach, Aurora, Tommy Cash, Finch, Nina Chuba, Scooter.

How much: 267 euros for the entire festival.

What else: Hop over to Vienna for some classics and a meeting with the best pastry chefs in Europe.

How: The distance from Vienna Airport to St. Pölten is 72 km.

PUKKELPOP

When: August 14-17

Where: Hasselt, Belgium

Why: Belgium's second-largest festival has always been known for its original lineup.

Who: Queens of the Stone Age, A\$AP Rocky, Anotr, Aurora, Alameda, Amelie Lens, Chappell Roan, Yukimi, Chloe Slater, Deadletter, Good Kid, Idles, I Hate Models, Michael Kiwanuka.

How much: €279 for a combined ticket (camping is free here).

What else: Nearby Hasselt became famous as the first city in Europe to introduce completely free public transport (which increased the number of passengers from 300,000 to 4 million per year).

How: With Bulgaria Air to Brussels, from the airport to Hasselt it is 60 km. ■

СКЛЮЧЕТЕ ОНЛАЙН ЗАСТРАХОВКА

„ПОМОЩ ПРИ ПЪТУВАНЕ В ЧУЖБИНА“

www.armeesc.bg



Винаги с вас!

Със застраховка „Помощ при пътуване в чужбина“
от ЗАД „Армеец“ получавате:

- Висококачествено обслужване на родния език навсякъде по света – 24/7 при спешни случаи;
- Изплащане на разходите за медицинско обслужване и репатриране;
- Защита по време на пътувания по работа, за удоволствие, обучение или любителски спортове;
- Помощ при здравословен проблем, злополука и спешно заболяване;
- Обезщетяване при загуба, забавяне или кражба на багаж;
- Заплащане на суми за причинени щети или увреждания на трети лица;
- Покритие в над 200 страни.

За повече информация посетете интернет страницата на дружеството www.armeesc.bg или се обадете на националния ни номер 0700 1 3939.



ГРАДЪТ НА СТОТЕ КУЛИ

THE CITY OF THE HUNDRED SPIRES



Прага си остава непроменена и
в същото време всеки следващ
път ви сервира по нещо ново

Навремето някой се беше пошегувал, че има поне хиляда причини човек да посети този град, и всички те могат да се наляят в халба. Без да подценяваме качествата на чешкото пиво (виж стр.??), това е безкрайно далеч от истината. Прага, "Градът на стоте кули", е едно от най-красивите, романтични и разнообразни места в Европа. А юни е вероятно най-доброто време да ѝ се насладите (важи и за града, и за бирата).

Prague remains unchanged, and
at the same time serves you
something new every time

Someone once joked that there are at least a thousand reasons to visit this city, and they can all be poured into a mug. Without underestimating the qualities of Czech beer (see p.114), this is infinitely far from the truth. Prague, the "City of a Hundred Spires", is one of the most beautiful, romantic and diverse places in Europe. And June is probably the best time to enjoy it (this applies to both the city and the beer).



ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ СПИРКИ THE OBLIGATORY STOPS

Като казахме, че юни е отлично време да посетите Прага, сме длъжни да ви предупредим - всички останали също го знаят. Периодът от юни до август е пик на туристическия сезон. И понеже Прага трайно е сред 10-те най-посещавани града в Европа (почти 17 милиона души през 2023), този пик може да създаде неприятно гъсти тълпи и опашки. Какво и изненадващо високи цени на хотели и апартаменти.

Но има и две добри новини. Първо, животът в Чехия като цяло си остава поносимо евтин в сравнение със западна Европа (а и с България напоследък). В най-централните ресторанти ще ви поискат около 2.50 - 2.80 евро за чаша бира и десетина евро за порция телешки гулаш. И второ, туристите обикновено са дисциплинирано стаго и послушно се мъкнат по едни и същи маршрути, които в случая с Прага включват Вацлавске намести, Старе место, Карловия мост и Мала страна. Достатъчно е да кривнете една улица встрани от основния поток, за да се разхождате нормално. Колкото го атракциите, Прага има толкова много скрити съкровища, че спокойно можете и да пропуснете най-популярните места. Или просто да им хвърлите едно око набързо, колкото да попълните инстаграм профила си. Астрономическият часовник на Старе место и Карловият мост са сред задължителните места. Строителството на моста, който е един от символите на Прага, започва през 1357 година по поръчка на Карл IV. До 1841 е бил единствената връзка между двете части на града, разделени от река Влтава. Мостът е украсен с 30 статуи, включително една на св. Кирил и св. Методий.

Забравихме да споменем още един силен коз на Прага: компактността. Почти всички интересни места са концентрирани в един не-голям четириъгълник и лесно можете да ги разгледате пеш. Половин ден ще ви стигне да обиколите Пражкия замък (Prazsky Hrad) с изумителната готическа катедрала "Свети Вит", Карловия мост над река Влтава, площада на Старе место със знаменития Астрономичен часовник и старинния еврейски квартал Йозефов с неговите синагоги и с музея на Франц Кафка.

Having said that June is a great time to visit Prague, we must warn you - everyone else knows it too. The period from June to August is the peak of the tourist season. And since Prague is consistently among the 10 most visited cities in Europe (almost 17 million people in 2023), this peak can create uncomfortably thick crowds and queues. As well as painfully high prices of hotels and apartments.

But there are also two pieces of good news. First, life in the Czech Republic as a whole remains tolerably cheap compared to Western Europe (and Bulgaria recently). In the most central restaurants, you will be asked for around 2.50 - 2.80 euros for a pint of beer and a dozen euros for a portion of beef goulash. And second, tourists are usually a disciplined herd and obediently follow the same routes, which in the case of Prague include Wenceslas Square, Old Town, Charles Bridge and Mala Strana. It is enough to turn one street away from the main stream to walk normally. As for attractions, Prague has so many hidden gems that you can safely skip the most popular places. Or just take a quick look at them, just enough to fill your Instagram profile. The Astronomical Clock in Staré Město and Charles Bridge are among the must-see places. The construction of the bridge, which is one of the symbols of Prague, began in 1357 by order of Charles IV. Until 1841, it was the only connection between the two parts of the city, divided by the Vltava River. The bridge is decorated with 30 statues, including one of St. Cyril and St. Methodius.

We forgot to mention another strong point of Prague: compactness. Almost all the interesting places are concentrated in a small quadrangle, and you can easily explore them on foot. Half a day will be enough for you to visit Prague Castle (Prazsky Hrad) with the amazing Gothic St. Vitus Cathedral, Charles Bridge over the Vltava River, Old Town Square with the famous Astronomical Clock and the old Jewish quarter Josefov with its synagogues and the Franz Kafka Museum.









СТАРИ ТРАМВАИ, КРИВИ КЪЩИ OLD TRAMS, CROOKED HOUSES

Ако все пак пешеходството не ви влече, Прага има удобно метро и надежден градски транспорт. Включително и една специална линия за туристи с романтична жилка. Трамвай 42 бе пуснат през 2021 година именно с цел на обикаля най-интересните места в града - една по-екологична и несравнимо по-красива алтернатива на червените туристически автобуси. Линията се обслужва от стари, чудесно възстановени моториси от различни епохи - една още от ерата на Австро-унгарската империя, една от 1929 и една от 50-те години, възобновена от американските трамваи и използвана в снимките на безброй холивудски филми Made in Prague. Дневният билет за очарователните трамвайчета струва 400 крони (около 16 евро) и позволява неограничени качвания и слизания. Трамваят минава покрай Пражкия замък, двореца Белведере, Мала страна, Вацлавске náměstí и още няколко ключови места. Само имайте предвид, че има два маршрута: едният в делници до 14 часа, а другият - слободен и в почивните дни.

Много приятно място за разходка и за сядане на кафе (или бира) е брегът на Влтава между Наплавка и Рашново. Доскоро зает от неугледни складове и паркинг, сега брегът е преобразен по проект на прочутия архитект Петр Янда и превърнат в пространство за култура, галерии - и много приятни барове. Оттук е близо и до друга архитектурна забележителност на Прага: Танцуващата къща. Прочутите архитекти Франк Гери и Владо Милунич признават, че за създаването на тази любопитна къща са се вдъхновили от една снимка на легендарните танцьори Фред Астер и Джинджер Роджърс. Гери, носител на наградата "Пritzker", е по-популярен с други свои работи (като музея "Гугенхайм" в Билбао например), но това не пречи на Танцуващата къща вече да се смята за една от главните забележителности на Прага. Освен това почитателите ѝ отбелязват, че за разлика от останалите творби на гениалния архитект тази не изглежда като създадена с отварачка за консерви.

If walking still doesn't appeal to you, Prague has a convenient metro and reliable public transport. Including a special line for tourists with a romantic streak. Tram 42 was launched in 2021 precisely with the aim of touring the most interesting places in the city - a more ecological and incomparably more beautiful alternative to the red tourist buses. The line is served by old, wonderfully restored railcars from different eras - one from the era of the Austro-Hungarian Empire, one from 1929 and one from the 1950s, inspired by American trams and used in the filming of countless Hollywood films Made in Prague.

A day ticket for the charming trams costs 400 CZK (about 16 euros) and allows unlimited hop-on and hop-offs. The tram passes by Prague Castle, Belvedere Palace, Mala Strana, Wenceslas Square and several other key sites. Just keep in mind that there are two routes: one on weekdays until 2 p.m., and the other in the afternoon and on weekends.

A very pleasant place to walk and sit down for a coffee (or beer) is the Vltava embankment between Naplavka and Rasinovo. Until recently occupied by unsightly warehouses and parkings, the embankment has now been transformed according to a project by the famous architect Petr Janda and turned into spaces for culture, galleries, and very nice bars. From here, it is also close to another architectural landmark of Prague: the Dancing House. The famous architects Frank Gehry and Vlado Milunić admit that they were inspired to create this curious house by a photo of the legendary dancers Fred Astaire and Ginger Rogers. Gehry, a Pritzker Prize winner, is more popular with his other works (such as the Guggenheim Museum in Bilbao, for example), but this does not prevent the Dancing House from now being considered one of the main attractions of Prague. In addition, her fans note that, unlike the other works of the brilliant architect, this one does not look like it was created with a can opener.



ОТ ЗАМЪКА ДО ПИВОВАРНАТА FROM THE CASTLE TO THE BREWERY

Би било срамно да сте в Прага и да не видите Пражкия замък. Надвиснал над бреговете на Вълтава и над останалата част от града, този средновековен комплекс е паметник на ЮНЕСКО, удивителна комбинация от готическа, ренесансова и рококо архитектура. Влизането в него е бесплатно, но ще ви трябва билет за катедралата Свети Вит с нейните интригуващи - и зловещи - подземия. Това е и една от най-дълго строените сгради в Европа: започната през 1644 и завършена едва през 1929. Тук е и прословутият Прозорец на дефенестрацията - мястото, откъдето добрите жители на Прага изхвърлили пратеника на католическия си император през 1618, давайки началото на опустошителната Тридесетгодишна война.

Пражкия замък е и едно от местата, предлагащи хубава гледка към целия град. Но можем да ви препоръчаме и по-добро: Наблюдателната кула на хълма Петрин, на около 20 минути пеш от замъка. Самата кула е нещо като умалена версия на Айфеловата, но предлага фантастична гледка към града, която включва и замъка. Само бъдете психически подготвени да изкачите 299 стъпала, преди да бъдете възнаградени с възпросната гледка.

Хълмът Петрин е дом и на още по-възнаграждаваща локация: Страховския манастир, дом на най-старата пивоварна в Прага. Тук се произвежда пиво още от XII век насам. Можете да се включите в организирани турове, които ще ви запознаят с тънкостите на процеса. Но няма да ви гържи жадни, разбира се. Другата най-популярна дестинация за любителите на бирата е пивницата U Fleku (Кремелсцова 11), която също вече си има и музей. Колкото до някогашната пражка гордост Strahovskopivo, тя отпадна е част от голям международен концерт и, между нас казано, може да се пропусне.

Сред безбройните музеи на Прага има няколко, които си остават сравнително слабо популярни сред туристите, но подчертано си струва да се видят. Такъв е Музеят на декоративните изкуства (на улица Listopadu 17), който притежава може би най-хубавата колекция чешко и венецианско стъкло в света.

It would be a shame to be in Prague and not see the Prague Castle. Towering over the banks of the Vltava River and the rest of the city, this medieval complex is a UNESCO World Heritage Site, a stunning blend of Gothic, Renaissance and Rococo architecture. Entry is free, but you'll need a ticket to visit St. Vitus Cathedral with its intriguing – and eerie – dungeons. It's also one of the longest-running building projects in Europe: the construction began in 1644 and was not completed until 1929. It's also home to the infamous Defenestration Window – the spot from which the good people of Prague threw out the envoy of their Catholic emperor in 1618, starting the devastating Thirty Years' War.

Prague Castle is also one of the places that offers a good view of the entire city. But we can recommend something even better: the Petrin Hill Observation Tower, about a 20-minute walk from the castle. The tower itself is like a miniature version of the Eiffel Tower, but it offers fantastic views of the city, including the castle. Just be mentally prepared to climb 299 steps before you are rewarded with the view in question.

Petrin Hill is also home to an even more rewarding location: Strahov Monastery, home to the oldest brewery in Prague. Beer has been produced here since the 12th century. You can join organised tours that will introduce you to the intricacies of the process. But it won't keep you thirsty, of course. The other most popular destination for beer lovers is the U Fleku brewery (Kremencova 11), which also now has a museum. As for the former pride of Prague, Strahovskopivo, it has long been part of a large international concern and, between us, can be skipped.

Among the countless museums in Prague, there are a few that remain relatively unpopular with tourists, but are definitely worth a visit. Such is the Museum of Decorative Arts (at Listopadu Street 17), which has perhaps the finest collection of Czech and Venetian glass in the world.









МУЗЕИ И ПАЗАРИ MUSEUMS AND MARKETS

Ценителите на изкуството няма да пропуснат богатата Национална галерия, която има постоянни изложби за всички вкусове: от старите майстори (Кранах, Дюрер, Ел Греко, Холбайн, Рубенс), през "Изкуството на дългия век: 1796-1918" (Манес, Пикасо, Климт, фон Щук), до социалистическа и съвременна карикатура.

Прочутият майстор на "ар нуво" Алфонс Муха, родом от Прага, си има свой собствен музей, на улица Panska 7. Добре подбраната експозиция включва над 80 оригинални творби на големия майстор на плаката. Ако ви влече по-съвременното изкуство, популярни локации са Kunsthalle Praha, Trafo Gallery (в сградата на бивша кланица) и Kampa Museum, който се помещава в няколко средновековни мелници на Влтава. На различни места из града можете да разгледате и провокативните творби на популярния и у нас съвременен скулптор Давид Черни.

Някогашният социалистически еквивалент на ЦУМ, наречен Kotva (Namesty republiky) е подслонил на последния си етаж любопитния Ретро Музей, посветен изцяло на периода между Пражката пролет на 1968 и Нежната революция от 1989. Музеят пресъздава живота при късния социализъм - от бита и храната до телевизионните програми и рекламите от онова време.

Интересна дестинация е и Холешовице: някога кварталът на касапите, а днес най-артистичното предградие на Прага, преобразено с усилията на някои от водещите архитекти в Европа. Тук е DOX, Центърът за съвременно изкуство, покрит с ефектни графити от най-нашумелите съвременни художници Паста Онер и Ян Калаб. Тук няма постоянни изложби - съдържанието на трите етажа непрекъснато се променя.

А когато се преситите от храна за душата, можете да откочите до Manifesto Market (до станция на метрото Andel), за да се запознаете и с гостиженията на съвременната чешка кухня.

Art lovers will not want to miss the rich National Gallery, which has permanent exhibitions for all tastes: from the old masters (Cranach, Dürer, El Greco, Holbein, Rubens), through "The Art of the Long Century: 1796-1918" (Manes, Picasso, Klimt, von Stuck), to socialist and contemporary cartoons.

The famous master of "Art Nouveau", Alphonse Mucha, a native of Prague, has his own museum at Panska Street 7. The well-chosen exhibition includes over 80 original works by the great poster master. If you are interested in more contemporary art, popular locations include Kunsthalle Praha, Trafo Gallery (in the building of a former slaughterhouse) and Kampa Museum, which is housed in several medieval mills on the Vltava River. At various locations around the city, you can also see the provocative works of the popular contemporary sculptor David Černý.

The former socialist equivalent of the Central Department Store, called Kotva (Namesty republiky), has housed the curious Retro Museum on its top floor, dedicated entirely to the period between the Prague Spring of 1968 and the Gentle Revolution of 1989. The museum recreates life under late socialism - from everyday life and food to television programs and advertisements from that time.

Holešovice is also an interesting destination: once the butchers' quarter, and today the most artistic suburb of Prague, transformed with the efforts of some of the leading architects in Europe. Here is DOX, the Center for Contemporary Art, covered in spectacular graffiti by the most famous contemporary artists Pasta Oner and Jan Kalab. There are no permanent exhibitions here - the contents of the three floors are constantly changing. And when you have had enough of soul food, you can head to Manifesto Market (next to the Andel metro station) to get acquainted with the achievements of modern Czech cuisine.

КУТНА ХОРА KUTNA HORA

Ако разполагате с достатъчно време, не е лошо да излезете от Прага и да изследвате близките околности. Само на половин час път с автобус (от спирка Florenc) е Кутна Хора, китно средновековно градче, богато на всевъзможни забележителности – от старинната сребърна мина, през забележителната катедрала Света Барбара, до вледеняващата костница, пълна със скелети от времето на Черната чума.

На същото разстояние е и Мелник – лозарско градче, в което навремето заразенят от френското влияние крал Карл IV се опитал да научи поданиците си на винарство. Не пропускайте разходката из внушителните изби на замъка Лобковиц и опитайте чаша от местното вино "Людмила". Егва ли ще ви изненада, че чешкият Мелник е побратимен град с българския Мелник – сами преценете в кой от двата виното е по-достойно за внимание.

Струва си да видите и лятната резиденция на Карл IV в Карлшайн – на около 40 минути път с влак (хванете го от централната гара, Hlavní nadrazi). Обиколката из замъка е интересна, а ако се озовете там в периода юни-октомври, ще можете да видите и Пирамидата на светия кръст с неговата удишителна колекция от сюрреалистични готически портрети.

Малко по-отдалечен, но също толкова впечатляващ е Чески Крумлов, най-живописният град в Южна Бохемия. Ще ви трябват почти 3 часа с влак, за да го достигнете от Прага, но напълно си заслужава: средновековното градче изглежда като декор за приказка. Кацнало насред меандрите на Влтава, то се вижда като на глан от извисяващия се над него замък. Ако скитането по красивите стръмни улици ви омръзне, можете да се раздвижите, като наемете сал или лодка и обиколите града по вода. Целият Чески Крумлов е паметник на световното културно наследство на ЮНЕСКО. А ако го посетите по време на лятното слънцестоене, ще хванете и зрелищния Фестивал на розата – с рицарски дуели, средновековни пазари и всякакви други неща, които ще ви накарат да се усъмните, че сте още в XXI век.

If you have enough time, it's not a bad idea to get out of Prague and explore the nearby surroundings. Just half an hour by bus (from the Florenc station) is Kutná Hora, a picturesque medieval town rich in all sorts of sights – from the ancient silver mine, through the remarkable Cathedral of St. Barbara, to the chilling ossuary full of skeletons from the time of the Black Death.

The same distance is Melnik – a wine-growing town where King Charles IV, once infected by French influence, tried to teach his subjects winemaking. Don't miss a walk through the impressive cellars of Lobkowitz Castle and try a glass of the local wine "Lydumila". It will hardly surprise you that the Czech Melnik is a twin city with the Bulgarian Melnik – judge for yourself which of the two wines is more worthy of attention.

It's also worth seeing the summer residence of Charles IV in Karlštejn – about 40 minutes away by train (take it from the main station, Hlavní nadrazi). The tour of the castle is interesting, and if you find yourself there between June and October, you'll also be able to see the Chapel of the Holy Cross with its amazing collection of surreal Gothic portraits.

A little further away, but just as impressive, is Český Krumlov, the most picturesque town in South Bohemia. It will take you almost 3 hours by train to reach it from Prague, but it's totally worth it: the medieval town looks like the setting for a fairy tale. Perched in the middle of the meanders of the Vltava River, it can be seen from the palm of your hand from the castle towering above it. If wandering the beautiful steep streets gets boring, you can get some exercise by renting a raft or boat and exploring the town by water. The whole of Český Krumlov is a UNESCO World Heritage Site. And if you visit during the summer solstice, you'll also catch the spectacular Rose Festival – with knightly duels, medieval markets and all sorts of other things that will make you doubt you're still in the 21st century.





ON
AIR







ПИЛЗЕН PILSEN

Пилзен, четвъртият по големина град в Чехия, има над 1000-годишна история. Бил е сцена на епични битки и обсади, резиденция на император Рудолф II, крепост на католицизма по време на хуситските войни и родно място на промишления гигант Skoda. Но напук на всички тези слави страни от историята градът си остава най-прочут с труда на микроскопични гъбички, които се хранят със захар и отделят алкохол. По-просто казано, Пилзен е градът, дал ни най-съвършената бира на планетата: Prazdroj или Urquell (на немски и чешки двете думи значат едно и също - "стария извор").

Все пак тук има и други места, които си заслужават да им отделите от времето си. Всички основни забележителности са в радиус от 10 минути около централния площад (Namesti republiky), а в самото му сърце се извисява най-интересната - катедралата "Свети Вартоломеи", построена някъде около 1295 година. Ако се чувствате във форма, изкачете се по стъпалата на 102-метровата ѝ камбанария, за да видите Пилзен от птичи поглед - и да огледате чисто новите камбани, монтирани преди десетина години на мястото на претопените през Втората световна война оригинали.

Срещу катедралата е кметството - един от най-добрите образци от бароковия период на града (1559). Какво още си струва да видите: Градската зала (Mestanska beseda), превърната днес в място за култура, концерти и кинопрожекции; Музея на куклите (Muzeum Loutek), с неговата удивително пестра колекция; Монумента на жертвите на комунизма - напомняне, че именно тук през 1953 се случва първото въстание срещу тоталитарните режими в Източна Европа; и накрая Пилзенските подземия (Plzenske podzemí) - внушителна мрежа от тунели и катакомби под самия град, някои от които датират отпреди 700 години. Пилзен е на под 100 км с автомобил от Прага, или на час и половина с влак (от централната гара).

Pilsen, the fourth largest city in the Czech Republic, has a history spanning over 1,000 years. It's been the scene of epic battles and sieges, the residence of Emperor Rudolf II, a stronghold of Catholicism during the Hussite Wars and the birthplace of the industrial giant Skoda. But despite all these glorious pages of history, the city remains most famous for the work of microscopic fungi that feed on sugar and produce alcohol. Simply put, Pilsen is the city that gave us the most perfect beer on the planet: Prazdroj or Urquell (in German and Czech, both words mean the same thing – "old spring").

However, there are other places here that are worth your time. All the main attractions are within a 10-minute radius of the main square (Namesti republiky), and in its very heart stands the most interesting one - the Cathedral of St. Bartholomew, built around 1295. If you are feeling fit, climb the steps of its 102-meter bell tower to see Pilsen from a bird's eye view - and to look at the brand new bells, installed a decade ago in place of the originals melted down during World War II.

Opposite the cathedral is the Town Hall - one of the best examples of the city's Baroque period (1559). What else is worth seeing: The Town Hall (Mestanska beseda), now a place for culture, concerts and film screenings; the Puppet Museum (Muzeum Loutek), with its amazingly colorful collection; The Monument to the Victims of Communism - a reminder that it was here in 1953 that the first uprising against totalitarian regimes in Eastern Europe took place; and finally the Pilsen Underground (Plzenske podzemí) - an impressive network of tunnels and catacombs under the city itself, some of which date back 700 years. Pilsen is less than 100 km by car from Prague, or an hour and a half by train (from the main station).

A woman with long dark hair, wearing a bright yellow blazer over a black top, stands with her arms crossed against a blue and white abstract background. The text 'ZAVЪРНАЛИТЕ СЕ' is positioned to her right.

ZAVЪРНАЛИТЕ СЕ

Петя Кертикова представя истории
за смисъла да се върнеш у дома



bgonair.bg





КЪМПИНГ „ГРАДИНА“ – ЛУКС И ПРИРОДА В СЪВЪРШЕНО СЪЧЕТАНИЕ

Къмпинг „Градина“ е предпочитана локация за жадуван летен отгид, която съчетава блясъка на българското Черноморие с автентичния чар на къмпинга. Разположен в красивия залив между тихия Черноморец и древния Созопол Къмпинг „Градина“ предлага модерно изживяване и почивка на градските хора в сърцето на природата – с комфорт, уют и вдъхновение.

Бунгалата на първа линия в къмпинга са проектирани с вкус и внимание към детайла – просторни, светли и обзаведени с всичко необходимо за пълноценен престой. Възползвайте се от веранда с изглед към морето, луксозен интериор, разположение и функционалност, съчетани с романтиката на плажната ивица. Дали ще изберете да пригответе вечеря за близките си на барбекюто или ще се впуснете в кулинарни изкушения в ресторантите и крайбрежните

заведения е въпрос на избор и настроение. В къмпинга се намират и удобен супермаркет, пекарна с топли закуски, спортен магазин, банкомат и безплатен паркинг.

„Градина“ не е просто място за кемпери и каравани – това е избор на новия ваканционен лайфстайл: лукс и спокойствие, спорт или семейни приключения. Уникалното съчетание на различни активности в комплекса като разходки с велосипед, водни спортове, фитнес и плажен волейбол гарантира динамична и активна почивка, а вечерите под звездите са истинска наслада за сетивата. Тук времето спира, а престоят в летните къщички на брега на морето се превръща в незабравимо преживяване. Къмпинг „Градина“ предлага повече от почивка – това е райско кътче и истинска инвестиция в спомени и моменти, които надхвърлят очакванията ви.

CAMPING "GRADINA" – LUXURY AND NATURE IN PERFECT COMBINATION

Camping "Gradina" is a preferred location for a long-awaited summer vacation. It combines the splendour of the Bulgarian Black Sea coast with the authentic charm of camping. Located in the beautiful bay between the quiet Chernomorets and the ancient Sozopol, Camping "Gradina" offers a modern experience and relaxation for city dwellers in the heart of nature, with comfort, cosiness, and inspiration.

The bungalows on the first line of the campsite are designed with taste and attention to detail - spacious, bright and furnished with everything you need for a fulfilling stay. Take advantage of a veranda overlooking the sea, luxurious interior, location and functionality, combined with the romance of the beach. Whether you prepare dinner for your loved ones on the barbecue or indulge in culinary delights in the restaurants and coastal establishments is a matter of choice and mood. The campsite also has a convenient supermarket, a bakery with hot snacks, a sports shop, an ATM and free parking.

"Gradina" is not just a place for campers and caravans – it is a choice of the new holiday lifestyle: luxury and tranquillity, sports or family adventures. The unique combination of various activities in the complex, such as cycling, water sports, fitness and beach volleyball, guarantees a dynamic and active holiday, and evenings under the stars are a real delight for the senses.

Here time stands still, and a stay in the summer houses on the seashore becomes an unforgettable experience. Camping "Gradina" offers more than a holiday – it is a paradise and a real investment in memories and moments that exceed your expectations.





СЪБЛАЗНЯВАНЕ ПО ПРАЖКИ

Не бързайте със сувенирите – в чешката столица има по-хубави неща, в които да вложите кроните си

Текст МАРГАРИТА СПАСОВА / Фотография iSTOCK

Представете си, че сте завели любимия образ (тоест себе си) в приказната Прага - идеалния мизансцен за съблазняване, сблизяване и умиротворяване. Изтощили сте се от обикаляне на забележителностите, сверили сте биологичния си часовник по Астрономическия, и вероятно сте си накупили неизбежните сувенири.

В ТОЗИ МИГ НАСРЕЩА ВИ ГРЕЙВА УЮТНА ПИВНИЦА, с тераси и пейки, и готически надпис на дървена табела Na Slaníku (на улица Wolkerova). Ако щете вървявайте, обаче тук се лее бира непрестанно от 1570

година. Навремето това била кръчмата на шивачите, които нерядко замръквали върху сламениците (оттам и името), вероятно каталясали от разгорещена профсъюзна дейност. Днес е любимо местенце на студенти, колоездачи и туристи, извадили късмета да открият случайно най-старата пражка кръчма. Насреща може да ѝ излезе само бирарията U Kalicha (улица Na bojišti 12-14), увековечена в „Приключенията на добрия войник Швейк“.

Настанявайте се и се усмихвайте мило на келнера. Сега трябва да кажете възшебните думи: „Dám si jedno pivo prosím“. Това е чешкият аналог на „Сезам, отвори се“.

Келнерът тутакси се усмихва широко, гоня спомената халба и ви подава дебел тефтер: менюто.

На първа страница се мъдри нарисувана патица, която деликатно загатва на посетителя, че тук основният специалитет са пернатите.

Втора страница е озаглавена „Proti velké Žízeni“ (Срещу голяма жажда и глаг), тоест мезета за бира. Специалитетът на кръчмата са Utorenci, разбирай удавници. Името е противоестествено, но практично, защото утопенците са домашни нагенички, маминовани в оцет, олио, синьо нарязан лук, червен пипер и шепи тайни



погнравки. Смажени хермелин (Smažený hermelín) звучи стряскащо, но не става дума за животинчето със скъпа кожа, а за панирано меко сирене, Мариновано (nakládaný) или натюр.

СЛЕД ПРЕДЯСТИЯТА, ИДВАТ ЧОРБИТЕ, поест Polévku. Супата от кисело зеле се казва Zelňačka, чесновата съвсем предсказуемо се вика чеснечка (Česnečka). Най-култовите обаче са гулашовата (Gulášová polévka) и бирената (Pivní polévka), които се поднасят в изгълбан самун хляб. Колкото до основното ястие, чехите с блеснал поглед препоръчват „Колено“

(Pečené vepřové koleno) - джолан с хрян и горчица. Но това е амбициозен проект за сам човек... Не е за изхвърляне и моравският врабец (Moravský vrabec), който изобщо не е хвъркат, а представлява запечени късчета крехко свинско.

ПРИ ДЕСЕРТИТЕ Е НАЙ-ДОБРЕ ДА ОСТАВИМ ИМЕНАТА ДА ГОВОРЯТ. Horka laska – или гореща любов, е съчетание от сметанов сладолед, полят с горещ малинов сироп. Несравними са продаваните от миниатюрни лавки в стария град чешки Orlátky – горещи тънки вафли, пълни с прясно изпечени бадеми и

кестени, както и знаменитият Trdelník. Глупак – това е името на националното лакомство на чехите, еманация на самокритичното им чувство за хумор. Приготвя се от ванилово тесто, намотано върху нажежена метална тръба и запечено до златисто. Готовият глупак се овалва в чукани бадеми и се посипва с кристална захар. Защо се казва глупак ли? Ами защото е надут и кух, лапнеш нещо, глътнеш нищо. На финала ви остава само смело да използвате и последната си чешка дума: Zaplatíme! И да си тръгнете блажено омаломощени по криволичещите улички. ■



SEDUCTION IN PRAGUE

Don't rush with souvenirs - there are better things to invest your crowns in in the Czech capital

By MARGARITA SPASOVA / Photography iSTOCK

Imagine that you have taken your favorite person (that is, yourself) to fairy-tale Prague - the ideal mise-en-scène for seduction, rapprochement and pacification. You are exhausted from touring the sights, you have checked your biological clock on the Astronomical Clock and have probably bought the inevitable souvenirs.

AT THIS MOMENT, A COZY PUB WITH TERRACES AND BENCHES and a Gothic inscription on a wooden sign Na Slamníku (on Wolkerova Street) greets you. Believe it or not, people have been drinking here continuously since 1570. At one time, this was the tavern of tailors, who often slept on straw mats (hence the name, slama - straw), probably catalyzed by the heated trade union activity. Today it is a favorite place for students, cyclists and tourists who have been lucky enough to accidentally discover the oldest pub in Prague. The only one that can trump that is the U Kalicha beer hall (Na bojišti 12-14), immortalized in "The Adventures of the Good Soldier Švejk."

You sit down and smile pleasantly at the waiter. Now you have to say the magic words: "Dám si jedno pivo prosím." This is the Czech equivalent

of "Open Sesame." The waiter smiles broadly, brings the aforementioned mug of beer and hands you a thick notebook: the menu.

On the first page, a drawing of a duck subtly hints to visitors that the main specialty here is the feathered ones. The second page is titled "Proti velké Zízeni" (Against Great Thirst and Hunger), this is a beer appetizer. The pub's specialist is the Utopenci, meaning drowned people. The name is unnatural, but practical, because the drowned ones are homemade sausages marinated in vinegar, oil, finely chopped onion, red pepper and a handful of secret spices. Fried hermelin (Smažený hermelín) sounds scary, but it is not an animal with expensive fur - rather breaded soft cheese, marinated (nakládáný) or natural.

AFTER THE APPETIZERS, COME THE SOUPS, that is, Polévky. The sauerkraut soup is called Zelňačka, the garlic soup is predictably called česnečka. The most iconic, however, are the goulash soup (Gulášová polévka) and the beer soup (Pivní polévka), which are served in a hollowed-out loaf of bread.

As for the main course, the Czechs, with a twinkle in their eye, recommend "Kolenol!"

(Pečené vepřové koleno) - a knuckle of pork with horseradish and mustard. But this is an ambitious project for a single person... The Moravian sparrow (Moravský vrabec) is not to be thrown away either. It is not a bird at all, but rather baked pieces of tender pork.

WHEN IT COMES TO DESSERTS, IT IS BEST TO LET THE NAMES SPEAK FOR THEMSELVES.

Horka laska - or hot love, is a combination of ice cream poured over hot raspberry syrup. The Czech Oplatky - hot thin wafers filled with freshly baked almonds and chestnuts, sold in tiny shops in the old town, are incomparable, as is the famous Trdelník. Fool - this is the name of the national delicacy of the Czechs, an emanation of their self-critical sense of humor. It is made from vanilla dough, rolled around a red-hot metal tube and baked until golden. The finished 'fool' is rolled in crushed almonds and sprinkled with granulated sugar. Why is it called a fool? Well, because it's bloated and hollow, you gobble something up, swallow nothing. At the end, all you have to do is boldly use your last Czech word: Zaplatíme! And leave, blissfully exhausted, along the winding streets. ■

EO Dent

DENTAL CLINIC



ДЕНТАЛНА ЕСТЕТИКА

ИМПЛАНТОЛОГИЯ

ОРАЛНА ХИРУРГИЯ

ПАРОДОНТОЛОГИЯ

ДЕТСКА ДЕНТАЛНА

МЕДИЦИНА

ЛЕЧЕНИЕ С ЛАЗЕР

ОРТОДОНТИЯ

ОРТОПЕДИЯ

3D ДИАГНОСТИКА

ФИЗИОТЕРАПИЯ

АЛЕРГОЛОГИЯ

DENTAL ESTHETICS

IMPLANTOLOGY

ORAL SURGERY

PERIODONTOLOGY

CHILDRENS

DENTISTRY

LASER TREATMENT

ORTHODONTICS

ORTHOPEDY

3D DIAGNOSTICS

PHYSIOTHERAPY

ALLERGOLOGY



Създаваме усмивки с любов!

We create smiles with love!

ЕО Дент е най-голямата верига дентални клиники в България, която е акредитирана университетска база за специализации на лекари по дентална медицина – общо единадесет на брой клиники с екип от над 500 професионалисти в различни сфери на денталната медицина.

Много години опит, доверие и сигурност!

EO Dent is the largest chain of dental clinics in Bulgaria, which is an accredited university base for specializations of dental doctors – a total of eleven clinics with a team of over 500 professionals in various fields of dental medicine.
Many years of experience, trust and security!

www.eo-dent.com

www.eo-implant.com

info@eo-dent.com

EODent

@eo.dent

ГОЛЯМАТА ТАИНА НА ГОСПОДИН ГРОЛ

Най-прочутата чешка бира е всъщност дело на германец. Добър повод да си припомним какво значи "пилзнер", "еъл" и "лагер"

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография iSTOCK

Прочутата пилзенска бира е всъщност относително ново явление - едва от 1842. И малцина знаят, че всъщност е дело на германец, на име Йозеф Грол. Естествено, в региона се е приготвяло пиво много преди това. Близкият до Пилзен Добровски манастир например има специално разрешение да продава бира, издадено от Карл IV през 1375 година. Но тази бира очевидно не я бивало особено - блудкав еъл с колеблив вкус и твърде ниска трайност. Накрая на благородните граждани на Пилзен им писнало да пият вкусното пиво и с общи средства решили да основат модерна градска пивоварна. За главен технолог поканили Грол, признат майстор от Бавария. Той пък установил, че меката пилзенска вода се свързва изключително хармонично с хмела от близкия Жатец и с отличния местен малц. На 5 октомври 1842 Грол представил на старейшините гото-

вия продукт: необичайно бистро пиво със свеж, горчив привкус и приятна газировка. То незабавно се превърнало в пазарна сензация и за броени години завладяло не само чешкия, но и пазарите в съседните страни. През 1898 вече било толкова копирано, че пилзенските пивовари се принудили да защитят марките Urquell и Pilsner, за да отличат оригиналния продукт (на немски и чешки двете думи значат едно и също - "стария извор"). Днес три четвърти от всички бири в света се произвеждат по технологията на Йозеф Грол.

Всеки от нас се смята за експерт по бирите, разбира се. Но повечето хора всъщност приемат популярната категоризация (еъл, лагер, портър) като даденост, без да знаят какво точно се крие зад тези термини. Нещата се усложняват от факта, че значението се е променяло с времето и според локацията: с миграцията и еволюцията на пивоварните техники, ►





► понятията са започнали да значат различни неща в Бавария и в Южна Калифорния, да речем. Все пак едно нещо е безспорно: съществуват два основни рода бира според това къде протича ферментацията.

ЕЙЛ СРЕЩУ ЛАГЕР. Ако се абстрахираме от съвременните опити на някои корпорации да надует печалбите си чрез употреба на царевица, бирата се произвежда от три основни съставки: малц (покълнал ечемик), хмел (от него идва горчивият привкус, освен това действа като консервант) и вода. И, разбира се, грозди, които отговарят за ферментацията - тоест превръщат захарите в малца в алкохол.

Днес е прието с понятието "ейл" да се означават всички видове бира, в които протича "горна" ферментация - тоест в горната част на съда. Най-често отговорни за това са гроздите от вида *Saccharomyces cerevisiae*. Горната ферментация протича относително бързо и при висока (стайна) температура. При нея се освобождават повече ароматни естери. Тоест полученото пиво често има допълнителен привкус - на плодове, ядки или нещо грубо. Думата "ейл" произлиза от староанглийското *ealu* - магия, възшебство (също като българската дума "мая", която идва от гръцкото *magia*). До началото на XIX век пивоварите са правели само ейл.

НЯКЪДЕ ПО ТОВА ВРЕМЕ в Бавария се появява лагерът - от германската дума *lagern*, "складирам". При него ферментацията се осъществява на дъното на съда от груг тип грозди - *Saccharomyces pastorianus*. Процесът е доста по-бавен и изисква по-ниска температура - до 14 градуса по Целзий за първичната фаза и от 0 до 4 градуса за вторичната. Затова първите производители са в Германия и Чехия - страни с умерен климат, където натрупаният през зимата лег се прибира в добре изолирани складове и ги поддържа хладни и през лятото.

Плюсът на по-студената ферментация е, че се образуват по-малко естери и съответно бирата е по-светла, с по-изчистен вкус и по-доловим хмел (и, не на последно място, по-трайна). През 1842 Йозеф Грол усъвършенства процеса в Пилзен и така се появява *pilsener* - най-популярният тип бира в света днес.

ТИПОВЕТЕ ЕЙЛ. Разделянето на бирите на ейл и лагер няма да ви изясни много картината, защото всеки от двата основни типа на свой ред се дели на множество подтипове. Често грастично различни един от друг. Например *Pale Ale* е



Йозеф Грол: човекът, на когото дължим най-популярния тип бира в света
Josef Groll: the man to whom we owe the most popular type of beer in the world

златист на цвят, с отчетлив аромат на хмел. *India Pale Ale* (понякога *Imperial Pale Ale*) е разновидност на светлия ейл с още по-изразен хмел и малко по-високо алкохолно съдържание. *Brown Ale* е характерен за северна Англия, по-тъмен на цвят, с по-малко хмел и често леко сладникав вкус (типичен пример е *Newcastle Brown Ale*). *Stout* е тъмно, много слабо газирано пиво с наситен вкус, който идва най-вече от факта, че преди ферментацията малцът се пече. Хмел почти (или изобщо) не се използва. Най-прочутите представители са *Guinness* и *Murphy's*. *Porter* също тъмно пиво, много близко до *stout*, само че при него ечемикът не е печен. Често съчетават аромата на шоколад с доста горчиви нотки. Най-популярният белгийски тип ейл се нарича *Dubbel* - "двоен". Варен някога от монасите-траписти,

той е кафеникав на цвят и обикновено с 6 до 8 градуса алкохолно съдържание. Има също *Triple* ("троен") и *Quadruple* ("четворен") - още по-силни.

Близка до ейла като технология е пшеничната, или "бяла" бира. Тя се прави чрез смесването на ечемичен и пшеничен малц. От пшеницата идва мътният ѝ характер. Прието е да не се филтрира, така че в бутилката остават и гроздите. Те са от груг вид - *Torulaspora delbrueckii* - и често създават необичайни аромати, напомнящи ванилия и карамфил. В белгийската разновидност, наречена *Witbier*, е прието да се добавят ароматизатори като портокалова кора и кориандър. Сервира се с резенче лимон.

ТИПОВЕТЕ ЛАГЕР. Най-знаменит мук е *Pilsner* - изключително бистър, бле-

гозлатист на цвят, с доловим вкус на мая и отчетлив хмел. Освен оригиналния Pilsner Urquell, много популярни са германските Warsteiner и Beck's.

Helles е създадена от мюнхенската пивоварна Spaten през 1894 в отговор на колосалния успех на Pilsner - сходна е на вкус с него, но с по-малко хмел. Типични представители са Lowenbrau и Hacker-Pschorr.

Макар повечето видове боск днес да идват от Белгия, оригиналната рецепта е немска. Обикновено се правят наесен, тъмни са на цвят и с доста високо алкохолно съдържание. Doppelbock - тоест "двоен бок" - е още по-тъмен, силен и сладникав. Oktoberfest или Marzen е специален вид лагер, който се прави в Мюнхен за честването на Октоберфест. Обикновено бирата се вари през март (оттам и името) и после се остава бавно да доферментира до октомври. Най-често е възтържана на цвят и с по-висок алкохолен градус. Vienna Lager е кехлибарено до червеникаво на цвят пиво, с лек сладникав привкус. Създадено от Антон Дреер във Виена през 1841. По-късно австрийски пивовари пренасят рецептата в Мексико. Dunkel е тъмно пиво с отчетлив малцов вкус и почти без горчивина.

Характерно е най-вече за Бавария, но тъмни бири по сходна рецепта се правят и в Чехия, и в други области на Германия.

НИ РИБА, НИ РАК. Има и немалко типове пиво, които не могат ясно да се причислят към едното от двете големи семейства. Такава е Kolsch - характерната бира за района на Кьолн, която първо претърпява горна ферментация, преди след това да бъде подложена на вторична горна. Друга уникална особеност е, че се сервира задължително в малки (200 мл) чашки.

Lambic е белгийско пиво, за ферментацията на което се използват диви грозди и дори други микроорганизми, включително добре познатият ни от киселото мляко Lactobacillus. Това ги прави изключително разнообразни - и непредсказуеми. Kriek също е белгийска бира, в която към класическите съставки се добавят и череши. Има разновидности, ароматизирани с други плодове, с билки и дори с корени като джинджифил.

Напоследък все по-популярни стават бирите, отлежавани в дъбови или други дървени съдове (обикновено стари бъчви от бърбън или шери, което подсилва ароматите). В Германия се правят и опуше-

ни бири - малцът се опушва преди варенето, което придава на бирата отчетлив вкус (на нагеница, според критиците им). Най-популярни са пушените бири от Бамберг.

ИСТИНСКИТЕ ГРАДУСИ. Понякога означенията за алкохолно съдържание върху бирените бутилки могат да са подвеждащи. Чехите например използват системата на германския химик Фриц Плато, която мери колко силна е бирата според относителната ѝ плътност спрямо водата (или мери колко е сухото вещество, ако предпочитате). Така светлите бири са около 10 до 12 градуса, а тъмните и специалните - над 14. Действителният алкохолен градус на първите обаче е между 4 и 6, а на по-силните - от 7 до 11. Има и значително по-алкохолни бири. Доскоро рекордът принадлежеше на нещо с красноречивото име The End of History - белгийски ейл с 55% чист алкохолен градус. Отскоро обаче първенец е Schorschbock 57 - с 57.5 % алкохолно съдържание, почти колкото абсента. Това се постига след поредица от замразявания, при всяко от които ледът (тоест водата) се отстранява, докато остане само концентрат. ■

BULGARIA - SOFIA

Two restaurants serving traditional national dishes. Live folk music. Summer gardens.



HADJIDRAGANOVITE IZBI
www.izbite.com



HADJIDRAGANOVITE KASHTI
www.kashtite.com



Hadjdragans restaurants take you on a culinary journey through time without leaving the capital. Two restaurants in the heart of Sofia function as museums, with original exhibits donated by old Bulgarian families. Thousands of household items from ancient Bulgarian villages will be brought to life before your eyes, together with stunning

costumes, painted carts, a weaving loom, and more. Come and sample some traditional Bulgarian dishes including oven roasted lamb, chicken in an egg, banitsa and shopska salad. Choose one of the two restaurants, relax, savour your meal, and take comfort in the knowledge that you have just passed by a number of Bulgaria's most exciting sights.

MR. GROLL'S BIG SECRET

The most famous Czech beer is actually the work of a German. A good reason to remember what "pilsner", "ale", and "lager" mean

By KALIN ANGELOV / Photography iSTOCK

The famous Pilsen beer is actually a relatively new phenomenon - only since 1842. And few people know that it is actually the work of a German named Josef Groll.

OF COURSE, BEER WAS BREWED in the region long before that. For example, the Dobrovský Monastery near Pilsen has a special permit to sell beer, issued by Charles IV in 1375. But this beer was apparently not very good - a lousy ale with a shaky taste and a very short shelf life. In the end, the noble citizens of Pilsen got tired of drinking sour beer and decided to found a modern city brewery with common funds. They invited Groll, a recognised master from Bavaria, as their chief technologist.

He found that the soft Pilsen water combined extremely harmoniously with the hops from nearby Žatec and the excellent local malt. On October 5, 1842, Groll presented the finished product to the elders: an unusually clear beer with a fresh, bitter aftertaste and pleasant carbonation. It immediately became a market sensation and within a few years conquered not only the Czech market, but also the markets in neighbouring countries. By 1898, it had already been copied so much that the Pilsen brewers were forced to protect the brands Urquell and Prazdroj to distinguish the original product (in German and Czech, the two words mean the same thing - "old spring"). Today, three-quarters of all beers in the world are produced using Josef Groll's technology.

EACH OF US CONSIDERS HIMSELF an expert on beers, of course. But most people take the popular categorisation (ale, lager, porter) for granted, without knowing exactly what lies behind these terms. Complicating matters is the fact that the meaning has changed over time and location: with migration and the evolution of brewing techniques, the terms have come to mean different things in Bavaria and Southern California, for example. One thing is certain, though: there are two main types of beer, depending on where the fermentation takes place.

ALE VERSUS LAGER. If we ignore the modern attempts of some corporations to inflate their profits by using corn, beer is made from three main ingredients: malt (germinated barley), hops (which give it its bitter taste and also act as a preservative), and water. And, of course, yeast, which is responsible for fermentation - that is, converting the sugars in the malt into alcohol.

Today, the term "ale" is generally used to refer to all types of beer that undergo "top" fermentation - that is, at the top of the tank. The yeast most often responsible for this is the *Saccharomyces cerevisiae*. Top fermentation occurs relatively quickly and at high (room) temperature. It releases more aromatic esters. The resulting beer often has an additional flavour of fruits, nuts or something else. The word "ale" comes from the Old English *ealu* - magic, sorcery (just like the Bulgarian word "maya" - yeast, which comes from the Greek "magia", magic). Until the beginning of the 19th century, brewers only made ale.

SOMEWHERE AT THIS TIME, lager appeared in Bavaria (from the German word *lagern*, "to store"). In it, fermentation takes place at the bottom of the vessel by another type of yeast, *Saccharomyces pastorianus*. The process is much slower and requires a lower temperature, up to 14 degrees Celsius for the primary phase and from 0 to 4 degrees Celsius for the secondary phase. Therefore, the first producers were in Germany and the Czech Republic - countries with a temperate climate, where the ice accumulated in winter is stored in well-insulated warehouses and keeps them cool in summer.

The advantage of colder fermentation is that fewer esters are formed, and the beer is therefore lighter, with a cleaner taste and more noticeable hops (and, last but not least, longer-lasting). In 1842, Josef Groll perfected the process in Pilsen, and thus pilsener was born - the most popular type of beer in the world today.

TYPES OF ALE. Dividing beers into ale and lager will not clarify the picture much, because each of the two main types is in turn divided into numerous subtypes. Often drastically different from each other. For example, Pale Ale is golden in colour, with a distinct aroma of hops. India Pale Ale (sometimes Imperial Pale Ale) is a variety of light ale with even more pronounced hops and a slightly higher alcohol content. Brown Ale is typical of northern England, darker in colour, with less hops and often a slightly sweet taste (a typical example is Newcastle Brown Ale). Stout is a dark, very slightly carbonated beer with a





rich flavour, coming mostly from the fact that the malt is roasted before fermentation. Hops are rarely used. The most famous representatives are Guinness and Murphy's. Porter is also a dark beer, very close to stout, only in this case, the barley is not roasted. They often combine the aroma of chocolate with quite bitter notes. The most popular Belgian type of ale is called Dubbel - "double". Once brewed by Trappist monks, it is brownish and usually has an alcohol content of 6 to 8 degrees. There are also Tripel ("triple") and Quadrupel ("quadruple") - even stronger. Close to ale in technology is wheat beer, or "white" beer. It is made by mixing barley and wheat malt. Its cloudy character comes from the wheat. It is customary not to filter, so the yeast remains in the bottle. And it is a different species of yeast - *Torulaspora delbrueckii*, that often creates unusual aromas reminiscent of vanilla and cloves. In the Belgian variety, called Witbier, it is customary to add flavourings such as orange peel and coriander. It is served with a slice of lemon.

TYPES OF LAGER. The most famous here is Pilsner - extremely clear, pale golden in colour, with a noticeable yeast flavour and distinct hops. In addition to the original Pilsner Urquell, the German Warsteiner and Beck's are very popular. Helles was created by the Munich brewery Spaten in 1894 in response to the colossal success of Pilsner - it tastes similar to it, but with less hops. Typical representatives are Lowenbrau and Hacker-Pschorr.

Although most types of bock today come from Belgium, the original recipe is German. They are usually made in the fall, are dark in color and have a fairly high alcohol content. Doppelbock - that is, "double bock" - is even darker, stronger and sweeter. Oktoberfest or Marzen is a special type of lager that is made in Munich to celebrate Oktoberfest. The beer is usually brewed in March (hence the name) and then left to slowly ferment until October. It is most often dark in color and has a higher alcohol content. Vienna Lager is an amber to reddish-colored beer with a slightly sweet aftertaste. It was created by Anton Dreher in Vienna in 1841. Later, Austrian brewers brought the recipe to Mexico. Dunkel is a dark beer with a distinct malty flavor and almost no bitterness. It is characteristic mainly of Bavaria, but dark beers with a similar recipe are also made in the Czech Republic and other regions of Germany.

NEITHER FISH NOR CRAB. There are also quite a few types of beer that cannot be clearly attributed to one of the two large families. Such is Kolsch - the typical beer of the Cologne region, which first undergoes top fermentation, before then undergoing secondary bottom fermentation. Another unique feature is that it is served in small (200 ml) glasses.

Lambic is a Belgian beer that uses wild yeast and even other microorganisms for fermentation, including the well-known *Lactobacillus* (from Bulgarian yogurt). This makes them extremely diverse - and unpredictable. Kriek is also

a Belgian beer, in which cherries are added to the classic ingredients. There are varieties flavoured with other fruits, herbs and even roots such as ginger.

Recently, beers aged in oak or other wooden vessels (usually old bourbon or sherry barrels, which enhances the flavours) have become increasingly popular. In Germany, smoked beers are also made - the malt is smoked before brewing, which gives the beer a distinct flavor (like sausage, according to their critics). The most popular are smoked beers from Bamberg.

THE REAL DEGREES. Sometimes the alcohol content labels on beer bottles can be misleading. The Czechs, for example, use the system of the German chemist Fritz Plato, which measures how strong a beer is according to its relative density to water (or measures how much dry matter it has, if you prefer). Thus, light beers are around 10 to 12 degrees, and dark and special beers - over 14. The actual alcohol content of the former, however, is between 4 and 6, and the stronger ones, from 7 to 11.

There are also significantly more alcoholic beers. Until recently, the record belonged to something with the eloquent name The End of History - a Belgian ale with a pure alcohol content of 55%. Recently, however, the champion has been Schorschbock 57, with 57.5% alcohol content, almost as much as absinthe. This is achieved after a series of freezes, in each of which the ice (i.e. water) is removed until only the concentrate remains. ■



POSOKA.COM

Резервирай своето вълнуващо
пътуване на www.posoka.com
или се свържи с нас на **0700 17 107**

Tunisia





180 DEGREES

Kabakum | Varna | Bulgaria



Luxury Seaside Properties for Sale

Learn more  +359 888 323 432
www.my-home.bg

ПРАВИЛА ЗА ПРЕВОЗ НА БАГАЖ ПО ПОЛЕТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕЪР

Всички пътници на „България Еър“ имат право на превоз на безплатен ръчен багаж 10 кг + дамска чанта/лаптоп в салона, а в зависимост от избраната класа и тарифа и на регистриран багаж (в багажника на самолета). Превозът на багаж по редовните линии е съобразен и с някои общи правила и политиката на „България Еър“ които трябва да имате предвид. Авиокомпания „България Еър“ спазва системата PIECE CONCEPT, базирана на броя, теглото и размерите на чекирания багаж.

BAGGAGE ALLOWANCE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

All passengers of Bulgaria Air are entitled to free carriage of cabin baggage 10 kg + personal item/laptop, as well depending on the chosen class of service and fare to a checked baggage (in the luggage compartment of the airplane). Baggage transportation on regular flights is based on some general rules and the policy of Bulgaria Air, which you should consider. Bulgaria Air baggage policy complies with the **PIECE CONCEPT** system based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.



ПРЕВОЗ НА БЕЗПЛАТЕН БАГАЖ В ПОЛЕТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕЪР

Всички пътници на България Еър имат право на превоз на безплатен ръчен багаж в салона и регистриран багаж /в багажника на самолета/, в зависимост от избраната тарифа. Безплатните норми за брой и тегло на багажа могат да бъдат различни, в зависимост от класата на пътуване /бизнес или икономична/, както и от тарифата, по която е издаден билета. Превозът на багаж по редовните линии е съобразен и с някои общи правила и политиката на България Еър, които трябва да имате предвид.

ПОЛИТИКА ЗА ПРЕВОЗ НА БАГАЖ ПО ПОЛЕТИ, ИЗПЪЛНЯВАНИ ОТ БЪЛГАРИЯ ЕЪР

Авиокомпания България Еър въвежда по линиите си правила за превоз на багаж за билети, издадени след 2 май 2011г. Системата PIECE CONCEPT е базирана на броя, теглото и размерите на чекирания багаж.

ТАРИФИ БЕЗ РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен само ръчен багаж, има право да превози в кабината на самолета безплатен багаж, както следва:

Класа на обслужване – икономична класа

Набор на безплатен багаж - 1 брой ръчен багаж до 10 кг и размери 55x40x23 см (сумарна дължина до 118 см)* и 1 дамска чанта/лаптоп.

**Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/. При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Солун, Атина, Родос, Корфу или Хераклион) регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg или телефон +359 2 40 20 400.*

ТАКСИ ЗА БАГАЖ

Първи брой регистриран багаж до 23 кг и до 158 см*:

Такса 30 EUR – Тел Авив (30 USD), Лондон (30 GBP), Магдуг, Малага, Палма де Майорка, Барселона, Лисабон, Амстердам, Брюксел, Париж (Шарл дьо Гол), Москва (Шерметиево)

Такса 20 EUR – Франкфурт, Берлин, Цюрих (20 CHF), Прага, Виена, Рим-Фiumicino, Милано, Ларнака, Родос, Хераклион, Корфу, Атина

Такса 15 EUR – Варна, Бургас

> В случай на по-тежък, по-обемен или допълнителен чекиран багаж се прилагат стандартните условия на България Еър.

> Регистриран багаж може да бъде закупен преди полет на летище или чрез издателя на билета.

> Сумата, доплатена за регистриран багаж за билети, издадени по тарифа без регистриран багаж, не подлежи на възстановяване.

> Притежанието на карти CCB Club, карта Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и България Еър, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен чекиран багаж по тарифа без багаж.

**Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/.*

При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Солун, Атина, Родос, Корфу или Хераклион) регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg или телефон +359 2 40 20 400.

ТАРИФИ С РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен регистриран багаж, има право да превози в багажниците на самолета безплатен багаж, както следва:

ПО МЕЖДУНАРОДНИ И ВЪТРЕШНИ ЛИНИИ

КЛАСА НА ОБСЛУЖВАНЕ – БИЗНЕС КЛАСА

Норма на безплатен багаж - 2 броя ръчен багаж с общо тегло до 15 кг. (размери 55x40x23см всеки) и 1 дамска чанта/лаптоп, 2 броя регистриран багаж, до 32кг и до 158 см* всеки

BAGGAGE ALLOWANCE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

All passengers of Bulgaria Air are entitled to free carriage of cabin baggage and checked baggage (in the luggage compartment of the airplane) depending on the chosen fare. Free allowances for pieces and weight of baggage may vary depending on the travel class (business or economy) and the fare on which the ticket has been issued. Baggage transportation on regular lines also conforms to some general rules and the policy of Bulgaria Air, which you should consider.

BAGGAGE POLICY ON FLIGHTS OPERATED BY BULGARIA AIR

Bulgaria Air introduces rules for baggage carriage on its destinations for all tickets, issued after May 2, 2011. The PIECE CONCEPT system is based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.

FARES WITHOUT CHECKED BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a fare that includes only a hand baggage carriage, is allowed to transport in the cabin free baggage allowance as follows:

Class of service – Economy class

Allowance for free of charge baggage - 1 piece hand baggage up to 10 kg and dimensions 55x40x23cm (total length up to 118 cm)* and 1 personal item/laptop bag.

Fees for checked baggage carriage:

First piece of checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm*:

Fee 30 EUR - Tel Aviv (30 USD), London (30 GBP), Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Barcelona, Lisbon, Amsterdam, Brussels, Paris (Charles de Gaulle), Moscow (Shermetievo)

Fee 20 EUR - Frankfurt, Berlin, Zurich (20 CHF), Prague, Vienna, Rome-Fiumicino, Milan, Larnaca, Rhodes, Heraklion, Corfu, Athens

Fee 15 EUR - Varna, Burgas

> In case of heavier, above volumes or additional piece of checked baggage, the standard conditions of Bulgaria Air apply.

> Checked baggage can be purchased before the flight at the airport or through the issuer of the ticket.

> The amount paid for checked baggage for tickets issued at a fare without checked baggage is non-refundable.

> Possession of CCB Club card, Visa Platinum card from CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and FLY MORE gold card does not entitle free checked baggage on tariff without baggage.

**The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage /l+h+w/.*

When traveling from any of the Greek destinations (Thessaloniki, Athens, Rhodes, Corfu or Heraklion) checked baggage or oversize baggage can be requested only through the ticket issuer or through the Customer Service Center by email at callfb@air.bg or phone +359 2 40 20 400.

FARES WITH CHECKED-IN BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a fares that includes checked baggage, is allowed to transport in the luggage compartment of the airplane free baggage allowance as follows:

INTERNATIONAL AND DOMESTIC FLIGHTS

CLASS OF SERVICE - BUSINESS CLASS

2 pieces hand baggage with a total weight up to 15 kg (dimensions 55x40x23cm each) and 1 personal item/laptop bag, 2 pieces checked baggage, up to 32kg and 158 cm* each.

CLASS OF SERVICE - ECONOMY CLASS

1 piece hand baggage up to 10 kg and dimensions 55x40x23 cm (total length up to 118 cm)* and 1 personal item/laptop bag, 1 piece checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm*.

**The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage /l+h+w/.*

When traveling from any of the Greek destinations (Thessaloniki, Athens, Rhodes, Corfu or

КЛАСА НА ОБСЛУЖВАНЕ – ИКОНОМИЧНА КЛАСА

Норма на безплатен багаж - 1 брой ръчен багаж до 10 кг и размери 55x40x23 см (сумарна дължина до 118 см)* и 1 дамска чанта/лаптоп, 1 брой регистриран до 23 кг и до 158 см*

ИЗКЛЮЧЕНИЯ

Златна карта FLY MORE - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

За билети заплатени с карта VISA Platinum от ЦКБ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

За билети заплатени с кобрандирана карта България Еър и ЦКБ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

За членове на програмата „CCB Club“ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

Моряци - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки***

Бебета от 0-2 години - В случай, че тарифата, по която е издаден билета на възрастният, придружаващ бебето, позволява 1 брой чекиран багаж до 23 кг, то бебето има право на 1 брой чекиран багаж до 10 кг. Превозът на бебешки колички се извършва безплатно, но те следва задължително да се предават и получават непосредствено при качване/слизване на/от самолета. Авиокомпанията не носи отговорност за щети в резултат на транспортиране по багажните ленти в случай, че количката не е предадена/получена на/от самолета.

***Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l +h+w/. Пътникът може да превозва и повече от безплатната норма багаж срещу допълнително заплащане. Трети багаж се таксува по таксата за трети свръхбагаж.**

**** Ако билетите Ви са заплатени в сайта на компанията, както и в случаите на: притежание на златна карта FLY MORE, членство в програмата CCB Club, или за билети, заплатени с кобрандирана карта от ЦКБ и България Еър или карта Visa Platinum от ЦКБ, е необходимо да се свържете с нас на тел +359 2 4020 400 или на е-мейл callfb@air.bg за преиздаване на билета с право на 2 броя безплатен багаж.**

***** За да се възползвате от условията ни за превоз на моряци е необходимо билета да бъде издаден в по специална моряшка тарифа. За повече информация и резервация можете да се обърнете към Центъра за обслужване на клиенти на тел +359 2 4020 400 или на е-мейл callfb@air.bg, бората на авиокомпанията в страната и чужбина, както и чрез агентската мрежа.**

Притежанието на карти CCB Club, Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и България Еър, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен допълнителен чекиран багаж по тарифа без багаж.

Правото на два броя багаж за притежатели на златна карта FLY MORE и CCB Club и за билети, заплатени с кобрандирана карта България Еър и ЦКБ, както и карта Visa Platinum от ЦКБ, е само за полети, при които опериращ превозвач е авиокомпания България Еър.

ТАКСИ ЗА СВРЪХБАГАЖ - МЕЖДУНАРОДНИ ЛИНИИ

За тегло на багажа между 23 кг и 32 кг – цена 50 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магдуг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 60 EUR.

За големина на багажа между 158 см* и 203 см* - цена 70 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магдуг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 80 EUR.

За големина на багажа между 203 см* и 280 см* - цена 100 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магдуг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 120 EUR.

Допълнителна бройка - втори багаж до 23 кг до 158 см* - цена 50 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магдуг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 60 EUR

Допълнителна бройка – трети багаж до 23 кг до 158 см* - цена 100 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магдуг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 120 EUR.

***За пътуване от Лондон посочените тарифи са съответно в GBP и от Тел Авив в USD.**

При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Солун, Атина, Родос, Корфу или Хераклион) допълнителен регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg или телефон +359 2 40 20 400.

ТАКСИ ЗА СВРЪХБАГАЖ - ВЪТРЕШНИ ЛИНИИ

За тегло на багажа между 23 кг и 32 кг – 15 EUR.

За големина на багажа между 158 см* и 203 см* - 40 EUR.

За големина на багажа между 203 см* и 280 см* - 60 EUR.

Допълнителна бройка - втори багаж до 23 кг до 158 см* - 30 EUR.

Допълнителна бройка – трети багаж до 23 кг до 158 см* - 60 EUR.

Багаж с тегло над 32 кг може да се превозва само като карго.

В случай, че билетът дава право на безплатен превоз на два броя регистриран багаж, а пътникът превозва три броя регистриран багаж – третият багаж е в категория „Допълнителна бройка- трети багаж до 23кг до 158 см“.

За повече информация относно всички видове специален багаж, моля посетете интернет страницата на България Еър www.air.bg.

Heraklion) checked baggage or oversize baggage can be requested only through the ticket issuer or through the Customer Service Center by email at callfb@air.bg or phone +359 2 40 20 400.

EXCEPTIONS

Gold card FLY MORE - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For tickets paid with VISA Platinum card by CCBank - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For tickets paid with co-branded card Bulgaria Air / CCBank - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For members of the 'CCB Club' programme- free checked-in baggage - 2 pieces of 23 kg.

Third piece is charged as third excess baggage**

Seamen - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each***

Infants 0-2 years of age - If the fare of the ticket of the adult who is accompanying the baby allows 1 piece checked baggage up to 23 kg, the baby is entitled to 1 piece checked baggage up to 10 kg.

Transportation of baby carriages is free of charge, but it is mandatory to hand them over/to receive them immediately before embarkation / disembarkation of the aircraft.

The aviation company shall not be responsible for damages resulting from transportation on baggage belts, in case the carriage has not been handed over/received at the aircraft.

*** The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage /l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.**

**** If your tickets are paid in the company's website, as well as in the cases of: possession of gold card FLY MORE, membership in CCB Club, or tickets paid with co-branded card from CCB and Bulgaria Air or Visa Platinum card from CCB you need to contact us by phone +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg to reissue the ticket entitled to free 2 pieces of luggage.**

***** In order to take advantage of our conditions for the transportation of seamen, the ticket must be issued at a special seaman fare. For more information and reservations, please contact the Customer Service Center at +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg, any of the Bulgaria Air offices or through the travel agent network.**

Possession of card CCB Club, Visa Platinum CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and Gold Card FLY MORE does not entitle the additional free checked baggage on tariff without luggage.

The right to two pieces of luggage for holders of Gold Card FLY MORE and CCB Club and tickets paid with co-branded card CCB and Bulgaria Air and Visa Platinum card from CCB is only on flights where the operating carrier is Bulgaria Air.

EXCESS BAGGAGE FEES – INTERNATIONAL FLIGHTS

Baggage weight between 23 kg and 32 kg – 50 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 60.

For luggage sizes between 158** cm and 203 cm** - 70 EUR

For the following destinations: Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 80

For baggage size between 203 **cm and 280 cm** - 100 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 120

Extra piece – second bag up to 23 kg x 158 cm** - 50 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 60

Extra piece – third bag up to 23 kg x 158 cm** - 100 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 120

*** For travel from London these fares are respectively in GBP and from Tel Aviv in USD.**

****The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage /l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.**

EXCESS BAGGAGE FEES – DOMESTIC FLIGHTS

Baggage weight between 23 kg and 32 kg – 15 euros

Baggage dimensions between 158 cm* and 203 cm* – 40 euros

Baggage dimensions between 203 cm* and 280 cm* – 60 euros

Extra piece – second bag up to 23 kg up to 158 cm* – 30 euros

Extra piece – third bag up to 23 kg up to 158 cm* – 60 euros

Baggage with weight over 32 kg may only be carried as cargo.

In case the ticket entitles a free carriage of 2 pieces of checked baggage and the passenger carries 3 pieces of checked baggage - the third luggage is in the category " Extra piece – second bag up to 23 kg up to 158 cm**".

***The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage /l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.**

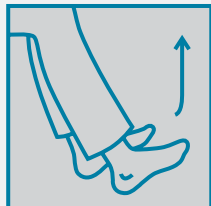
For more information please check Bulgaria Air's website www.air.bg.

ГОТОВИ ЗА ПОЛЕТ

Предлагаме ви няколко полезни съвета за това как да се чувствате добре по време на полета и след него. Изпълнявайте упражненията бавно и дишайте равномерно.

FIT TO FLY

These handy exercises enable you to stay in top form – both during and after the flight. Perform each move with steady, even breathing.



ХОДИЛА

10 пъти

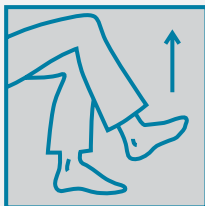
Поставете петите на пода и повдигнете нагоре пръстите на краката. После опрете пода с пръсти и повдигнете петите.



ГЛЕЗЕНИ

15 пъти

Правете кръгови движения първо с единия крак, а после с другия.



КОЛЕНЕ

30 пъти

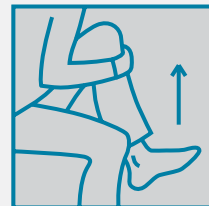
Повдигнете единия крак, докато не усетите напрежение в бедрото.



РАМЕНЕ

5 пъти

Поставете ръцете на бедрата и започнете да описвате кръгови движения с раменете.



КРАКА

10 пъти

Наведете се леко напред. Обгърнете с ръце коленете и ги повдигнете на нивото на гърдите. Задръжте така 15 секунди.



ГРЪБ И РЪЦЕ

15 пъти

Поставете и гвете стъпала на пода и стегнете корема. Навеждайте се напред, докато ръцете Ви не опрат пръстите на краката.

FEET

10 times

Placing your heels on the floor, stretch your toes upwards. Then, keeping your toes on the floor, raise your heels upwards.

ANKLES

15 times

Rotate your foot – first in one direction and then the other.

KNEES

30 times

Raise your legs, tensing the muscles in your thighs.

SHOULDERS

5 times

With your hands on your thighs, rotate your shoulders in a circular motion.

LEGS

10 times

Bend forward slightly. Wrap your hands around one knee and raise it to your chest. Hold for 15 seconds. Repeat with the other knee.

BACK AND ARMS

15 times

Place both feet flat to the floor and hold your stomach in. Bend forward, moving your hands down your legs.

ДА СЕ ЛЕТИ НЕ Е СТРАШНО

Статистиката сочи, че летенето със самолет е далеч по-безопасно от много други дейности. Екипажът на Вашия самолет е висококвалифициран и с богат опит. Самолетите на „България Еър“ са с безупречна поддръжка и могат да устоят на всякаква турбуленция.

Опитайте да се отпуснете – вдишвайте дълбоко през носа и задържайте въздуха няколко секунди, преди да го издишате.

RELAX!

Statistics show that flying is much safer than many situations in daily lives. The crew in control of the plane is highly trained and experienced. Bulgaria Air aircrafts are thoroughly maintained and designed to withstand various forms of turbulence

Try to relax – breathe in deeply through your nose, hold for three seconds before exhaling slowly.

ПО ВРЕМЕ НА ПОЛЕТ

Усещате болка в ушите? Запушете носа, затворете устата и започнете да преглъщате или да се опитвате да изкарате въздуха, без да отваряте уста. Дъвченето на гъвка също помага.

Стимулирайте кръвообращението си, като се разходите по пътеката в самолета. Избягвайте да седите с кръстосани крака, защото това може да ограничи кръвообращението. Може да се почувствате по-удобно, ако свалите обувките. Пийте повече вода и по-малко алкохол, чай или кафе.

DURING THE FLIGHT

Ear pain? Pinch your nose shut, close your mouth and swallow or blow out against your closed mouth. Alternatively, chew some gum.

Stimulate your circulation by walking around the cabin and stretching. Avoid sitting with your legs crossed as this restricts circulation. Removing your shoes may provide you with more comfort. Drink plenty of water and not too much alcohol, tea or coffee.

КАК ДА СЕ ПРИСПОСОБИМ ПО-БЪРЗО КЪМ ЧАСОВИТЕ РАЗЛИКИ

Опитайте се да настроите биологичния си часовник към времевата зона на бъдещата Ви дестинация, като вечерта преди полета си легнете един час по-рано или по-късно.

Не прекалявайте с тежката храна и не пийте твърде много алкохол или кафе вечерта преди полета. Яжте богати на протеин храни в подходящи за новата часова зона отрязъци от денонощието.

Когато пристигнете на избраната от Вас дестинация, направете си кратка разходка. Прекарайте поне 30 минути на дневна светлина.

REDUCING JETLAG

Begin adjusting your body clock to the time zone of your destination the night before departure by going to bed earlier or later.

Don't consume too much food the night before you leave, or drink too much coffee or alcohol. Eat protein-rich meals at times that are normal for your new time zone.

At your destination, take light exercise – such as a walk. Spend at least 30 minutes in daylight.

УДОБСТВО И БЕЗОПАСНОСТ ВЪВ ВЪЗДУХА

„България Ер“ Ви желае безопасен и удобен полет. Висококвалифицираните ни летци, стюардеси и стюарди са обучени да осигурят безопасността Ви. Ето някои основни моменти от безопасността, с които може да се запознаете, докато почивате и се наслаждавате на полета с „България Ер“.

ВАШЕТО ЗДРАВЕ

Ако имате притеснения за здравето си, свързани с пътуването, и особено ако страдате от дихателни или сърдечно-съдови заболявания, посетете лекаря си преди заминаване. Аптеките могат да Ви предложат лекар-ства без рецепта, но нашият съвет е винаги да се консултирате с лекар, който е най-подходящ за Вас.

ВАШИЯТ БАГАЖ

Избягвайте тежкия ръчен багаж. Носенето му може да претовари организма Ви. Да седнеш в креслото уморен и задъхан, означава да започнеш пътуването си зле. В ръчния багаж носете само основното, което ще Ви трябва по време на полета.

СРОКЪТ ЗА ЯВЯВАНЕ НА ЛЕТИЩЕТО

Опитайте се да пристигнете на летището рано. Оставете си достатъчно време за формалности, пазаруване и отвеждане към самолета. Времето за регистриране на пътниците е различно на различните летища и може да варира според дестинацията. Добре е да се информирате предварително за часа, в който трябва да сте на летището.

ВАШАТА СИГУРНОСТ

Запознайте се с изискванията за сигурност и ги спазвайте. Не се съгласявайте да пренасяте чужд багаж. Не оставайте багажа си без надзор. Слагайте ножове, ножици и остри предмети в куфара, който предавате за транспортиране в багажника на самолета. Ако са в ръчния Ви багаж, летищните служби за сигурност ще Ви забранят да ги качите в самолета.

ВАШИЯТ РЪЧЕН БАГАЖ

Сложете тежките предмети под седалката пред Вас, а леките – в багажните отделения над седалките. Не блокирайте с багаж пътя към аварийните изходи и пътеките между креслата. Отваряйте багажниците над седалките внимателно – ако съдържанието им е разместено по време на полета, при отваряне от тях може да паднат предмети.

ПУШЕНЕТО

Пушенето в самолета е опасно. Забранено е на всички полети на „България Ер“. На кабинния екипаж е наредено да следи за изпълнението на забраната. Не пушете в тоалетните, които са оборудвани с датчици за дим.

УПЪТВАНИЯТА ЗА БЕЗОПАСНОСТ

Преди заминаване и пристигане кабинният състав на „България Ер“ ще Ви запознае с правилата за безопасност в самолета. Упътването включва сведения за предпазните колани, кислородните маски, изходите, аварийното напускане на самолета, спасителните жилетки. Молим за Вашето внимание по време на демонстрацията. Разгледайте инструкцията за безопасност в самолета, която е в жоба на седалката пред Вас.

КАБИНЕН ЕКИПАЖ

Кабинният екипаж на „България Ер“ се грижи да Ви обслужва отлично и да осигурява безопасността му всяко време. Не се притеснявайте да повикате стюардесите и стюардите, като използвате разположения над креслото Ви бутон, да споделяте коментарите си с тях и да ги уведомявате за потребностите си.

ПРИ ПРИСТИГАНЕ

Пазете багажните си купони, за да намерите лесно багажа си. Отделете малко време, за да се аклиматизирате след пристигането си.

YOUR COMFORT AND SAFETY IN THE AIR

Bulgaria Air wishes you a safe and comfortable journey. Our highly trained flight deck and cabin crews are here to take care of your safety. While relaxing and enjoying Bulgaria Air's inflight service, you may consider the basic points that follow.

YOUR HEALTH

If you have any medical concerns about making a journey, or if you suffer from a respiratory or heart condition, see your doctor before traveling. There are over-the-counter medicines available, but we recommended always to consult a doctor to determine which are suitable for you.

YOUR LUGGAGE

Try to travel light. Carrying heavy bags can cause considerable stress you may not be used to. Arriving at your sit exhausted and perspiring is not a good start to your journey. In your hand luggage, carry only essential items which you will genuinely need during the flight.

YOUR CHECK IN DEADLINE

Arrive early at the airport. Give yourself plenty of time to check-in, shop and board. Check-in times vary from airport to airport and from destination to destination. Please, inform yourself well in advance to avoid delays/cancellations.

YOUR SECURITY

Do read and follow the security requirements. Do not agree to carry other people's items with you. Never leave your luggage unattended. Store personal knives, scissors and other sharp objects safely inside your suitcase or hold luggage. If you do not, airport security staff will stop you taking them aboard in your cabin luggage.

YOUR HAND LUGGAGE

Please store heavy items underneath the seat in front of you. Stow lighter items in the overhead luggage racks. Please ensure you do not block access to the emergency exits, and do not block the aisle. Please open the overhead lockers with caution: items there may have become disturbed and may fall onto the seats below.

SMOKING

Smoking onboard is dangerous. All Bulgaria Air flights are non-smoking and cabin crew are under strict instructions to monitor observance. Please do not smoke in the lavatories; they are equipped with smoke sensors.

THE SAFETY BRIEFING

Before departure and on approach, Bulgaria Air cabin crew will demonstrate the rules of safety on board our aircraft. The briefing includes information on your seatbelt, how to use your oxygen mask, how to locate exits, how to leave the aircraft in an emergency, and how to use your lifejacket. Please spare a moment to watch their demonstration. Please also consult the illustrated Safety on Board leaflet in the seat pocket in front of you.

YOUR CABIN CREW

The Bulgaria Air flight attendants are on board to provide you with top class inflight service and ensure your safety at all times. Please do not hesitate to use the overhead attendant call button and share comments or request service from your flight attendant.

AT THE DESTINATION AIRPORT

Have your luggage identification tags ready to help you find your luggage. Give yourself some time for initial acclimatisation with the weather and environment of your destination.

От 6 ноември 2006 г. в Европейския съюз са в сила нови мерки за сигурност, които ограничават количеството течности в ръчния багаж. Те трябва да са в самостоятелни опаковки до 100 мл. Всяка и общо до 1 л, поставени в самозапечатващ се прозрачен плик, който подлежи на проверка от служителите по сигурността. Ограниченията се отнасят за следните течности: вода, напитки, супи, сиропи, аромове, кремове, лосиони, гелове, парфюми, дезодоранти, спрейове, паста за зъби, пена за бръснене и не включват медикаменти и бебешки храни за ползване по време на пътуването, но те подлежат на проверка.

Списъкът посочва някои от забранените за пренос предмети, без да бъде изчерпателен. Моля, консултирайте се с летищния персонал за по-пълна информация.

Уважаеми пътници,

В съответствие с директива на Европейската комисия 68/2004 от 15 януари 2004 г., в охраняемите зони на летищата и в ръчния багаж не бива да се слагат предмети, с които е възможно или изглежда възможно да се причини нараняване. Сред забранените предмети са:

всякакви видове огнестрелно оръжие / катапулти и харпуни / имитации на огнестрелно оръжие, в това число детски изграчки / оръжейни части, с изключение на уреди за телескопично вилждане / пожарозасителни / електрошокери уреди / бравди, секири, сатери, томахаки / лъкове, къси копия / всякакви заострени метални предмети, които могат да послужат за нараняване / ножове, независимо от предназначението им / саби, мечове / бръсначи, скалпели / ножици, с режеща част, по-дълга от 6 см / бормашини, отвертки, клещи, чукове / кърпи за лег / всички видове спортни стикове, бухалки, щек и тояги / всички видове оборудване за бойни спортове / амунizioni, гранати, мини, военни експлозиви / детонатори / газ и газови контейнери / всякакви пиротехнически средства / хлор, парализиращи спрейове, съзотворен газ / терпентин, разредител и аерозолна боя / напитки с над 70% съдържание на алкохол.

From November 6, 2006 the European Union adopted new security rules that restrict the amount of liquids you can take through security checkpoints, in addition to other prohibited articles. These liquids must be in individual containers with a maximum capacity of 100 ml each, packed in one transparent, resealable plastic bag (with a capacity of no more than one litre). The restrictions apply to liquids such as water, drinks, soups, syrups, make-up, creams, lotions, gels, perfumes, deodorants, sprays, tooth paste and shaving foam. Liquid foods for babies and any medication a passenger may need during a flight are exempt from the above restrictions but must be presented at security checkpoints.

This is not an exhaustive list. If in doubt, please, consult the airport staff who will be happy to provide you with more detailed information.

Dear passengers,

In keeping with European Commission Regulation № 68/2004 of 15 January 2004, any object capable, or appearing capable of causing injury should not be carried into the security restricted areas of the airports and into the aircraft's cabins. These include, but are not limited to:

all types of firearms / catapults and harpoons / replica or imitation firearms, toy guns / component parts of firearms (excluding telescopic sighting devices) / fire extinguishers / stun or shocking devices / axes, hatchets, meat cleavers, machetes / arrows and darts / any type of sharpened metal objects, which could cause injury / all types of knives / sabers, swords / open razors and blades, scalpels / scissors with blades more than 6 cm in length / drills, screwdrivers, crowbars, hammers / ice skates / any type of sport bats, clubs, / sticks or paddles / any martial arts equipment / ammunition, grenades, mines, explosives and explosive devices / detonators / gas and gas containers / any pyrotechnics / chlorine, disabling or incapacitating sprays, tear gas / turpentine and paint thinner, aerosol spray paint / alcoholic beverages exceeding 70% by volume.



Защото знаем, че те са част от Вашето семейство – възползвайте се от услугата ни за превоз на домашни любимци!

При превоза на домашни любимци в пътническата кабина /PETC/ максималното допустимо тегло на животното и клетката е 8 кг, а размерите на клетката 48 x 35 x 22 см. За услугата се заплаща такса от 60 евро в посока.

При превоз на домашни любимци в багажното отделение /AVIH/ няма ограничение в теглото

на животното, а максималните размери на клетката са 110 x 65 x 70 см. При общо тегло до 32 кг се заплаща такса 100 евро, а над 32 кг – 140 евро в посока. Превозът на домашни любимци задължително подлежи на потвърждение от Авиакомпанията.

Могат да бъдат превозвани само кучета и котки, като единствено го и от Великобритания не се предлага услугата превоз на животни.

Бойните и опасни породи се приемат за превоз само като карго.

Пътниците, които желаят да пътуват с домашен любимец (куче или котка), предварително трябва да се запознаят с инструкциите за превоз на домашни любимци на авиакомпанията на www.air.bg и да спазват всички условия на регламент 576/2013. Регламентът е задължителен за всички страни членки на ЕС. По време на check-in документите на любимеца, ще бъдат обстойно проверени. Паспортиът трябва да отговаря на общоприетия международен образец.

Because we know they are part of your family – take advantage of our service for animal transportation!

When transporting pets in the passenger cabin /PETC/ the maximum weight of the animal and the cage is up to 8 kg and the maximum dimensions of the cage – 48 x 35 x 22 cm. A fee of EUR 60 per direction applies.

When transporting pets in the luggage compartment /AVIH/ there are no limitations in the weight of the animal. The maximum dimensions of the

container are 110 x 65 x 70 cm.

At the weight of the animal and container up to 32 kg, a fee of EUR 100 per direction applies, if the weight is over 32 kg – EUR 140 per direction applies.

Pets' transportation is a subject to compulsory confirmation from the Airline.

Only dogs and cats are accepted for transport. Animal transportation to and from Great Britain is not allowed.

The fighting and dangerous breeds are accepted for carriage

only as cargo.

Passengers willing to travel with a pet (dog or a cat), should get acquainted in advance with the airline's instructions for traveling with pets on www.air.bg as well as to observe and follow all the conditions of Regulation 576/2013. The regulation is mandatory for all EU member countries. During check-in the pet's documents will be thoroughly checked. The passport must comply with the generally accepted international model.

Upgrade до бизнес класа, за да е перфектно

„България Еър“ Ви дава възможност да повишите комфорта на своето пътуване благодарение на услугата Upgrade до бизнес класа.

Upgrade може да бъде закупен от 24 часа до 40 минути преди излитане, при наличие на свободни места. Освен удобство и комфорт, услугата Ви носи още редица предимства

като приоритетни чекиране и качване в самолета, допълнителен багаж, достъп до бизнес салоните на летищата и бизнес класа кетъринг. Ако сте член на програма FLY MORE, печелите и повече точки.

Важно е да се отбележи, че при полет с прекачване трябва да се спази разрешението за превоз на багаж и на друкция превозвач. Съветваме Ви да заявите UPGRADE минимум 2 часа преди излитане на полета от София, за да се насладите и на кетъринга като част от

всичките предимства. Таксата за услугата Upgrade е 50 евро* в посока по вътрешни линии и 100 евро* в посока по международни линии.

Можете да закупите Upgrade чрез Центъра за обслужване на клиенти на тел.: +(359) 2 40 20 400 или по e-mail на callfb@air.bg, както и в офисите на „България Еър“, чрез издателя на билета или на летището преди полет.

*За отсечката Лондон – София таксата е 100 паунда.

Upgrade to business class to be perfect

Bulgaria Air gives you the opportunity to increase the comfort of your trip with the Upgrade to the business class service.

The Upgrade may be purchased from 24 hours to 40 minutes before scheduled departure in case of availability.

By choosing it you get not only comfort and convenience, but also

priority check-in and boarding in the airplane, additional baggage, access to airport business lounges and business class catering. If you are a member of our frequent flyer program FLY MORE, you earn more points as well.

Please note that in case of a connecting flight, the luggage permit of the other carrier must be checked and observed with.

We also advise you to request UPGRADE at least 2 hours before the departure from Sofia in order

to enjoy catering as part of all the benefits of the service. The Upgrade fee is EUR 50 in direction for domestic flights and EUR 100 in direction for all international flights.

Upgrade can be purchased at our Customer Service Center: +(359) 2 40 20 400 or via e-mail: callFB@air.bg, and also in the Bulgaria Air offices, through the ticket issuer or at the airport before the flight.



Добавете повече удобство към Вашето пътуване!

Как? Като запазите своето място с допълнително пространство и повече комфорт срещу такса от 20 евро на посока, или изберете своето предпочитано място, близо до изхода, срещу такса от 10 евро на посока. Услугата е налична за директните полети, изпълнявани от авиакомпанията. Сега можете с повече пространство и комфорт са разположени на 3 ред и аварийен изход, а тези на 4 ред

можете да резервирате като предпочитани, поради близостта им до изхода и възможността бързо да се отправите към крайната точка или трансферния си пункт. Можете да заявите и заплатите своето място чрез Центъра за обслужване на клиенти на тел.: +(359) 2 40 20 400 или по e-mail на callfb@air.bg, както и в офисите на „България Еър“, чрез издателя на билета и на летището преди полета. Съветваме Ви да заявите услугата предварително, за да си гарантирате налично

място и да спестите време на летището. Следва да се има предвид, че има пътници, които не могат да бъдат настанявани на аварийни изходи, например хора с физически, психически и слухови увреждания, възрастни хора, деца и бебета (със или без придружител) и пътници с наднормено тегло.

** За Тел Авив таксата е в шатски долара, за Лондон в паунда, за Цюрих в швейцарски франка.*

Travel even more comfortable

Bulgaria Air gives you the opportunity to guarantee more in-flight comfort! How? Just book your seat with extra space and more comfort for 20 EUR per flight or book your preferred seat near the exit f for 10 EUR per flight. The service is available for all direct flights operated by Bulgaria Air. Seats with extra space are located on the 3rd row and emergency exit, while those at 4th row can be booked as a

preferred due to their proximity to the exit point and the availability they provide for the passenger to head straight to his final destination or transfer point. You can request and prepay your seat by contacting our Customer Service Center at +(359) 2 40 20 400 or via e-mail: callfb@air.bg, as well as in the Bulgaria Air's offices, through the ticket issuer and at the airport prior the flight. We recommend you to request the service in advance to make sure we have an available seat

for you and to save time at the airport. It should be considered that here are passengers who cannot be seated in an emergency exit row (some of the seats with extra leg space are situated next to these exits) such as people with physical, mental and hearing impairments and limitations, elderly people, children and babies (including unaccompanied minors (UMNR) and overweight passengers.

** For Tel Aviv the fee is in USD, for London in GBP, for Zurich in CHF*



Пътуване на деца без придружител

Доверете се на услугата на „България Еър“ за превоз на непридружени деца и бъдете спокойни за своето дете по време на полет!

• За деца на възраст между 3 и 5 г. осигуряваме ескорт – стюард, който да посрещне детето от изпращача на отправното летище, да го придружи по време на всички летищни процедури до качване в самолета, да се погрижи лично за спокойното му пътуване и да го предаде на посрещача при пристигане. За детето се заплаща пълната тарифа без детско намаление, плюс 50%

от еднопосочната тарифа в М класа и двупосочни летищни такси за стюарда-придружител.

• За деца между 5 и 11 г. се осигурява служител, който да посрещне детето от изпращача на отправното летище, както и такъв, който да го предаде на посрещача при пристигане. За детето се заплаща пълната тарифа без детско намаление, плюс УМ такса в размер на 50 евро на отсечка за международни полети и 30 евро за вътрешни полети. За София – Лондон таксата е 60 евро, а за Лондон – София е 60 паунда.

• По желание на родителите, деца от 12 до 18 г. могат също да се възползват от услугата

срещу заплащане на УМ таксата. На тях се предоставя същата услуга като за деца между 5 и 11 г. За да се възползвате от услугата, е необходимо да отправите запитването си поне 2 седмици преди полета на callfb@air.bg.

Детето Ви задължително трябва да носи със себе си валиден паспорт.

Една стюаргеса може да придружава две деца от едно семейство – братя и сестри, които пътуват заедно. За тях се заплаща една УМ такса.

Unaccompanied minors flying

Trust the Bulgaria Air service for unaccompanied minors and let them flying without any worries!

• For children between 3 and 5 years old we provide an escort – flight attendant who will pick up the child from the person who is escorting him/her at the departure airport, will be next to the child during all airport procedures until boarding the plane, personally take care of the child's safe journey during the flight and will hand him/her over to the welcoming person at the arrival airport. The full ticket fare is payable for the child (without a child's discount), plus 50% of the

one-way fare in the M class and two-way airport taxes for the escort flight attendant.

• For children between 5 and 11 years old a staff member is provided to welcome the child from the escorting person at the departure airport, as well as a person to hand him over to the welcoming person at the arrival airport. The full ticket fare is payable for the child (without a child's discount), plus a UM fee of EUR 50 in direction for international flights and EUR 30 in direction for domestic flights. For Sofia – London the fee is EUR 60 and for London – Sofia is GBP 60.

• Per parents request, children between 12 and 18 years old could also take advantage of

the service, against payment of the UM fee. They are provided the same service as for children between 5 and 11 years of age.

In order to take advantage of the service, you should make your inquiry at least two weeks prior the flight at callfb@air.bg

Your child must carry a valid passport with him/her. One flight attendant can accompany two children from the same family – brothers and sisters who travel together. For them is paid a single UM fee.

THE FACE OF

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg



Airbus A220-300



Airbus A220-100



Airbus A320-214



Airbus A320-214



Airbus A319-112



Boeing 737-300



Embraer 190-100

CODESHARE PARTNERS

Codeshare partnerships are an integral part of Bulgaria Air route portfolio. They enable the airline to provide its customers more frequencies to a particular destination as well as to widen its destinations list at facilitated booking procedure.



SOFIA – MADRID
MADRID – LAS PALMAS / TENERIFE



Sofia – Doha / Bucharest / Varna / Burgas



A STAR ALLIANCE MEMBER

SOFIA – ATHENS / LARNACA / VARNA / BURGAS
ATHENS – BEYRUT / TEL AVIV / EREVAN / NICE / TBILISI
LARNACA – TEL AVIV



SOFIA – BELGRADE / TEL AVIV / LARNACA / VARNA
BELGRADE – GENEVA



SOFIA – PARIS / VARNA
PARIS – NICE / LYON / BORDEAUX



SOFIA – AMSTERDAM



SOFIA – ROME / MILAN / VARNA / BURGAS
ROME – MILAN / TURIN / FLORENCE / GENOA / NAPLES /
PIZA / VENICE / BOLOGNA / TRIEST / VERONA / CATANIA /
BARI / PALERMO / LAMECIA TERME / BRINDIZI / REGGIO
CALABRIA / MADRID / BARCELONA / AMSTERDAM /
LONDON / PARIS / BRUSSELS / PRAGUE / GENEVA /
MALTA



VARNA/BURGAS – SOFIA – BUCHAREST

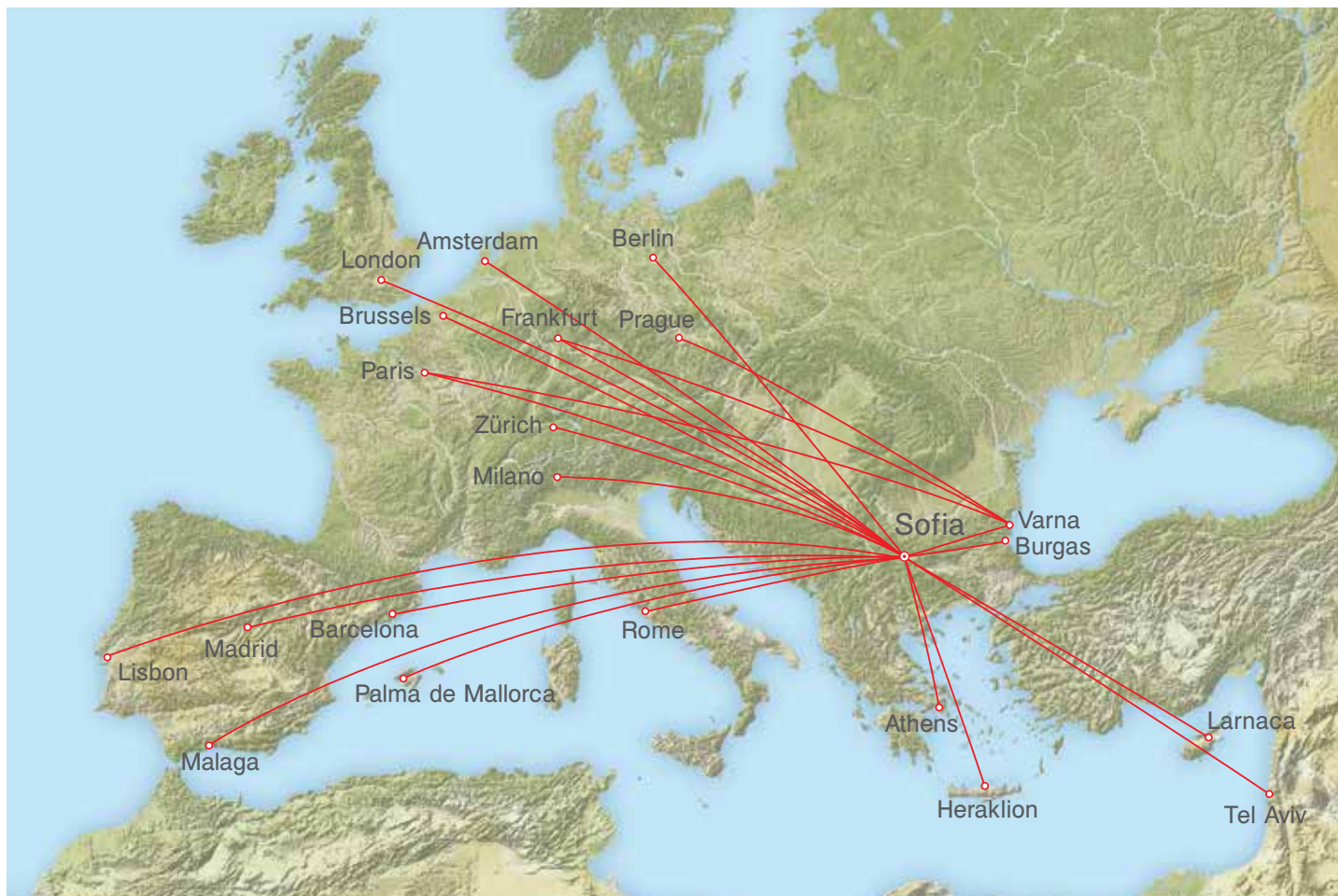


VARNA/ BURGAS/ SOFIA – RIGA
RIGA – OSLO/STOCKHOLM/COPENHAGEN/HELSINKI



SOFIA – BAKU

Дестинации Destinations



CODESHARE PARTNERS

Code share партньорството позволява на авиокомпаниите да предлагат на своите пътници повече полети до дадената дестинация при облекчена процедура за резервация, както на собствените полети, така и на полетите на партньора по маршрута.

The Code share partnership enables airlines to provide for their valuable customers more frequencies to each particular destination at facilitating booking procedure, on every own operated or marketing flight en route.



SPA PARTNERS

Special prorate agreement е сред основните търговски договори, предоставящ на партньорските авиокомпани изключителната възможност да увеличат броя на предлаганите дестинации през даден пункт и да отговорят на търсенето на клиентите с приемливи цени.

The Special prorate agreement is among the basic commercial agreements, giving partner airlines a significant opportunity to enlarge number of global beyond destinations offered in response to customer demands at reasonable prices.



INTERLINE PARTNERS:

Interline agreement позволява взаимното признаване на билетите и по този начин съществено допринася за това двете авиокомпани да могат да предлагат продукта на партньора по редовни линии.

The Interline agreement permits the acceptance of each other's airtickets and that way contributes significantly both airlines to be able to offer customers reciprocally their product on schedule services.



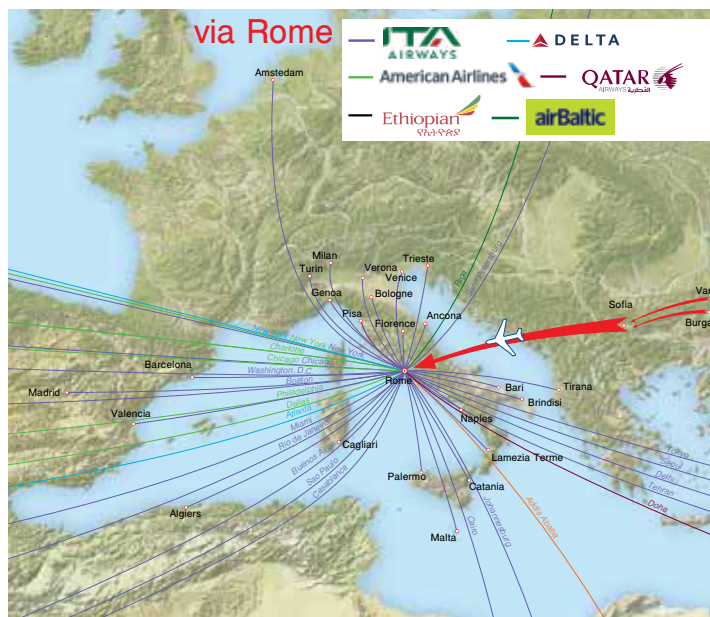
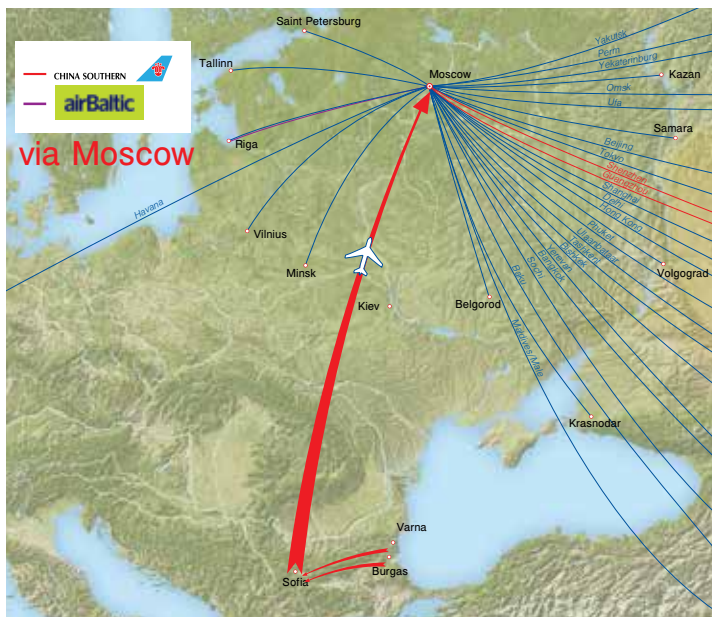
Летете до Всяка точка на света с България Еър и партньори.
Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.



Летете до всяка точка на света с България Еър и партньори.



Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.



БЪЛГАРИЯ ЕЪР: Къде га ни намеруме?

BULGARIA AIR: Where to find us?

SOF BOJ VAR 	Customer Service Center 1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> <i>Every day 08:00-20:00 Local Time</i>	phone: +359 2 402 04 00 e-mail: callFB@air.bg www.air.bg
	Head office 1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i>	fax: +359 2 984 02 03 e-mail: office@air.bg www.air.bg
	Sofia City Office 2 Ivan Vazov Street <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00 - 17:30 Local time</i>	phone: +359 2 402 03 93 e-mail: tickets1@air.bg www.air.bg
	FLY MORE Office 1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 Every day: 9:00 a.m. to 5:00 p.m. (lunch break - 12:00 p.m. to 1:00 p.m.)	+359 2 984 02 96 e-mail: flymore@air.bg www.air.bg
	Varna Airport Office Varna Airport Terminal 2, Departures <i>Working hours: Opens 2 hours prior to scheduled departure</i>	phone: +359 52 573 321 fax: +359 52 501 039 e-mail: varna@air.bg www.air.bg
	Varna City Office 55, 8-mi primorski polk blvd <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00 - 17:00 Local time</i> (lunch break: 12:30 p.m. - 1:30 p.m.)	phone: +359 52 651 101 e-mail: varna_city@air.bg www.air.bg
	Shumen City office <i>Shumen, Patleyna 10 str.</i> <i>Monday-Friday: 09:00-17:00</i>	phone: +359 887 84 01 71 e-mail: shumen@air.bg www.air.bg
BER 	Germany, Berlin Bulgarian Air Tour Leipziger str 114-115, 10117 Berlin, Germany <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-18:00 Local Time</i>	phone.: +49 30 2514405 +49 30 2514460 fax: +49 30 2513330 e-mail: info@berlin-bat.de www.air.bg

LON 	United Kingdom, London Airport office Heathrow Ticket Pod 3 (Zone G) Terminal 4 Heathrow Airport TW6 3FB <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:30 - 17:30 Local Time</i>	phone: +44 208 745 9833 +44 788 966 4174 e-mail: LHR@bulgaria-air.co.uk www.air.bg
MOW 	Russia, Moscow City Office 3 Kuznetzkiy Most Str., Moscow, 125009, Russia <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday:</i> <i>09:00-13:00/14:00-18:00 Local Time</i> <i>Saturday: 10:00-14:00</i> <i>(between June and</i> <i>September)</i> <i>Temporarily closed</i>	phone: +7 49 5789 9607 e-mail: ticketmow@air.bg moscow@air.bg www.air.bg
	Airport office Sheremetyevo airport, Terminal F, fl. 2, ticket desks 10 and 14 <i>Working hours:</i> <i>Opens 2 hours before flight</i> <i>Temporarily closed</i>	e-mail: svoapfb@mail.ru www.air.bg
TLV 	Israel - Tel Aviv Open Sky LTD 25 Ben Yehuda Str. Israel 63806, Tel Aviv <i>Working hours:</i> <i>Sunday - Thursday:</i> <i>09:00-17:00 Local Time</i>	phone: +972 379 51 355 Viber \$ WhatsApp: +972 54 5066020 fax: +972 379 51 354 e-mail: annie@open-sky.co.il www.air.bg
USA 	Mailing Address: 1819 Polk St #401 San Francisco, CA 94109 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday 9am - 5pm,</i> <i>Saturday - Sunday 9am - 1pm (EST)</i>	phone: 1-855-FLY-TO-BG (359-8624) e-mail: tickets@bulgariaairusa.com www.air.bg
VIE 	Austria, Vienna Intervega Reisen Tiefer Graben 9, A-1010 Wien, Austria <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Thursday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i> <i>Friday</i> <i>09:00-17:00 Local Time</i>	phone: +43 1 5352550 0 900 220013 (domestic line) fax: +431 5352552 e-mail: intervegareisen@aon.at office@intervega.at www.air.bg



Откъснете се от ежедневието в разкошно бунгало на метри от брега. Райският залив на Къмпинг Градина е мястото, където лятото винаги е незабравимо.



Забравете света и открийте своя...

За повече информация и резервации:

+359 888 77 33 44

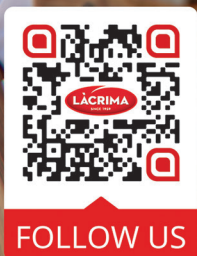
office@campinggradina.com

reservations@campinggradina.com

www.campinggradina.com



*Small moments,
happy tastes!*



FOLLOW US



VIEW CATALOG